

ZADRUGAR

GLASILO
NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV
DRŽAVNIH ŽELEZNIC V LJUBLJANI

Letni šivalni in priкроjevalni tečaji

V mesecu juniju in juliju t. l. ter po potrebi tudi v mesecu avgustu se bo vršil še poseben dnevni šivalni in priкроjevalni tečaj, namenjen vsem železničarskim (in drugim) gospem in dekletom, ki sicer nimajo časa, da bi obiskovale sličen tečaj.

Dnevni šivalni in priкроjevalni tečaj se vrši trikrat tedensko, in sicer ob urah, ki se določijo sporazumno z gojenkami.

Pričetek tečaja bo v ponedeljek, dne 2. junija t. l. ob 9. uri zjutraj v šolskih prostorih Nabavljalne zadruge uslužbencev drž. železnic v Šiški.

Glavni predmeti v tem tečaju so: priкроjevanje oblek in perila, krpanje, mašenje, ročna dela vseh vrst in strojno vezenje in mašenje.

Ukovina je minimalna ter znaša mesečno Din 60.—, ki jo je treba plačati vsak mesec v naprej.

Prijave za ta tečaj sprejema že sedaj vodstvo gospodinjstev tečajev v pisarni železničarske menze, Pražakova ulica 19 v Ljubljani ob običajnih uradnih urah, t. j. od 10. do 12. ure in od 14. do 16. ure, izvzemši ob nedeljah in praznikih.

Šolsko vodstvo.

Preskrba članov Nabavljalne zadruge z mlekom

Kakor je znano, ima Nab. zadruga v Ljubljani lastno razdeljevalnico mleka. Mleko je iz planinskih krajev iz okolice Moravč. Dosedanji odjemalci mleka so z njim zelo zadovoljni. Zato pozivamo ostalo članstvo, da se poslužuje lastne mlekarne, kjer bo točno in po ceni postreženo. Cena mleku, dostavljenemu na dom je Din 2.— za liter. Od konsuma mleka se ob koncu leta odjemalcem pripozna tudi povračilo.

Upravni odbor.

Železničarska menza

V bivši restavraciji Ljubljanskega dvora vzdržuje Nabavljalna zadruga menzo za železničarje in njih svoje.

Vsi železničarji iz Ljubljane in proge se opozarjajo na to prehranjevalno institucijo in se vabijo, da se ob bivanju v Ljubljani prijavijo v menzi na kosilo ali večerjo.

Posamezno kosilo stane ob delavnikih Din 7.—, večerja Din 5.—; ob nedeljah kompletno kosilo Din 10.—.

Hrana v menzi je domača in izdatna.

Upravni odbor.

Vsem zadrugarjem s proge!

Naprošamo ponovno vse zadrugarje s proge, da v lastnem interesu ne prihajajo v Ljubljano v pričetku termina, t. j. na 24. in 25. vsakega meseca, ker sta ta dva dneva določena za ljubljanske člane.

Zaradi navala ljubljanskih članov in članov s proge je združnemu osebju v prodajalnah v teh dneh nemogoče obvladati postrežbe tako kot si članstvo želi.

Upravni odbor.

Opozorilo!

Radi polletne inventure bodo manufaktorni oddelki v Ljubljani in Mariboru zaprti dne 19. in 20. junija.

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

ŠT. 5

LJUBLJANA, 20. MAJA 1936

LETO XII

Pri sosedu

(K obisku bolgarskih zadrugarjev.)

Ako se ne pojavijo nepredvidene zapreke, dobimo te dni v goste naše brate po krvi in ideji: voditelji bolgarskega zadružništva posetijo skupščino Zveze nab. zadrug v Zagrebu, nakar si ogledajo naše kraje in naše zadruge v Sloveniji.

Želimo, da bi bratje Bolgari pri svojem posetu v Sloveniji dobili vsaj nekoliko onih vtisov, ki so nam od lanskega našega obiska v Sofiji še v živem spominu.

O bolgarskem zadružništvu smo v koledarju za l. 1934 objavili nekaj podatkov, ki naj jih ob tej priliki nekoliko spopolnimo.

Ko smo se po kongresu v Nišu odpravili na pot k dragemu sosedu, so nas navdajali prav različni občutki: kako nas bodo Bolgari sprejeli, kaj nam bodo pokazali na svojem zadružno-gospodarskem polju. Kar takoj naj povemo, da je vse, kar smo med njimi videli in doživljali, daleko prekašalo naša pričakovanja.

Ob prihodu v Sofijo običajni pozdravi, nagovori, pevski zbor i. t. d. Nato z avtobusi v mesto. V impozantnem hotelu — kar cel blok ga je — so nam odkazali sobe. Potem k obedu. Bili smo v zadružnem hotelu Koop. Vse v mavričnih zastavah. Pri kosilu nam je zopel močan in izvrsten pevski zbor zadruginih nameščencev.

Pri ogledu mesta, njegovih znamenitosti, raznih ustanov i. t. d. je bilo vse do podrobnosti organizirano, kot bi bili v Pragi ali Berlinu. Povsod ista točnost, pozornost in neprisiljenost. Čutili smo, da smo v velikem in kulturnem mestu.

Vedeli smo, da vlada tudi tu kriza, kakor pač dandanes po vsem svetu. Njene znake je bilo lahko opaziti že iz zunanje slike mesta. Sofija nima mnogo reprezentativnih palač, toda tudi razdrapanih kolib, ki dičijo marsikatero naših velikih mest, ne vidiš. Niso vse ceste asfaltirane, ali povsod ugotavljaš čistočo. Opazili smo revščino ljudi, ki se nastavljajo pri borzi dela, pri raznih kuhinjah in gostilnah, z obraza in obleke jim je gledala beda; ali ni bilo med njimi umazanih in razcapanih.

Pri ogledu zadružnih ustanov smo imeli priliko videti marsikaj, kar pomenja posebnost v primeri z našimi razmerami. Dejanski imajo Bolgari

samo eno pravo nabavljajno zadrugo (»Napred«), ki ima po mestu in na deželi 64 večjih in 56 manjših prodajaln s 77.000 člani, 52 milijoni levov deležev in fondov. V letu 1933 je prodala zadruga blaga za 423 milijonov levov. Zadruga ima lasten mlin, luščilnico za riž, lastno šolo za poslovodje. V službo sprejema absolvente trgovske akademije ali s podobno strokovno izobrazbo. Pred nastopom službe v zadružni prodajalni se vežba vsak kandidat v posebni prodajalni, ki ni za zadružno publiko.

V zadružništvu Bolgari ne poznajo trzavic radi volitev in proporca. Delegate izbira poseben komite, ki pazi, da ni nihče briskiran, pa tudi na to, da se med delegate ne vtihotapijo nekvalificirani.

Tudi kreditne zadruge smo si ogledali. Poslujejo z milijardami. Samo deleži znašajo eno milijardo levov, fondi ca 430.000.000, navadne vloge 2.280.000.000. Več je razvidno iz koledarja za leto 1934.

Posebnost bolgarskega zadružništva so stanovanjske zadruge. Nad 200 velikih hiš so sezidali v Sofiji. Pri tem pa delajo takole: Člani se združijo, sezidajo hišo in vsak postane lastnik svojega stanovanja, ki ž njim prosto razpolaga; tudi proda ga lahko drugemu članu. Nepremičnine teh zadrug znašajo po bilanci nad eno milijardo 200 milijonov levov vrednosti.

Stavbno akcijo je finansirala predvsem Bolgarska kooperativna banka, kapital pa so prispevale v veliki meri tudi druge zadruge. Mesto raznih samopomoči in prijateljske sreče imajo uradniki v Bolgariji lastno zavarovalnico v državi. Koncem leta 1933 je štela 81.000 zavarovancev z zavarovalno vsoto skoro poldruge milijarde. Zgradila je tudi 3 velika letovišča za deco in odrasle.

Zanimale so nas tudi produktivne zadruge. O njih smo že mnogo slišali, zlasti o vrtnarskih. Prideljujejo izborno in ceneno zelenjavo in vrtno pridelke. Jagode izvažajo z aeroplani celo do Berlina. O pridelavi rožnega olja smo tudi že veliko čitali.

Znano je nadalje, da izvažajo bolgarske zadruge jajca v Švico, Anglijo in Nemčijo. Pri tej panogi ima naša država manj sreče. Bolgari so zelo solidni dobavitelji in prav ta njihova lastnost jim je odprla nove trge.

Še nečesa ne smemo pozabiti — apotekarske zadruge. Vse lekarne z malo izjemami so članice te zadruge, ki predelava razne serume, preparate, organizira nabiranje zdravilnih zelišč i.t.d. Inozemcem ta zadruga ni všeč, saj jim odvzema veliko zaslužka. Aspirin oziroma istoveten material stane na pr. v Bolgariji Din 450 za tubo, pri nas pa Din 20—. Omeniti še moramo, da so bolgarski zdravniki popolnoma solidarni z delovanjem apotekarske zadruge in stoje na stališču, da naj se zdravi narod z domačimi zdravili, ki so poceni in prav tako dobra kot draga inozemska.

To bi naj bila bežna slika zadružnega udejstvovanja in prizadevanja bratskega bolgarskega naroda, ki mu je usoda v zadnjih desetletjih naklonila tako težke čase. Toda ta narod nikdar ni klonil. Po bridkih preizkušnjah, ki jih ni sam zakrivil, je vedno prijel za trdo delo, da se opomore

in dvigne na višino, ki jo po svojih vrlinah in sposobnostih zasluži. Na polju združništva še posebej nam je lahko vzor in v marsičem učitelj.

Kot iskrene zadrugarje in Jugoslovane naj nas z brati Bolgari vežejo še vnaprej čim tesnejše vezi do dokončne in popolne duhovne in gospodarske skupnosti.

Dragim gostom želimo, da se počutijo med nami kar najbolj!

Zadruga nadvse!

V zadnjih mesecih smo imeli priliko, slediti med našimi železničarji pojavom in dogodkom, ki vzbujajo zaradi svoje svojevrstnosti posebno pozornost.

»Zadruga — to smo mi!« Koliko takih in podobnih vzklikov smo čuli. Na žalost so mnogi prečesto mislili pri tem v prvi vrsti in jasno le nase; koristi, morda celo vitalni interesi zadruge — celote pa so jim izginjali v zameglenih obrisih. Ljudje smo slabi; težko nam je popolnoma izločiti samega sebe, ko govorimo o skupnosti in pravimo, da hočemo in kako hočemo zanjo delati. Kot zadrugarji pa moramo imeti pred očmi vedno in povsod najprvo prospeh svoje ustanove, saj je njen prospeh tudi prospeh vsakega posameznika.

Gospodarska osamosvojitev našega železničarja je in mora biti dandanes vodilno in vrhovno načelo naše Nabavljalne zadruge. V tem pogledu bi si morali biti prav gotovo vsi edini. Želja, da bi bil naš železničar združno vzgojen in gmotno osiguran, ta želja živi v srcih vseh pravih zadrugarjev od porodnih težkoč pri ustanovitvi zadruge pa do današnjih dni, ko lahko s ponosom trdimo, da stoji zadruga, njen porast, njeno gospodarstvo, premoženje in njena pravilna, izrazito združna usmerjenost naravnost na zavidni višini. Priznanja so tu, od doma in od drugod! Dobro se zavedamo izrednih razmer v državi in svetu, dobro vemo, da gospodarsko ravnoesje s prejemki, ki nam jih delodajalec dokaj skromno odmerja, nikakor ni podano. Razpravljati o tem, da-li ravna delodajalec gospodarsko smotreno, po normah socialnih zakonov, da-li ima v vidu vse zaželene in potrebne trajne dobrine bodočnosti za narod in državo, ni namen teh vrstic.

Ne moremo pa preko dejstev! Računati moramo z realnostjo, pa če tudi je ta še tako neprijetna. Z vso nujnostjo sledi: pomagaj si sam! Staro načelo samopomoči! Saj živimo od časa zadnjega znižanja prejemkov v tako težkih gmotnih prilikah, kot morda še nikoli dosedaj. In tu orje gotovo najtršo ledino prav naša Nabavljalna zadruga!

Nesporno je, da je eno glavnih načel združništva: zatreti titansko zmijo izkoriščujočega in brutalno brezsrčnega kapitalizma in tako pomagati socialno šibkemu do znosnih življenjskih pogojev, do gospodarske osamosvojitve, vzpostaviti tedaj pravičnejši socialni red.

Svetopolk nas uči, da sta dva močnejša od enega! Ali nam je res usojeno, da moramo vedno znova pozabljati na te odrešilne besede — vodnice slovanskega kneza?

XIV. letni občni zbor je za nami. Pokazal je, da nam je treba še mnogo združne vzgoje, več iskrenosti in solidarnosti.

Borba za življenjski obstanek v današnji do skrajnosti zmaterializirani dobi je mnogim zameglila svetle cilje skupne zavesti in povezanosti, skupne moči, zameglila herojske sile složnih podvigov, trezne in vsestransko pozitivne usmeritve za pot navzgor v boljše dni.

Individualno sebično hotenje v korist poedinca preplavlja danes že v nevarnem smislu cele skupine, interesi celote, združnega članstva, celega stanu železničarjev pa trpijo ogromno škodo. Nasprotniki združnega pokreta si manejo roke, mi pa ustvarjamo nestvarna, škodljiva in nepotrebna medsebojna trenja v škodo vseh in tudi v škodo vsakega zadrugarja in železničarja.

Železničarji imamo zadruga zato, da iz njih črpamo samozavest, samostojnost, slogo, gospodarsko osamosvojitev, ne zato, da se radi njih medsebojno cepimo, razdvajamo in do dobrega oblatimo!

Da, zadruga smo mi, zadruga je naša železničarska ustanova, je naša gospodarska hrbtenica, zato pa vsi sodelujemo, da jo povzdignemo na še večjo višino, da nam bo rešiteljica iz najtežjih dni, da nam bo voditeljica v lepšo bodočnost. Najboljši med najboljšimi naj jo vodijo in upravljajo v zaupanju, slogi in solidarnosti vsega njenega članstva! Vsako enostransko razglabljanje, posneto le iz vidika koristi poedincev, je zgrešeno in škodljivo. Če se kdaj poedincu ne more ustreči, to ne sme biti povod za splošno negativno sodbo in obsodbo, kar mnogi tako radi delajo, češ, glejte, kako zgrešena pota hodi naša zadruga. Naša nujna smernica, zahteva in cilj mora biti: doseči po zadrugi pri članstvu čim dovršenejšo združno vzgojo in gospodarsko osamosvojitev od poedinca in družine do vsega stanu železničarjev.

Med železničarje moramo uvesti idejno in moralno miselnost, in to v vseh pravih in mejah njihovega življenja in udejstvovanja. Železničar ni samo uslužbenec, je tudi človek, ki hoče, da je samostojen in dober gospodar v svojem ožjem in širšem krogu. On dobro vé, da je pravica jačja od sile, vé, da je vztrajno delo sicer zelo težko, vé pa tudi, da so rezultati tega dela za koristi celote neprecenljive vrednosti.

Medsebojno razumevanje in spoštovanje moramo posplošiti, in ako smo se odločili, da se uveljavimo v pravcu naporov in dela, tedaj se potrudimo čim najbolj, da ojačimo slogo lastnih vrst, da se vsestransko utrdimo. Dober borec mora biti izgrajen značaj in to moramo biti vsi zadrugarji, vsi železničarji. Danes v času svetovne gospodarske depresije moramo poglobiti predvsem združno zavest. Pomnimo dobro, kaj in koliko smo v slogi ustvarili, kako daleč je napredovala naša zadruga in složno se posvetujemo, kako bomo dalje napredovali in korakali s časom. Čas nikdar ne čaka.

Kot temeljno smernico bi poudaril zopet in zopet: proč s strastjo, ker strast slepi in ugonablja! Proč z neiskrenostjo, ki ubija najboljše delavce, uničuje združno zavest in slog, škoduje celoti, tedaj nam vsem! Ne bom analiziral in konkretiziral — bilo je tega že vse preveč — pozival pa bi: več čistih misli, več pozitivnega, treznega, stvarnega sodelovanja vseh in vsakogar! Naj ne govori strast na ulicah in vogalih, temveč globoko združna zavest na pristojnih združnih forumih!

Pokažimo pri delu, kdo smo in kaj smo!

J. L.

Pred občnim zborom naših podpornih društev

Junija se bosta vršila občna zbora naših dveh podpornih društev, ljubljanskega in mariborskega. Odbor mariborskega društva je izdal svojim zaupnikom okrožnico s pozivom, naj razmišljajo, kako bi se dalo društvo postaviti na solidno podlago ter opozarja, da je riskantno, zanašati se samo na mlajše člane. Vidi se, da je odbor dal proučiti stanje društva in da ima dobro voljo, da ga sanira.

Podobno je izdal odbor ljubljanskega društva obširen študij, v katerem dokazuje, da je treba misliti na bodočnost in prenehati s sedanjo negotovostjo.

Malo je verjetno, da bi se mogla urediti in rešiti vsa težka tostvarna vprašanja na samem občnem zboru brez potrebnih predpriprav. Odbor mariborskega društva svetuje za sanacijo društva znižanje posmrtnine. Nekateri člani v Ljubljani so pa naziranja, da naj društvo poviša članarino, samo da bo moglo nuditi svojim članom sedanjo podporo Din 4000.—.

Škoda je časa in energije, ki jo tratimo s takim načinom reševanja naših podpornih društev. V Ljubljani debatiramo okrog teh dveh društev že celih 10 let. Zvišali smo članarino za mlajše, da se društvo opomore in nabere potrebna rezerva; pa prav nabrana rezerva je bila povod, da so začeli starejši člani, ki so plačevali nižjo članarino, licitirati s podporami navzgor. Preprečili so tudi v letu 1932, da bi se denar železničarjev prenesel v železničarske gospodarske ustanove, niso niti dopustili, da bi se sezidala stanovanjska hiša na lastni parceli.

Brez pomena je po takih slabih skušnjah, da bi še nabirali rezervo, če se denar obenem ne zavaruje tako glede ohranjanja svoje vrednosti, kakor tudi namena, za katerega se je nabral. Večja bo rezerva, hujše bodo licitacije! Danes imamo na pr. odbore in člane, ki zastopajo zdravo stališče računanja in realne kalkulacije, jutri bodo nastopili morda drugi, ki bodo hoteli vse prevreči.

Naziranja naših članov o podpornih društvih so namreč zelo različna. Nekateri trdijo: »Mi smo podporno društvo, in se podpiramo drug drugega, kakor pač nanese, ter ne potrebujemo za to prav nobene rezerve. Saj tudi ne nabiramo rezerve za to, da dajemo med mesecem podpore

ljudem, ki prihajajo trkat na vrata. Če imamo, damo, če nimamo, pač ne damo!« Drugi se sklicujejo zopet na svoje pravice, ki da so jim bile zanjamčene ob vstopu v društvo, nihče pa nima poguma, da bi povedal vso resnico in stavil temu primerne predloge. Po mojih mislih bi bilo treba najprvo točno poznati naziranje vseh članov in njihov odgovore na sledeča vprašanja:

- 1.) Zakaj si pristopil k sedanjim našim podpornim društvom?
- 2.) Zakaj plačuješ vanje, ko vendar težko shajaš po redukciji plač?
- 3.) Ali hočeš imeti red in jasnost glede mesečne članarine in obljubljenih podpore?
- 4.) Ali hočeš imeti sigurnost, da dobiš tudi ti podporo, za katero plačuješ?

Šele konkretni odgovori naših članov naj bi odločali, kako naj se z njimi ravna. Za one, ki so pristopili po svoji izjavi v naša podporna društva zato, da podpirajo svoje tovariše, ne glede na to, ali bodo tudi sami deležni kake podpore, je najbolj prikladna oblika podpornega društva. Za te člane res ni potrebna nikaka rezerva, ki bi jim bila samo v spodtiko in povod za licitacije, prepir in jezo in tožbe. Za tiste pa, ki hočejo vedeti, koliko bo treba plačati, da je tudi njim ob vsakem primeru — izvzemši višje sile — zagotovljena podpora, je edino pametno, da jim to izračuna strokovnjak. Temu naj povedo, koliko so pripravljeni mesečno plačevati, pa jim bo odgovoril, koliko bodo za to lahko dobili; ali pa naj povedo, koliko bi radi imeli posmrtnine, pa jim bo tudi povedal, koliko morajo plačati mesečne članarine. Potem pa naj izbirajo.

Na tak način se najlažje rešijo spori tako, da bodo vsi zadovoljni. Vsak se lahko odloči, kakor se mu zdi, da bo zanj prav. Svobodni državljani smo, vsak ima pravico, da vara samega sebe, toda nihče nima pravice, da vara druge!

Č.

G O S P O D A R S T V O

Ing. E. Grošelj:

Človek in stroj

V najstarejši dobi je človek živel le iz dneva v dan. Edini smoter mu je bila samoohranitev, ki mu jo je narekoval nagon. Preživljal se je z lovom, z nabiranjem sadežev in užitnih zelišč. Polagoma si je udomačil živino, v čemer je že zasledoval najprimitivnejše cilje urejenega življenja. Kot pastir se je pričel seliti iz kraja v kraj, da je tako poskrbel živini novo pašo. Primitiven v svojem načinu življenja, je bil zadovoljen z vsem, kar mu je nudila njegova najbližja okolica. Razvojna stopnja človeka pastirja je od tu sicer počasi, vendar vztrajno napredovala, saj se človek odlikuje od

ostalnih živih bitij s svojim izrazito razvitim razumom ter večnim strem-
ljenjem po napredku. Zato si je človek način svojega svojega življenja v
toku dolgih stoletij vedno bolj izboljševal. Tako smo se po krivuljah časa
znašli v sedanosti, ko se je znanost na vse strani tako čudovito razmah-
nila. Nikakor pa ni rečeno, da je s tem človekovega napredka konec. Na-
slednji rodovi bodo naše izsledke nenehoma izpopolnjevali dalje. — Toda
tu se nam nehote vsiljuje vprašanje, ali je človeštvo tega napredka v da-
našnjem pomenu tudi deležno, ali si je v resnici izboljšalo življenjski po-
ložaj, ali si je ustvarilo tisto srečo, za katero sanje vekove? Ali in v koliko
se razlikuje borba človekova za obstanek od one primitivnega človeka?
Vsiljuje se nam tale odgovor na vsa ta vprašanja: Če je bil pračlovek v
svoji skromnosti nesrečen, je današnji človek v razkošju vesplošnega na-
predka dvakrat nesrečen. Zdi se, kakor da bi namen napredka in znanosti
šel za tem, da upropašča čim najširše plasti človeštva in da služi kvečjemu
le redkim poedincem. Od kod ta ironija?

Vzroki neznosnega življenja in splošne stiske leže v bistvu zlorabe na-
predka posameznih panog znanosti v človekove sebične namene. Človek
je pozabil na svoje prirodno poslanstvo: delati in skrbeti za obči človeški
blagor. To vodilo človeka je opazati danes v neki meri le še pri manj
civiliziranih narodih in ga bo opazati vse dotlej, dokler ne prestopi njihove-
ga praga človek egoist in materijalist. Ne smemo pa pozabiti na dejstvo, da
so vodili kulturne delavce in znanstvenike v njihovem ustvarjanju in ures-
ničenju njihovih idej najplemenitejši cilji za obče dobro človeštva. Pre-
mnogi so v svojem neskajenem idealizmu za lepšo bodočnost človeka
žrtvovali celo svoje življenje. Na žalost pa je bilo vedno dovolj tudi takih,
ki so izsledke znanosti vzeli v zakup in jih obračali v lastno korist in v
škodo drugih.

Poglejmo samo v tehniko, ki predstavlja le vejico košatega drevesa zna-
nosti. Ta panoga je v zadnjih desetletjih tako napredovala, da koraka na
čelu vseh ostalih znanosti in ved. Namen tehnike je, da ustvari na zemlji
nekak raj. Njene koristi bi morale biti porazdeljene pravično na vse. V
nasprotju s tem pa vidimo, kako izkorišča tehniko v prvi vrsti le veleka-
pital, ki na račun modernega stroja meče v brezdelje mase človeških moči,
dočim ostanejo cene produktom neizpremenjene. Tako se kljub decimira-
nemu številu delavcev produkcija ne izpremeni ali se celo poveča. Poznam
podjetje, ki je imelo svojčas 5000 delavcev, pa danes obračuje le še v pičlo
eno tretjino tega. Ti delavci z modernimi stroji danes producirajo več
kakor onih nekdanjih 5000, pa cene produktom niso padle. Raje obratuje
podjetje danes s preostalimi delavskimi močmi v presledkih, kakor pa da
bi cene znižalo in jih tako prilagodilo trenutnim razmeram kupne moči.

Pri nekem podjetju v praksi sem nekoč vprašal grupo delavcev, ki so
čakali na šiht, kaj in kako mislijo o današnji tehniki. Nepričakovano so
mi z ogorčenjem odgovorili, da je treba vse tehnike in inženirje pobiti,
češ, vi ste krivi današnje krize! Kakor izgleda to hipno res tako, vendar

je pomisliti tudi glede tehnike na prave njene cilje, na one idealne in nesebične ljudi, ki so ji utirali pot z najboljšimi nameni. Zla časa ni zakrivila tehnika, nego je kriv le svetovni kapital, ki si je znal pridobitve tehnike prisvojiti in izkoristiti samo v dobro nekaterih, ki nimajo smisla za splošnost, njen blagor in dobrobit. Le redki so, ki navzlic temu, da razpolagajo z ogromno denarno in gospodarsko močjo, mislijo tudi na skupnost, na družbo, ki bi ji bilo pomagati z dobro voljo po smotrenem načrtu iz današnje krize.

Da, brez uvedbe načrtnega gospodarstva tudi v pogledu tehnike in njenega območja ne moremo naprej. Predvsem bi zakoni morali zaščititi človeka tako, da bi se mu ne bilo treba pehati za delom in zaslužkom, ki ga terja njegov eksistenčni minimum. Kljub splošni modernizaciji tovarn bi morali delavci ostati na svojih mestih, cene proizvodnji pa se znatno znižati. Umestno in potrebno bi bilo uvesti splošen zakon o pobijanju zlorabe tehničnih in znanstvenih pridobitev, saj je brezvestno izkoriščanje v tem pravcu v precejšnji meri povzročilo današnjo svetovno krizo. Tak zakon bi morale uvesti seveda vse države.

Nezdravo razmerje med današnjo tehniko in človekom zarezuje sicer precej v živo, vendar vzroki svetovnega kaosa in krize koreninijo globlje.

Štiriletna svetovna vojna je privedla vojskujoče države, posebno evropske, v obupen položaj. Vse naokrog je obubožalo. Trgovina je zastajala, ker so tovarne fabricirale le orožje. Nevojskujoče države so se mrzlično industrijalizirale in se tako osamosvojile od evropskih tovarniških proizvodov.

Po vojni je večina vojskujočih se držav le s težavo obdržala red v svojih pokrajinah. Boriti so se morale na eni strani proti masi, ki je stremela po razdelitvi premoženja, na drugi strani pa preprečiti velekapitalu, da ne dobi v svoje roke vse gospodarske in politične moči. V ta namen so vlade izdale zakone, s katerimi so zaščitile privatno imovino, gospodarsko šibkejšje sloje in delavce. Proti temu se je dvignil kapital z ugovorom, da bo to poseganje države v privatno gospodarstvo dovedlo do gospodarskega poloma. (Polom svetovnega gospodarstva se ne da doseči, ker je prav tako neuničljivo kakor materija. Naravno — čim manj deževne vode je na zemlji, tem več jo je v oblakih; čim manj denarja ima masa, tem več ga ima kapitalist.)

Nadaljnje in tehtne vzroke krize moramo iskati v nadprodukciji poljskih in industrijskih proizvodov, seveda zopet radi pohlepa po dobičku, kar je jedro nesmiselnega gospodarstva.

Vsi dosedanja ukrepi za omiljenje ali reševanje krize so bili po večini le trenutnega značaja in zato tudi trenutne vrednosti. Za popolno odpravo krize bi se moral zavzeti ves svet — to je prvo! Uvesti se bi morale vsepovsod splošno načrtno gospodarstvo, zakoni o maksimalnih in minimalnih zaslučkih. Da se znižajo cene industrijskim proizvodom, bi bilo treba v prvi vrsti odpraviti kartele. S tem bi se dvignila kupna moč delovnega

ljudstva, poživila industrija in zaposlila čim večje število delavstva. Preprečiti bi se morale vsake umetne visoke cene proizvodom, ki se izsiljujejo, na pr. z uničevanjem žita, sežiganjem kave, bombaža i. t. d.

Kako si zamišljam odpravo krize pri nas:

Državam upnicam bi nujno kazalo predložiti gospodarsko stanje naše države ter doseči črtanje posojil ali vsaj njih znatno znižanje. Nujno naj bi se dalje izdal ukaz, da se ves v inozemstvu naložen denar v določenem roku vrne v državo. Po preteku tega roka bi zapadel denar v korist države. Tujim kakor tudi domačim tvrdkam naj bi veljala najstrožja prepoved nalaganja našega denarja v inozemstvu. Sploh naj se ves promet z inozemstvom vrši pod državno kontrolo, ki ji naj bo cilj zaščita odtoka našega denarja. Uvedel naj bi se dalje zakon o strogi zaščiti domačih ljudi (intelektualcev, fizičnih delavcev). Na račun davka na plače tujcev, zaposlenih pri nas, naj bi se naši ljudje pošiljali v inozemstvo, kjer bi se v svoji stroki spopolnjevali ali specializirali. Gospodarska politika naj bi težila za preskrbo naših direktnih tržišč brez vsakršnih posredovalcev. Čimprej naj bi se korenito izvedla agrarna reforma, da bi bilo narodno premoženje pravičnejše porazdeljeno. S temi ukrepi bi si mogli ustvariti podlago za osamosvojitv, kolikor nam to nudi naše naravno gospodarstvo. S pridobljenim denarjem bi mogli izvesti zdravo in pravilno znižanje davkov, doseči izpopolnitev prometnih zvez, sanacijo mest in vasi, osuševanje zemljišč, povzdigniti letovišča in industrijo, zlasti v pasivnih krajih, kjer sta v neposredni bližini na razpolago ruda in premog. Vse to bi se moralo izvršiti po skrbno izdelanih načrtih, tako da bi se regulirala ne samo najpotrebnejša dela, marveč tudi produkcija in konsum.

Primerjajmo državo s kmetijo, ki je tem trdnjša, čim več pridelava in čim manj kupuje. Tem trdnjša bo, če pridelava toliko, da od svojega pridelka še lahko prodaja. Z osamosvojitvijo, s povzdigo industrije in oživiljenjem del bo mogoče prihraniti milijarde na uvozu, zaposliti brezposelne in delovne moči bolje plačevati. Le tako bo naša domovina kakor trdna kmetija, ki bo v primeru nizkih cen raje pridelek porabila doma, kakor ga prodajala pod ceno. Na ta način bi se zboljšala tudi domača kupna moč. Treba se bo le temeljiteje seznaniti s prirodnim bogastvom naše države in uvideli bomo, kaj in koliko nam vsega nudi.

Upajmo, da se bomo kaj kmalu tudi na gospodarskem polju izkazali tako hrabre in bojovite, kakor smo to dokazali na bojnih in političnih poljanah. In takrat nam posije lepše solnce.

R. M. K.:

Konserviranje jajc

Spomladi in poleti, ko kokoši najbolj nesejo, je — po zakonu o ponudbi in potrebi — cena jajcem mnogo nižja kot jeseni in pozimi. Razlika izmed zimskih in letnih cen znaša včasih tudi 1 dinar in več po komadu, kar pri

mesečnem računu štiričlanske družine (približno 100 jajc) znaša že znesek, s katerim mora — posebno v današnjih časih in razmerah — vsaka gospodinja računati.

Umne gospodinje si pomagajo iz zagate s tem, da si v letni dobi, ko je cena jajcem izredno nizka, potrebno količino jajc konserviramo za zimo, kakor to delajo s sadjem.

Pri naših nameščenskih razmerah je to sicer zaradi denarnih razmer — saj komaj zdržimo iz meseca do meseca — in radi nemogoče kontrole svežine jajc bolj težko izvedljivo. Mišljenja sem, da bi lahko za delno kritje zimske potrebe konservirala jajca naša Nabavljalna zadruga sama, tembolj, ker ni izključeno, da radi vse popolnejšega načina konserviranja dobi pozimi dobavljena konservirana jajca po cenah za sveža, nekon-servirana. Seveda bi v tem primeru v zimskem času postojale dve ceni za jajca, prva za sveža, druga pa za konservirana, kakor je to v praksi v državah z večjim importom jajc.

Za konserviranje jajc je treba vedeti tole: Neoplojena jajca se v konserviranem stanju drže veliko bolje in na daljši čas kot oplojena. Zato bo vsak kokošjerejec, preden bo začel s konserviranjem jajc svojih kokoši, vsaj 10 do 15 dni odstranil petelina iz svojega dvorišča. Na nesnost kokoši ta »klauzura« nima prav nobenega vpliva.

Konservirajo naj se čimbolj sveža, po možnosti ne nad 7 dni stara jajca, s popolnoma zdravo, čisto in močno lupino in čim težja — debelejša jajca. Konserviranje lahko vršimo v katerikoli dobi.

V naslednjem naj navedem nekoliko načinov konserviranja, ki prihajajo za razmere naših gospodinjstev najbolj v poštev.

Konserviranje v pepelu, otrobih in žagovini.

Vzemimo prikladen zabojček ali sodček. V to posodo nasujemo 5 do 6 cm debelo plast pepela, otrobov ali žagovine. Najsi uporabljamo katerokoli od navedenih sredstev, biti mora popolnoma suho.

Na ta sloj položimo prvo vrsto jajc, ki smo jih poprej namazali s svinjsko mastjo, kateri smo primešali 1 % salicilne kisline. Zložena in namazana jajca prekrijemo s slojem (3—4 cm debeljine) enega od prej navedenih sredstev. Nato vložimo drugo vrsto jajc i. t. d. Napolnjeno posodo postavimo na zračen in suh prostor, ki ima enakomerno (10 do 12° C) temperaturo. Tako spravljeni jajca se obdrže 4 do 5 mesecev, izgube 3. do 5 % na teži in spremenijo nekoliko tudi okus.

Konserviranje s sladkim apnenim mlekom.

Pri tem načinu konserviranja jajc postopamo takole: Na 50 l vrele vode vržemo 10 dkg sladkorja in $\frac{1}{2}$ kg prahu živega apna. Ko se je voda popolnoma ohladila, položimo jajca v to tekočino, kjer jih pustimo 14 do 20 dni. Potem jih vzamemo iz tekočine in pustimo nekaj časa, da se osuše, nakar jih položimo v žagovino, pepel ali otrobe na način, kakor je v prvem pri-

meru opisano. Jajca, konservirana na ta način, obdrže svojo svežost mnogo dalje časa kot v otrobe vložena jajca, spremene pa tudi nekoliko okus.

Konserviranje z vodenim steklom.

En liter vodenega stekla, ki si ga nabavimo v drogerijah, pomešamo z 10 litri prekuhane hladne vode. V to tekočino jajca pakrat potopimo, nato jih pa na razprostrtem časopisnem ali drugem papirju pustimo 1 do 2 dneva, da se lupina osuši. To ponovimo event. še enkrat, nato jih pa popolnoma suhe položimo v posodo, ki jo hranimo v prostoru z 10 do 12° C temperature.

Tak način knserviranja je dandanes jako razširjen, za naša gospodinjstva primeren in ohrani jajca tudi čez eno leto nepokvarjena, po okusu pa povsem neznatno spremenjena.

Ker stane 1 l vodenega stekla približno 15 Din in z 1 l konserviramo približno 800 jajc, se podraže jajca komaj za 2 pari po komadu.

K U H I N J A

G. Prašnikarjeva:

O juhah

Juho napravimo, ako skuhamo v vodi kako živilo, na pr. meso, kosti, zelenjad ali kaj drugega.

Juhe razdelimo v mesne in postne ali brezmesne. Mesne juhe so iz mesa, to so prave mesne juhe, ali pa so iz kosti, to so kostne juhe.

Mesne juhe delimo v:

1.) obarne juhe, to so juhe s prežganjem (obarna, ragu i. t. d.);

2.) čiste juhe, to so juhe brez prežganja, ki jih zopet delimo v:

A. juhe brez vložka ali zakuhe, to so takoimenovane »čiste« juhe (kurja, goveja, ki jih največ uporabljamo v bolniški prehrani);

B. juhe z vložkom ali zakuho:

a) z jajci (bouillon),

b) z zelenjavami (zelenjavna juda, juha minestra, špinačni žličniki i. t. d.),

c) s testeninami (rezanci, krpice, žličniki, zavitki i. t. d.),

d) z mlevskimi izdelki (zdrob, riž, ješprenjek i. t. d.),

e) s ponvičniki (močnati, krompirjevi, ohrovtov i. t. d.),

f) s konzomeji ali siri (jajčni, paradižnikov i. t. d.),

g) z raznimi drugimi vložki (vranična rulada, jetrni riž i. t. d.).

Postne juhe so brez mesa pripravljene, četudi jim včasih dodenemo za izboljšanje, n. pr. klobaso, prekajeno svinjino, ali jih zalijemo z mesno juho.

Postne juhe delimo v:

1. ribje juhe, 2. rakove juhe, 3. žabje, polževe, želvine juhe, 4. mlečne juhe (iz smetane, kislega mleka), 5. rastlinske juhe ali vegetabilčne (špinačna, zeljnata, ohrovtova, gobična i. t. d.); to so a) zelenjavne juhe, b) koreninske (n. pr. korenjčkova, iz zelene, laška, pretlačena koreninska juha i. t. d.), c) krompirjeve (navadna, z mlekom, češka i. t. d.), d) sočivne (iz suhega graha, fižola, iz leče), f) močnate (močnikova, prežganka, — navadna in finejša), g) sadne (jabolčna, jagodova), h) vinske in iz piva.

Redilnost juh.

Mesne juhe so same na sebi tako malo redilne, da jih ne moremo prištevati k živilom (hranivom), temveč k poživilom. Vsebujejo snovi, ki razdražijo želodčne živce in s tem pospešujejo tek in prebavo. Zato dajemo juho kot prvi red pri obedih.

Mesne juhe vsebujejo približno 3 % mesnih snovi, sicer največ klejevine in prav malo beljakovine. Kurja juha vsebuje posebno veliko klejevine, razstopljene hrustančevine in je zato posebno priporočljiva pri notranjih krvavitvah. Mesne juhe so redilne, če jih zakuhamo ali jim dodamo vložek.

Postne juhe so navadno zelo redilne, ker jih napravljamo s tolščo in ogljikovimi hidrati (mast, moka, zdrob, maslo i. t. d.) ter jim pridenemo še razne zelenjave ali jajca.

Kako pravilno kuhamo govejo juho?

Pravilno pripravljena goveja juha mora počasi vreti in lonec mora biti pokrit. Z burnim vrenjem v nepokriti posodi bi izhlapele vse ekstraktivne snovi, ki jih vsebuje juha.

Ako hočemo dobiti le dobro juho in slabše meso, tedaj pristavimo meso v mrzlo vodo in ga pustimo, da počasi zavre, da beljakovina v njem čim dalje časa ne zakrkne in da tako preide čim več mesnega soka v juho. Če pa hočemo dobiti le prav dobro meso, tedaj ga pristavimo v vrelo, slano vodo, da beljakovina mesa takoj zakrkne in mesni sok ostane ves v njem. Če hočemo dobiti srednje dobro juho in srednje dobro meso, tedaj pristavimo meso v mlačno vodo, da preide le en del mesnega soka v vodo. Kadar nam je pa na tem, da dobimo zelo močno govejo juho, kot na pr. za bolnike, da dobe tek, tedaj razrežemo meso in ga sfaširamo na stroj in pristavimo v mrzli vodi. Bolniški mesni čaj pa pripravimo na ta način, da zalijemo tako »krepko« juho z mlekom.

Kako govejo juho čistimo?

1.) Kuhano, že navadno precejeno juho precedimo še enkrat skozi platnen prtīč.

2.) Nazadnje pridenemo juhi košček surovega sesekljanega mesa, jo prevremo in nato precedimo skozi platnen prtīč.

3.) Juhi primešamo nekoliko snega iz beljakov, to stepemo in potem precedimo skozi platnen prtīč.

4.) Mast odstranimo juhi, ako ji nazadnje prilijemo nekoliko (z zajemalko) mrzle vode, zaradi česar se mast na površini strdi, nakar jo lahko posnamemo.

A. Š.:

Riba in njen pomen za prehrano

(Konec.)

Pogostoma naletimo na trditev, da občuti človek po ribi zopet glad prej nego po mesu. Točno je, da prebavi želodec ribo prej nego meso. Ta razlog pa vrednost ribje prehrane prej zagovarja nego pobija. Lačen pa postane človek po ribji hrani radi tega, ker uživa ribo navadno brez vsake prikuhe, medtem ko dolagamo želodcu po mesu še razne prikuhe. V zvezi s prikuho je riba najmanj prav tako sitostna kot meso in druge jedi.

Sitost dosežemo, ko začutimo, da se želodec upira nadaljnjemu zavživanju. Človek je vsakih 24 ur rad vsaj enkrat sit. Kosilo mora biti izdatno kot je prostora v želodcu. Človek ima pred obedom 1½ litra prostornine v želodcu za jed in pijačo. Mnogo vpliva pri tem okolnost, da li povžijemo jedila v tekoči obliki, ali pa jih moramo prežvečiti. Priznано pa je, da žvečenje bolj utruja nego zgolj požiranje. Pri ribi ni trdil še nikdo, da bi ga utrudilo žvečenje, čeprav je moral izbirati v mesu nadležne srti.

Pražena, dušena in ocvrta riba bolj nasiti nego kuhana. Želodec je zaposlen z njo prav tako kot pri mesu. Gladu torej ne občutimo. Pojav lačnosti in gladu v želodcu si razlagamo tako, da prazen želodec nima česa, kar bi razkrajal in prebavljal. Prepričamo se lahko, da ostanemo po zavžiti praženi ali pa ocvrti ribi siti dlje časa nego po kuhani, dasi smo jo jedli s prikuho. To je posebnost praženih jedi vobče. Ta pojav izkoriščajo tu in drugod številne ribje restavracije, ki nudijo gostom izključno le tečno ribje meso z raznimi prikuhami, zlasti pa s solato in krompirjem. Pokazalo se je, da obdrži želodec tako hrano trikrat tako dolgo kot kuhano ribo. Servira se v takih restavracijah pretežno le ocvrta in pražena riba, ker gosta bolj nasiti kot kuhana, ki prihaja v poštev kvečjemu kot predkuska v redu izdatnejših obedov. Zašel bi predaleč, če bi se spustil še v podrobna navodila, kako se pripravi riba za jed. Opozarjam rajše na jako poučno brošurico, ki jo je izdal Oblastni odbor Jadranske straže v Splitu l. 1932. Imenuje se: »Morska riba — zdrava in tečna hrana.« Priredil je brošurico šef ribarskega odseka, inspektor G. H. Šrajber od Direkcije pomorskega prometa v Splitu.

Na Angleškem je nad 300.000 ribjih krčm, ki popularizirajo največ morsko ribo, ki je postala že prava ljudska hrana. Tudi tam pred nekaj desetletji ribe niso cenili toliko kot danes, ko gre potrošnja rib že na stotisoče ton na leto. Recimo, da naložimo to maso rib v 10 tonske vagone, ki so dolgi prilično po 10 metrov. Ta vlak bi bil dolg od Jesenic do Zagreba.

Na vsakega prebivalca na Angleškem pride povprek že 25 kg morskih rib na leto. In več nego še enkrat toliko jih izvozijo.

Sicer pa s tem še ni rečeno, da prednjači v potrošnji morskih rib baš Anglija. Najjačja država v pogledu morskega ribarstva je Japonska. Kako gigantski plen pridobiva iz morja Japonska, uvidimo šele iz primerov. Svetovno celokupno pomorsko ribarstvo cenijo okroglo na 11 milijonov ton; Japonska polovi okroglo 3.5 milijonov ton ali nekako tretjino vsega sveta. Žilavost Japoncev je utemeljena morda ravno v tem, da se popolnoma odrekuje drugemu mesu in uživajo pretežno le ribe. Japoncem sledi Rusija s skoraj 2 milijonoma ton. V tretjem redu korakajo ameriške Združene države, ki izkazujejo 1.1929 1¼ milijona ton. Za njimi prihajata Norveška in Velika Britanija, povprečno vsaka z 1.1 milijonov ton. Nemčija, ki je v Evropi na tretji stopinji s svojimi 380.000 tonami, izkazuje komaj desetino japonske produkcije. Nemčija pa rabi za vsakega prebivalca povprečno le 10 kg rib, skupna potrošnja znaša pa seveda okrog 600.000 ton na leto. Razliko — skoraj polovico svoje potrebe — mora potemtakem še uvažati.

V Jadranskem morju ribe sicer ne živijo v tolikih množinah kakor v mrzlih severnih morjih, vendar so zastopane v tako različnih vrstah, da je za vsakega obiskovalca ribja tržnica silno poučna in zanimiva, zlasti pa jeseni. Medtem ko vidimo v atlantskih pomorskih mestih na ribjih trgih čestokrat velikanske količine dveh do treh vrst rib, so količine v jadranskih ribarnah, na pr. v Splitu, Dubrovniku, Trstu in na Reki sicer manjše, toda izbira je tu večja. Jadransko morje pozna 320 vrst rib; od teh je kakih 100 dobrih in koristnih.

Blatno morsko dno oživljajo skati, ki so do 1 m dolgi, raža doseže celo 3 m. Meso ni posebno dobro in so zato prav poceni. Toliko bolj cenijo meso morskega lista (solega vulgaris), plosnatice ali platušice (arnoglossus laterna) ter rumba ali buturca (rhombus maximus). Med najokusnejšimi ribami je luben (ital. branzin). Zelo okusne so tudi trilje (ital. barbon), med njimi zlasti bradač, ki ima nekoliko zaobljeno glavo, pod spodnjo čeljustjo pa nekake brke. Dalje omenimo zlatobrova ali podlanico (ital. orada), zobatca (ital. dentale), skušo in lokardo (scomber scomber in scomber colias), ki imajo zelo okusno meso. Med sorodnike lokarde se šteje tudi tunj, ki je naša največja užitna morska riba. Mesa je prav okusnega.

Često čujemo, kako potrebna bi bila tovarna za konserviranje tunjine, ki gre v izgubo in enostavno propada, zlasti kadar ulove na več krajih dosti tunjev. A kaj, ko jih je tedaj dobiti kilogram po 20 par, sicer pa je obilen lov že redkost in bi morala tovarna tedaj počivati. Najboljša je tunjina tedaj, če odsekamo ribi glavo in pustimo viseti ribo pri repu, da se odcedi vsa kri v senci. To traja do 6 ur.

Tunju podobna, toda manjša je polanda ali palamida. V plitvi vodi uspevajo okusni morski lipani. Prezreti pa ne smemo jegulje, ki jo pre-

kajajo ob ustju Neretve. Jegulji soroden in sličen je gruj ali ugor, ki ga imajo kočljivci v posebni časti.

Izmed neužitnih večjih rib naj pa omenimo le delfine in morskega volka.

Pri nas še nimamo celotne prave slike o potrošnji rib. Vendar pa vidimo iz pomorske statistike, da pride letno na vsakega državljana nekaj nad $\frac{1}{3}$ kg (0.4) morskih rib. Vseh rib, mehkužcev in rakov so še l. 1931 nalovili na našem morju 6,222.000 kg v skupni vrednosti 44 $\frac{1}{2}$ milijona dinarjev. Kljub temu, da so nalovili obrtni ribiči lanskega leta preko 7 milijonov kilogramov morskih rib v Jadranu, se je znižal letni izkupiček na približno vsoto 36 milijonov dinarjev. Mnogo rib porabi Primorje samo, mnogo jih pa tudi izvozijo ali svežih ali osoljenih. Množino v Jugoslaviji ujetih in doma porabljenih morskih rib cenijo na 4.5 milijona kg, ostanek 1.4 milijonov kg gre v inozemstvo in nekaj nad 1 milijon kg jih osole ali konservirajo v olju. Za konserviranje rib je na našem Jadranu 15 tovarn (od teh v Komiži na Visu 4, v Postizah na Braču tudi 4; samo iz tovarne bratov Mardešič pride na leto do 3 milijone škatel sardin; sicer se pa pečajo s konserviranjem tudi v Splitu, Trogiru, Makarski, Baški vodi, na Hvaru, Starem gradu, v Jelsi, Vrboski, Sujuraju, Bolu, Pučišću, Sumartinu, Milni, Povju, Rogateu in Mastinici. Z lovjo spužev se pa bavi 21 ladij, ki so l. 1931 nabrale blizu 90.000 spužev v vrednosti 267.000 Din.

V dravski banovini s svojimi 1,120.549 prebivalci (po štetju iz l. 1931) potrošimo še 200.000 kg sladkovodnih rib ali nekaj manj kot $\frac{1}{4}$ kg na vsakega prebivalca, tako da lahko rečemo, da potroši vsak prebivalec malodane $\frac{3}{4}$ kg morskih in sladkovodnih rib na leto.

Ribničarstvo ali gojitev rib v ribnikih se je zadnja leta zlasti v nekatereh državah dvignilo ogromno. Za mednarodnega kongresa l. 1931 v Parizu so ugotovili, da je znašala produkcija krapov na Francoskem leta 1924 komaj 2,000.000 kg, l. 1930 pa že 3,000.000 kg. 2,500.000 kg je potrošila Francija, 500.000 kg so jih izvozili. Poljska je producirala l. 1920 7,000.000 kg, l. 1930 že 900.000 kg, vse za lastno potrošnjo. Nemčija l. 1924 4,500.000 kg, l. 1931 5,500.000 kg; ker je pa bila potrošnja večja, je morala uvoziti Nemčija 1,700.000 kg. Na Češkoslovaškem je 46.000 ha ribnikov, ki dajo 2,460.000 kg krapov. Madžarska je imela še l. 1900 le 3340 oralov, po prevratu pa 10.800, a danes že 15.000 oralov vseh ribnikov, odnosno produkcije 2,200.000 kg, ki jih izvažajo nad polovico. Avstrija porabi letno 1,200.000 kg krapov, producira jih komaj tretjino, ostalo mora uvažati.

V Jugoslaviji imamo približno 9000 oralov ribnikov in produciramo 1,500.000 kg krapov, in sicer 500.000 kg za domačo potrošnjo, 1,000.000 kg pa za izvoz. Ni mi treba poudariti, da prihaja za ribničarstvo v poštlev le krap.

O številnosti ribnikov v dravski banovini manjkajo zanesljivi podatki. Pač pa izkazuje bivša ljubljanska oblast 20 večjih in 23 manjših ribnikov,

kjer gojijo krapa; toda komaj za lastno potrebo in bližnjo okolico. Izvoz manjših sladkovodnih rib je pa brezpomemben, dokler ne moremo zadostiti lastnim potrebam.

To so uradni podatki le glede krapa. Iz vsega vidimo, da porabi Jugoslavija morskih in sladkovodnih rib komaj šestino tega, kar povžije Nemčija le morskih rib in le 17. del tega, kar pride v Angliji samo morskih rib na poedinega prebivalca.

Ni naš namen, da odvrčamo ljudstvo od uporabe mesnih jedi, dokazati hočemo edino-le, kolike vrednosti je riba za človeško prehrano ter da se v državi prirodnega bogastva morskih in sladkovodnih rib lahko meri in kosa ribje meso z navadnim mesom. Vzporedno izmenjavanje hrane, mesne in ribje, tekne našemu zdravju in brazdi enoličnost mesnega uživanja.

En sam razlog je, ki nas odvrča od ribjega mesa. Ribe so predrage. Zlasti v današnjih razmerah, ki se pa spremene lahko preko noči, moramo reči, da je živalsko meso ceneje, ribe pa brezpogojno predrage. Morska riba se poceni le, če so imeli ribiči obilen Petrov blagor; glede sladkovodnih rib pa moramo stremeti, da bo dosti ribnikov, dosti krapov, v potokih pa obilno umnega gospodarstva.

Viri:

Dr. H. Muzinič: Riba kao čovečja hrana.

Dr. Markl: Über den Nährwert der Fische.

Dr. Rosenfeld: Der Wert des Fischfleisches.

Dr. Wiel: Kochbuch für Kranke.

Dr. Kišpatić: Ribe.

Dr. Krvarič: Ribe kot hrana.

Bhinec-Dobida-Kranjec: Naše morje.

Lorini: Ribarenje na istočnim obalama Jadranskoga mora.

Dr. Hribar: O užitnosti rib.

Dr. Vuković: Pregled životnih namirnica animalnog porekla.

Dr. Daja: Osnovi fiziologije.

Dr. Dj. Jovanović: O patologiji ishrane.

Dr. Tigerstedt: Lehrbuch der Physiologie des Menschen.

Dr. Haempel: Untersuchungen über den Vitaminbedarf von Zuchtfischen.

VRT IN CVETLICE

Josip Štrekelj:

Najlepše dvoletne cvetlice

Težko je navadnemu človeku s pičlimi dohodki stikati spomladi za cveticami, ki rano cveto in krasijo vrtove takoj ob prvih žarkih, ker to stane denar. Sedaj, v mesecih juniju in juliju bodi vrtnarjeva skrb, da si tako vzgoji za bodočo pomlad z neznatnim izdatkom za seme. V bodoče niti tega ne bo treba, ker pridelek semena bo doma čez potrebo.

Da oživimo torej spomladi čim raneje domači vrt s cvetjem, se poslužujemo razen nekaterih, ki so trajnice, na pr. trobentice, rane plamenke (Phlox), arabis, jezičnik (Iberis), vijolice i. dr., zlasti najlepših dvoletnih, ki so mačehe, marjetice, spominčice, pokalice (Silene) in rumenjak (Erysimum).

Trajnice razmnožujemo navadno z delitvijo, da po odcvetenju (ne spomladi), razdelimo grmiče na več delov. Če pa takih nimamo, se poslužimo semena, ki ga sejemo maja ali junija. Večina iz semena vzgojenih trajnic se pa izprevrže.

Ako ni na vrtu tople grede, posejemo dvoletne cvetlice kar na prosto na vrstice in pokrijemo seme z dobro humozno peščeno zemljo. Marjetice, spominčice rumenjak in pokalice kale, razen zalivanja, brez druge oskrbe, ne pa mačehe. Setev mačeh treba pokriti in zatemneti z vrečevino ali s papirjem, dokler ne kale. Ko to zapazimo, odstranimo odejo, da se mlade rastlinice ne pretegnejo in pomrjejo.

Kadar zrastejo na dva do tri liste, jih pikiramo v razdalji 15 cm na navadno gredo. V jeseni jih pa presadimo na stalno mesto. Ako pa ni cvetlična greda v jeseni pripravljena, bodisi, da imamo na njej še poletne cvetlice ali so kaki drugi oziri, jih presadimo v naslednji pomladi, ko začno na novo rasti. Ker so proti mrazu odporne, jih ni treba pozimi odevati. Izjemo pa delajo pokalice, ki pozimi pomrjejo, ako jih poleti ali v jeseni pikiramo ali presadimo. Zato pustimo te na mestu, kjer so sejane, do sledeče pomladi, od koder jih presadimo na stalno, zanje določeno mesto. Tudi lahko sejemo pokalice še kesneje, do konca avgusta.

N A Š O T R O K

Janko Polák:

Vzgojne možnosti v zgodnji mladinski dobi

(Konec.)

5.

Ob koncu še besedo o razumu.

Otrokov razum je zavisen največ od prirojenih zmožnosti. Da so te zavisne v veliki meri od podedovanja, ve vsakdo, kdor se je že natančneje pečal s študijami o otroku.

V prvem delu razprave sem rekel, da so bitju v materinem telesu dani takorekoč že v združitvi semena vsi pogoji za poznejši razvitek.

In med temi pogoji je tudi pogoj o razvitku razuma. Razum je torej zelo zavisen od podedovanja. Pa ni treba, da je roditeljski par bebast od

rojstva. Zadostuje, da je nenormalen v trenutku združitve. In kolikokrat se dogaja to! Da alkohol ne vpliva na združitev semena ugodno, temu morda ne bo oporekal nihče; zakaj alkohol vpliva na kri in ta na seme.

O tem so bili prepričani že naši predniki. Ni treba torej učenih raziskovanj. Čitajmo pregovore iz zasledili bomo, da je preprost narod oznanjeval podedovalnost že davno pred učenjaki. Oznanjeval pa jo je v svojih pregovorih. Vzrok temu, da je nismo zasledili, je preprostost pregovorov. In vendar se zrcali finesa največkrat v preprostosti. Na žalost se zanimamo za take reči tako malo! Zaradi tega pa se je rodilo v nas mnenje, da sta ljubezen in zakon zaradi greha. In vendar je njun namen, da zabranita največje zlo in greh, t. j. uboštvo duha in telesa; zakaj v primeru nenormalnosti morajo prenehati vse zakonske obveznosti, pa čeprav so bile obljubljene pred oltarjem.

Otrokov razum se začne razvijati prej, nego bi človek mislil. Razvijati se začne še pred letom dni. Opazujemo ga najlažje pri rabi čutov. Otrok prav dobro loči sladko od kislega in grenkega. Dobro loči tudi vonj mleka od vonja drugih pijač. Tudi vpliv razuma na čutenje opazujemo lahko že v najnežnejši dobi. Otrok sedmih mesecev loči prav dobro domače osebe od tujih. Domače pal loči zopet po tem, katera ravna z njim lepo in katera grdo. Kako hudo je otroku po dobri materi, oziroma varuški! In kako mu je po izgubljeni igrači! Jok nam naznanja to.

Otrok štirih let se prav dobro domisli vsega, kar se je vršilo od četrtega do drugega leta nazaj. Čudno pa se mi zdi, da se dorasel človek težko domisli nečesa, kar se je vršilo pred četrtnim letom.

Otrok dveh let (in že tudi mlajši) ima že obnovitev predstav. Polleten otrok ve prav dobro, da gremo pod milo nebo, ako se oblačimo. Če ga ne vzamemo s seboj, joče. In ali ni to obnovitev predstav? — Gotovo! Dobro tudi ve, da se ni dobro dotekniti vroče peči, ako se je že opekel ob nji.

Govor je višek razuma. Ta se razvije najkasneje. Otrok razume govor mnogo prej, nego more govoriti sam. Toda glasove, ki jih bo rabil otrok za govor, izgovarja že mnogo pred govorjenjem kot takim. Čujemo pa jih lahko ob joku, smehu in blebetanju otrokovem.

Da pri vsem tem individualnost mnogo odločuje, mi ni treba poudarjati še posebej.

Ob sklepu omenjam samo še tole: Skozi vso razpravo sem rabil besedico otrok. Morda bi bila umestnejša novorojenček? — Ali to ime velja samo nekoliko dni! ... Kaj pa dete, detece? — Izbirajte sami! ... Saj vse to omenjam ob sklepu samo zaradi tega, da bi me tu in tam kdo ne umel napačno.

Pri pisanju razprave so mi pomagale beležke iz mojega dnevnika in pa W. Preyerjeva knjiga: »Die Seele des Kindes« (Otrokova duša).

Miroslav Adlešič:

Na pot!

»In kako in zakaj in odkod
in kam se pleto te niti?
In kje je prava pot
in kam želimo priti?

(O. Župančič)

V človeku je globoko vsidrano hrepenenje po boljšem, višjem, popolnejšem; močno je v njem zakoreninjena želja po napredku.

Napredek kot razvoj k boljšemu, višjemu in popolnejšemu ni lasten zgolj človeštvu, marveč živi in se razpleta v vsej naravi, ki gradi iz enostavnih organov vedno bolj sestavljene. Razvoj v naravi nadaljuje človek z orodji, pripravami in stroji. Pri tem mu pomagata govor in pisava; slednja zlasti omogoča, da se pridobljena izkušnja in spoznanja širijo od rodo do roda.

Ker nam omogočajo spoznanja, da predvidevamo dogodke, da se jim, če je treba, že v naprej uspešno zoperstavimo, nam mora biti z njimi dobljeno znanje vselej le koristno. Saj služi vse, kar ni samemu sebi namen, življenju: ohraniti ga čim dlje, oblikovati ga čim popolnejše, dvigniti ga čim uspešnejše. Vrednost znanosti je torej izven vsakega dvoma.

Znanje je moč, s katero se vzpenjamo na lestvi napredka vedno višje in višje. Toda znanje ni samo koristno; ono nas venomer obdarja z radostjo, z neustrašljivim hrepenenjem, prodreti do zadnjih skrivnosti, ki jih čuva v sebi природа. Ali ni razgled na vrhu, spoznanje poslednjih dejstev, edini človeka vreden smoter? Čeprav se nam zdi lestev še tako nedosegljivo visoka, nas napredek vendarle vabi, priteza in vleče od klina do klina. In kakor zajema želja po napredku, znanju, moči tebe in mene in vsakogar že na prvem klinu, tako je zajela in zajema narode in plemena, družec jih v živ veletok. Čeprav zaustavijo to reko pogosto mogočni jezovi kuge, lakote, vojn in revolucij, še ne poznamo sile, ki bi jo bila povsem ustavila.

Dokajšnji del nenehoma žive sle po napredku, znanju in moči se je ohranil vzdolž tisočletij v najčudovitejšem proizvodu človeške iznajdljivosti: v knjigi. Saj pomeni trenutek, ko sta nadomestila izvezan les in izklesan kamen papirus in pergament, prvi veliki korak k razploditvi misli in spoznanj. Nad tri tisoč let staro sporočilo (hranijo ga v Londonu) nam pripoveduje: Egiptski modrec Duauf - se - kruti je peljal svojega sina Bepa v kraljevo »hišo pouka«, mu razkazal ves njen zaklad: 24 knjig in mu nasvetoval: »Daruj knjigam srce ter jih ljubi ko mater; kajti ni je stvari, ki bi presegala knjige.« In kaj so vsebovale te knjige? Znanje o hiero-

glifih,* zemljemerstvu, zvezdoznanstvu, veri, zdravstvu in magiji, skratka vse »znanosti«, ki so se nabrale v tisočletjih kulture ob Nilu. Čeprav je to edinstveno knjižnico s 24 zvezki prav kot mlajšo aleksandrijsko knjižnico s 700.000 sešitki in obsežno knjižnico keltskih Druidov uničila ali surova sila vojn ali fanatizem — saj se v tem pogledu še v dvajsetem stoletju ni mnogo spremenilo — je ostalo vodilo egiptskega modreca tudi naše vodilo. Tiskana beseda nam je spremljevalka in vodnica, v njo se potapljamo s čudenjem, spoštovanjem in ljubeznijo.

Bežen pogled v sodobno knjižnico pa nas pouči, da se je treba spričo mnogih spoznanj in izkustev, ki jih hranijo v sebi knjige našega časa, omejiti in zadovoljiti z — malim. Nemogoče je namreč objeti posamezniku vse, kar je človeški duh v teku tisočletij dognal; omejiti se mora le na drobce in delce celokupnega človeškega znanja.

Preden usmerimo korak v izbrano območje naravoslovja, se za hip zamislimo v dobo, ko so proučevali naravo le s pomočjo golega mišljenja, sklepanja torej. Narava je bila tedaj — navzlic mnogim genialnim zamislim — s stoterimi pečati zvezana knjiga, ki je pri prelistavanju odkrivala začudnemu bravcu venomer nove skrivnosti, razodevala nove »čudeže«. Ko pa je gledanje vedno bolj izpodrinil poskus, se je oprezno premaknila zavesa, ki je branila po spoznanju hrepenečemu človeku vpogled v snovanje narave; z njim so polagoma zginevali »čudeži«: pokazale so se večne, trajno veljavne zakonitosti, ki jih je človek dognal iz izkoristil za ustvarjanje svojih izumov.

Pri tej priliki pa bo braveca obšel dvom: Ali je mogoče, da je človek stvarnik, da je ustvaril nekaj, česar prej ni bilo? Ali niso v vseh tisočletih knjigah le spoznanja in dognanja človeka, ki je del božje narave in zatorej delec stvarstva? Ali niso naposled zakoni, ki jih je človeku razodel poskus »naravni zakoni«, povezani z dejavnostjo božje prirode? Vsi ti ugovori so upravičeni, so neizpodbitni. In vendar nam pogled na mišičevje vzvodov in na veličastni trup železniškega stroja, bežen vpogled v živčevje večcevnega radijskega sprejemnika, kratko vživetje v kraljestvo barv, moderne kemije jasno razodevajo, da takih tvorb v naravi ni, da so zrasle ob človeku, da so plod njegove iznajdljivosti in njegovega ustvarjalskega duha, da so umna izraba naravoznanstva.

Fizika, kemija in mineralogija so znanosti, ki vedejo k tehniki. Proti tehniki, s katero si je človek v borbi z naravo nadvladal planet, na katerega ga je postavila Usoda, se iz sodobnega socialnega in gospodarskega življenja javljajo vedno hujše obtožbe. Tehnika naj bi bila zlo, ker v divjem tempu mehanizira delo in življenje, nesreča in prokletstvo, ker prečenjuje stvarne dobrine in brezobzirno izrablja delovne sile človeka in narave.

* Egipčanski način pisave.

Take obsodbe ne morejo zmanjšati veljave prirodnih znanosti, iz katerih je izšla tehnika, so neutemeljene in jih moramo odkloniti.

Kadar mori kuga, kadar uničujejo žuželke milijone oralov rodovitne zemeljske površine, nihče ne krivi narave, nihče ne odreka veljave njenim tvorbam. Ko pa je zajela svet gospodarska kriza in je postalo na mah brez posla trideset milijonov ljudi — takoj so naperili mnogi ost proti naravoznanstvu in tehniki. Pri tem pa seve niso niti za hip pomislili, da je znanost rodila sodobno medicino, omogočila današnje poljedelstvo, ki je v stanu prehranjevati dve milijardi ljudi; pri tem so sproti pozabili, da so prirodne vede posredovale mnogo duhovnih in stvarnih dobrin, brez katerih bi bila prihodnost človeštva temna in neizvestna.

Spričo ugovorov, naperjenih iz naravoslovja proti tehniki, se odpirajo problemi, radi katerih ne bo odveč osvetliti pot, ki je vodila tekom stoletij do današnjega stanja prirodne vede in tehnike. In če bo čitatelj sledil in ob strani mnogih poučnih in zanimivih dejstev spoznal, da je bil razvoj naravoznanstva in tehnike nujen in neizogiben ter da se spričo današnjega socialnega, gospodarskega in kulturnega stanja ne more obrniti, bo gotovo povsem drugače motril našo dobo, naše »stoletje stroja«.

V tem pravcu se podajmo na pot!

(Dalje prih.)

I Z N A Š E Z G O D O V I N E

Janko Sotošek:

Zadnji odsevi slovenske polit. samostojnosti

V dobi, ko se je začela širiti krščanska vera med Slovenci, so imeli Bavarci oziroma Franki od slovenskih pokrajin v svoji oblasti v glavnem le Karantanijo, kajti ozemlje ob srednji Dravi, ob Savinji in ob zgornji Savi je po Samovi smrti zopet prišlo pod Obre.

Za časa največjega Frankovskega vladarja Karla Velikega (768—814) pa so prišli vsi Slovenci pod frankovsko nadoblast. Ta vladar je ustvaril mogočno državno tvorbo, ki je segala od Baltskega morja do južne Italije in od Reke Ebro v Španiji do reke Odre na Saškem. Njegove osvojitve so segale tudi daleč v jugovzhodne dele Evrope. Veličina in pomen njegove osebe se izraža med drugim v besedi »kralj«, ki je nastala iz njegovega lastnega imena »Karel«.

Franki so bili na široki fronti sosedje Obrov, kar je izivalo vojne med obema državama. Karel je Obre v več pohodih popolnoma premagal. Na frankovski strani so se bojevali tudi karantanski Slovenci. Obrska država je bila popolnoma uničena, obrske nadoblasti v Panoniji, Podravju in Posavju je bilo konec. Vsa slovenska zemlja je združena pod vrhovno oblastjo

Frankov. Sedaj so bili pokristjanjeni tudi tisti Slovenci, ki dotlej še niso priznavali krščanske vere.

Ozemlje med Donavo in Jadranom je cesar razdelil med dve vojaško organizirani krajini, Furlansko in Vzhodno krajino, med katerima je tvorila meja v glavnem reka Drava. Frankovske osvojitve pa so segale tja do Cetine v Primorju in Kolubare v Srbiji. Na novo pridobljenemu ozemlju je Karel iz politične uvidevnosti še pustil do neke mere samostojno notranjo upravo z domačimi poglavarji na čelu. Hrvatje so obdržali svoje kneze v panonski ali posavski Hrvatski med Kapelo in Plešivico na jugu in Dravo na severu ter v dalmatinski ali primorski Hrvatski med rekama Istro in Cetino in od Jadrana do Vrbasa. Pustil je domače kneze tudi Slovincem v novo pridobljenih pokrajinah in v Karantaniji, kjer slede Valtunku slovenski knezi: Pribislav, Semika, Stojmir in Etgar.

Karlu Velikemu je sledil slabotni sin Ludvik Pobožni. Za njegove vlade se v ommejnih pokrajinah pokažejo težnje za samostojnostjo zaradi nasilnega postopanja frankovskih upraviteljev. Furlanski mejni grof Kadaloh je postopal s panonskimi Hrvati tako nasilno in okrutno, da se je njihov knez Ljudevit Posavski, ki je imel svoj sedež v Sisku, pritožil pri cesarju. Ker to ni pomagalo, se je uprl. Zavedajoč se, da je sam preslab, je iskal pomoči pri svojih slovanskih sosedih. Priključili so se mu Slovenci na kasnejšem Kranjskem in južnem Štajerskem in srbsko pleme Timočanov. Ljudevit je prvi združil Hrvate, Slovence in Srbe od Alp do Timoka v politično enoto, ki jo lahko smatramo za najstarejši zametek skupne države Južnih Slovanov.

Ljudevitov upor ni uspel in njegova država pride do malega v celoti pod Franke. Najtežje so bili prizadeti Slovenci, ker so izgubili sedaj za kazen, ker so sodelovali pri Ljudevitovem upor, pravico izbirati kneze, njihovo mesto zavzamejo francoski uradniki, prefekti in grofje.

Cesar Ludvik je pokrajine na jugovzhodu na novo uredil v namenu, da bi branile državo pred notranjimi in zunanjimi sovražniki. Te pokrajine so predstavljale nekakšno granico, slično oni kot so jo v novem veku organizirali Habsburžani proti Turkom. Toda ozemlje frankovske vojne krajine je bilo malo naseljeno in še to po nezanesljivih Obrih in Slovencih. Zato so začeli naseljevati v te kraje nemške koloniste, ki naj bi branili vzhodne frankovske meje.

Zvestega pomočnika za svoje politične, verske in germanizatorske namene so dobili Franki v osebi slovanskega kneza Pribine v Spodnji Panoniji. Pribina je bil prvotno knez v Slovaški ob reki Nitri, bil je bržkone Slovak. Pregnan od moravskega kneza Mojmira, se je po dolgem oklevanju končno priključil Frankom, nakar je dobil od Ludvika Pobož-

nega v fevd del Spodnje Panonije okoli reke Zale, ki teče v Blatno jezero.

Z naseljevanjem kolonistov v Spodnji Panoniji je Pribina utrdil frankovsko moč na vzhodu države, prikupil pa se je Nemcem tudi s širjenjem krščanstva; klical je duhovnike iz Salzburga v deželo in sezidal mnogo cerkva. Njegova krajina je segala od dravskih sotesk med Pohorjem in Kozjakom na zapadu, pa do bolgarskih meja ob Donavi in v Sremu na vzhodu, od Rabe na severu, pa do Drave na jugu. Pribina je ostal zvest vazal kralja Ludvika Nemškega. Okrog leta 860 pa je padel v boju z upornimi Moravci, ki jih je vodil knez Ratislav.

Pribini je sledil njegov sin Kocelj. Tudi on je spočetka verno služil frankovskemu kralju in nemškim cerkvenim knezom. Medtem pa je moravski knez Rastislav delal na to, da se osvobodi nemške politične in cerkvene nadoblasti. Zvezal se je proti Nemcem z Bizantinci in se obrnil na bizantinskega cesarja Mihaela III. s prošnjo, da mu pošlje duhovnikov, ki bi oznanjali krščanstvo v slovanskem jeziku. Cesar mu je poslal brata Konstantina (pozneje Ciril) in Metoda. Ta dva sta imela velike uspehe med Moravci, kajti krščansko vero sta učila v domačem jeziku in opravljala v njem tudi verske obrede. Na podlagi grškega alfabeta sta sestavila posebne črke (glagolica) in napisala verske knjige v slovanskem jeziku.

Nemški duhovniki so izgubljali tla v deželi, zato so se pritožili v Rimu, češ, da učiata Konstantin in Metod krivo vero. Papež ju je pozval na zagovor v Rim, kjer je odobril delo svetih bratov. Konstantin je v Rimu stopil v samostan in kmalu umrl, Metod pa se je vrnil na Moravsko.

Medtem je Rastislav v borbi z Nemci dosegal vedno večje uspehe. To je ojunačilo tudi Kocelja, odvrnil se je od Nemcev in je poklical v svojo deželo Metoda in njegove učence, ki so s slovanskim bogoslužjem in slovanskimi verskimi knjigami izrinili nemške duhovnike z njihovo latinsko liturgijo, ki je narod ni razumel.

Kocljeva Panonija je z odhodom salzburškega višjega duhovnika ostala brez vrhovnega dušnega pastirja. Zato je poslal Kocelj Metoda v Rim in ta je dosegel, da se je vrnil kot nadškof moravski in panonski. Tako je Kocelj v kratkem času dosegel popolno politično in cerkveno neodvisnost od Nemčije, Spodnja Panonija pa je bila politično in teritorijalno zvezana z Rastislavovo Veliko Moravsko. Sedaj je popolnoma prenehal pritok nemških kolonistov in duhovnikov v Kocljevo deželo.

Od tega časa dalje o Koclju ni nobenih poročil več in se ne ve, kaj se je zgodilo z zadnjim samostojnim knezom Slovencev. Bržkone je postal žrtev nemško-moravskega sporazuma. Leta 874. pride Panonija zopet v nemške roke.

S Kocljevim izginotjem propade zadnja samostojna slovenska kneževina, ž njo pa tudi narodna cerkev Metodova, ki bi bila mogla dati Južnim Slovanom enoten književni jezik in jih tako duhovno zediniti. Nesrečne politične razmere so to preprečile.

J. Suchy-Krištofov:

Zadnja moja šolska naloga

Še sanjalo se mi ni, da bom moral na stara leta pisati šolske naloge. Toda moja mala nečakinja, Tuška, ki študira na gimnaziji, je neki dan vsa potrta stopila v mojo sobo ter mi potožila, da mora jutri oddati domačo nalogo, ki je pa radi glavobola ne more napisati.

»Pa se opraviči,« sem ji rekel.

»To ne gre, striček,« je malodušno menila. »Glavobol že davno več ne drži, ker se vsaka izgovarja z njim. Zato pravijo profesorji, da glava sploh ne boli. Morala bi se izgovoriti s kako težjo bolestjo, na pr. s trakuljo ali enakim...«

»Nič. Veš kaj, jaz ti pomorem. Koncipiral bom nalogo, ki jo potem prepišeš. To boš kljub glavobolu mogla. Kakšen sestavek pa je?«

»Koder in krava. Basen na Esopov način.«

»Kaj naj pa pove bajka?«

»Saj to je vprav naša naloga. Strašno težko, kajne, striček?«

»Da, neznano težko. Pri tem bi še staremu Esopu izpadli lasje. Pa daj sem, hočem poskusiti.«

In napisal sem nastopne vrstice:

»Koder in krava.

V prijaznem trgu se je pojavil cirkus z različnimi privlačnostmi, med drugim tudi z ognježerci, atleti, klovni, bajaci, glumači, pavlihami in kar je še enake cirkuške ropotije. Ljudem so posebno ugajale vratolomne produkcije na trapecih in vrveh in pa bajacev črni kodrasti pes, ki je skakal skozi obročje in papir, znal kaditi, piti pivo, hoditi pokonci ter se postaviti na glavo. Vse je govorilo le o tem psu, ki je baje pametnejši od vsake druge živali in morda celo od marsikaterega človeka.

Ne vem, po katerem naključju se je v bližino cirkusa priguncala županova krava. Videla je vso to pasno umetnost ter se takoj priglasila pri gospodarju psa-umetnika, rekoč mu: »Vzemi me v svojo službo ter me nauči umetnosti, ki jih zna tvoj pudelj, saj sem najpametnejša krava!« Pa sta se pogodila s kravo. Toda kljub vsemu prizadevanju zlepa in zgrda ni bilo moči kravi vbiti umetnosti v glavo. Od dne do dne je bila bolj topa in neumna. Umetnost pa, katero so ji vtepali v glavo, je naposled zastala v mleku, tako da je odsihdob dajala namesto mleka — umetno ume-teno maslo.

Zato si, ve krave, izbijte iz glave napuh, ki je oče tega zoprnega margarina!«

»No, Tuška,« sem rekel nečakinji, »tu je basen. Esop sam bi ne napravil lepše. Gotovo ti prinese »izborno«. Ko dobiš teko nazaj, mi pridi povedat.«

Čez nekaj dni je prišla Tuška malce potrta k meni ter mi pomolila zvezek.

»No, punca, si dobila odlični red?«

»Sicer vedno — to pot pa ne,« je odgovorila na način, kot bi mi hotela prizanesti.

»Ta bi bila lepa. No, kakšna ocena je?«

»Nezadostno in precej pikra opomba. Le beri, stric.«

Z rdečilom je pod sestavkom napisal profesor: »Namesto preproste, nravne resnobe je v tej basni podana frivolna, Esopu gotovo ne prikladna dojmljivost in omledna misel.«

Naj si gospod profesor sam spesni svoje bajke, sem sam zase mrmljal.

Par tednov za tem sem mladenko zalotil, ko se je spet z domačo nalogo mučila. Spet je glavobol, revče, in še ni prišlo preko prvih vrstic.

»Zakaj se pa nisi takoj name obrnila?« sem ji očital.

»Oh... dobri striček... hotela sem... mislila sem, zakaj bi te nadlegovala... ti hočeš tako dobro... ampak...«

»Neumnost. Počij malo in jaz ti naredim nalogo. To pot bo že videl profesor, kako znam pogoditi njegove misli.«

Skoraj iztrgal sem ji iz rok pisanko in bral zadatek:

»Zakaj smo pri pogledu na razvaline tako otožni?«

Zelo enostavna stvar. Brez pomisleka sem napisal:

»Zakaj učinkuje pogled na podrtine tako žalostno? To bi tudi jaz sama rada vedela. Kdo pa trdi, da morajo razvaline razžalostiti? Vzemimo razvaline kamniškega Starega gradu. Spričo takih razvalin se mi nikakor milo ne stori, če pomislim, da ti lumpje in grabeži, ki so nekoč tu kopičili zaklade, uplenjene kramarjem, za temi podrtijami ne morejo več kljubovati Bogu in svetu.

Ali pa naj me prime otožnost, ker ti viteški pijanci in postopači v razpadlem gradišču ne prirejajo več tistih neslanih turnirjev, pri katerih so se z nekakami metlami obkladali ter je potem zmagovalec iz roke ljubke goske prejel damsko darilo?

Ne, ni se me polastila turobnost spričo teh razvalin iz one sirove in topoumne dobe, pač pa veselje in zadovoljstvo, da v teh razpadlih gradovih gnezdiijo danes sove in kače, ki so gotovo manj škodljive kot so pa bili človeški nestvori, ki so nekoč tod šarili.

Tudi pogled na drugačne ruševine me ne razžalosti. Če so recimo razpadle na ognju, plačajo škodo zavarovalnice, pri katerih se vsak človek lahko zavaruje.

In če bi se tudi — česar Bog ne daj — naša gimnazija razsula, bi me radi tega ne obšla milotožnost, pač pa bi me morda glede na tužno gotovost, da se bo ta suhoparna šola takoj spet sezidala. — S temi razmotri-

vanji sem menda zadostno dokazala, zakaj pogled na razvaline ne učinkuje otožno...»

Za ta sestavek je dobila moja nesrečna mledenka »popolnoma nezadostno« in povrh še cenzuro: »Zoprni, moderni naturalizem!« — Če sem jo še tako tolažil ter ji celo »pri Fajmoštru« kupil tri porcije piške in ji obljubil, da ji napravim še tretjo nalogo, nisem je mogel potolažiti. In ko je res dobila še tretjo nalogo, sem se le s silo mogel polastiti zastavka, ki se je glasil: »Oktavijan govori vojakom pred bitko pri Aktiju.«

To temo, ki zahteva vojaško kratkost in pičlost, sem obdelal takole:

»Kviriti! Rimski vojaki, od narednika navzgor in navzdol! Sedaj gremo v boj proti hlapcu žensk, Antoniju, in proti njegovi pritepeni, ploskonožni in ušivi sodrgi, ki jo imenuje vojake. Če stori vsak svojo dolžnost ter samo bolhe iztrese iz toge, se bomo v senci borili. Poglejte me: Jaz sem Oktavijan Avgust, veleslavni in jaz vam zapovem, da zmagajte pri Aktiju ali pa poginite. Srednje poti ni. Pokažite zanamcem, kaj premore rimski vojak! Napred, marš!«

Moram reči, da je meni samemu ta ukaz napravil veselje, in prav nič se nisem čudil, ko mi je nečakinja pozneje na moje vprašanje odgovorila, da je dobila red »izvrstno«.

»Pokaži teko,« sem zahteval.

Obotavljala se je, pa mi jo je le dala. Svojim očem nisem mogel verjeti, ko sem videl, da je izprijena Tuška Oktavijanu čitso drugačen govor položila v usta.

»Kaj pa to?« sem jo nahrulil. »Kje je ostal moj nagovor?«

»Ne huduj se, striček,« se mi je laskala, »ti si gotovo pametnejši od mene, toda uverjena sem, da bi zletela iz gimnazije, če bi bila oddala še tvojo tretjo nalogo...«

Stari pristan

(Nadaljevanje.)

Bistran je odšel počasi po stopnicah v prvo nadstropje, kjer je imel najeto sobo. Dolžan pa je krenil po hodniku, da še enkrat pogleda mrtvega gospodarja. Vrata mrtvaške sobe so bila odprta, a nikogar ni bilo notri. Le stara, črno oblečena ženska je ždela sključena na nizkem stolu kraj odra in šepetaje prebiralala jagode na molku.

Dolžan je stal dolgo ob odru mrtvega gospodarja in se je poslavljajal od njega. Zakaj jutri bo imel ves dan službo in ne bo imel prilike, da ga pride še enkrat pogledat. A popoldne ga bodo zakopali in za njim bo ostalo samo gorje in težko življenje onih, ki so ga ljubili. A on bo spal mirno, kakor spi zdaj med cvetjem in brlečimi svečami, spal na veke, dočim bodo trpeli tisti, ki jih je sinoči zapustil, trpeli, a bodo vendar jokali za njim, ker so ga ljubili.

Potokarjev obraz se je zdel Dolžanu tako lep in čist, kakor da se ga smrt ni niti najmanj dotaknila. Sklenjene roke so mu med prsti stiskale zlat križec, ki je odseval v svečnih plamenčkih, da je tu pa tam njegov droben blesk šinil po nemih mrtvečevih licih. Dolžan se je zganil in se z roko dotaknil njegovih rok.

»Le mirno spi, Fric Potokar,« je rekel skoro na glas. »Za tiste, ki si jih zapustil tu na zemlji, bodo skrbela dobra srea zaradi dobrot, ki si jih storil v svojem življenju. In tudi jaz se potegnem zanje, čeprav moje moči niso Bog ve kako silne. To ti obljubljam v tej minuti, Fric Potokar!«

Potokarjeve roke so bile mrzle, a Dolžan ni čutil te mrzlot. Še enkrat se jih je dotaknil, poškopil z rožmarinovim vršičkom mrliča in odšel s težkim srcem iz sobe. Stopil je v kuhinjo, ker bi bil rad govoril z gospodinjo, a nje ni bilo tam. Dekla mu je povedala, da je gospa v svoji sobi in razen otrok ni nikogar tam. »Samo gospod Klinar je pri nji,« je prišla in zategnila ustnice. »Pred po ure je šel k nji, da jo tolaži. In je še vedno tam.«

Dolžanu je bilo neprijetno, ko je opazil deklino skrito namigavanje. Odšel je iz kuhinje naravnost v dvorano, ker se mu je zdelo še prezgodaj, da bi šel spat. V dvorani je bilo vse prazno. Le pri dolgi mizi je sedela gosposka družba in se potihoma pogovarjala. Dolžan si je naročil črne kave, da si malo pomiri živce, ki mu jih je današnji dan vendarle precej razburil.

Cilka je prisledla k njemu, da mu dela družbo. Njen obraz je bil bled in oči črno obrobene. Vso prejšnjo noč ni bila spala prav nič zaradi razburjenja, ki je vladalo v hiši ob gospodarjevi smrti. Zdaj pa je komaj čakala ure, da gre počivat.

»Kje pa je gospod stotnik?« jo je vprašal Dolžan.

»Oh, križ božji!« je odvrnila Cilka. »Hlapec ga je moral skoro nesti v njegovo sobo. Od žalosti zaradi gospodarjeve smrti se ga je napil. Saj sta si bila velika prijatelja že od mladih let. Stotnik ni slab človek, le včasih se ga rad malo preveč napije. Kadar je pri volji, pa pripoveduje take, da bi človek najrajši od smeha počil.«

»No, kakšna sta pa moja tovariša Brdajs in Klinar?« jo je vprašal Dolžan, ker bi bil rad izvedel njeno sodbo, ki bo po njegovem mnenju popolnoma nepristranska.

»O Brdajsu pač ni treba izgublјati dosti besed,« je razkladala Cilka. »Mlad je še in še ni utegnil pogledati v življenje. Pa tudi čuti, da še ni zrel, in se zato umiče bolj v ozadje. A Klinar je neznosen človek v svoji domišljјavosti. Nihče ga ne more prav trpeti. Naši gospe se prilizuje, da je prav grdo; a ona ga prav nič ne mara. Sicer je prav gladek in čeden fant. Pa se ljudje norčujejo iz njega in iz gospe. Tudi v Razborju je doma strašno dosti hudih jezikov. Pa vse skupaj ni prav nič res. Gospa je pre-pametna in je imela gospoda preveč rada. Sicer pa je Klinar nepridi-prav ...«

Družba pri dolgi mizi jo je poklicala. Dolžanu pa se je zdelo, da je čas iti k počitku. Plačal je in odšel.

V svoji sobi je prižgal luč in pričel hoditi gor in dol. Razmišljal je o današnjem dnevu in o ljudeh, ki jih je spoznal danes. Zdeli so se mu vsi dobri in prav nič mu ni bilo žal, da jih je spoznal. Posebno so mu bile vseč tri ženske: Tilda, Marinka in Rezika. Niti si ni bil na jasnem, kateri naj da prednost. Vse tri so tako različne po značaju in postavi, a vendar je v celoti vsaka zase prijetna in lepa ženska, za katero bi se bilo vredno boriti. Saj Dolžan se ni branil žensk in jih je ljubil po svoje; toda zlorabljal in pehal v nizkotnost jih ni nikoli. Bil je častilec prave ženske lepote, zaradi tega mu je bilo skrajno mučno in neprijetno, ako jih je moral gledati v blatu.

Korak se mu je nehote ustavil pod sliko na steni. Zagledal se je v mlado dekle in nocoj se mu je zdelo, da se mu nasmiha še živejše kakor sinoči. Obraz ji je postal bolj jasen, bolj določen in njene oči so se navzele svetlih barv, da jih še nebo nima svetlejših. Dolžan jo je gledal in gorje mu je razjedalo dušo. Že je iztegnil roko, da bi pobožal sliko, a je roko naglo odmaknil.

»Dekletce, kaj bo zdaj s tabo?« je govoril bridko. »Črna propast se plazi k tebi, da te ugonobi. A ti je niti ne slutiš in se smehljaš. Dekletce, dekletce ...«

Sam ni vedel, kdaj in zakaj so mu postale oči vlažne. Zdaj je videl na sliki upodobljeno le strašno prevaro človeškega življenja. To je dekletce, ki je stopilo iz rož, med katerimi je presanjalo vse mlade dni, stopilo za to, da se izpodmaknejo pod njo rožna tla in že v naslednjem trenutku strmoglavi v prepad, kjer ni rož, temveč je samo bodičje in trnje.

»A jaz te bom zadrževal, da ne zdrkneš čez rob,« je govoril Dolžan kakor v vročici. »Obljubil sem prejle Potokarju, da te bom držal, in obljubo bom izpolnil, če bom imel le toliko moči. A do takrat te bom okrasil vsak dan s tremi rožami. Rože bodo z nama in bodo pomagale meni in tebi, dekletce ...«

Gori na postaji je med meglo premikal vlak. Presunljivi žvižgi so se neprijetno razlegali skozi gluho noč, vmes pa so rezko doneli hripavi sunki, kadar je voz z odbijači zadel ob voz. Dolžan pa je še vedno hodil po sobi gor in dol ...

Tisti čas pa sta se v podstrešni izbi Stenarjeve hiše Marinka in Rezika pripravljali, da vendar enkrat ležeta k počitku. A odlašali sta venomer, ker sta si imeli dosti povedati. Izba je bila udobna, snažna in po nji je dehtelo vse, kakor da je posajena z resničnimi rožami. Marinka se je bila že dosti nagovorila, a Rezika je še vedno sedela napol razpravljena pri mizi in kar ni hotela vstati, da bi šla spat, čeprav jo je Marinka priganjala.

»Daj, da ti vendar dopovem,« ji je rekla pač že stokrat. »Neumna si, Reza, neumna kot noč. Čemu ti je treba, da se grizeš vedno v eni in isti misli? Pusti tisto, kar je bilo, in primi se tega, kar se ti ponuja.«

»Ti lahko govoriš, ker si srečna,« je odgovarjala Rezka sem od mize. »Tomo te ima rad. A jaz ne bom smela biti nikoli srečna. Zaradi prokletega, prokletega greha...«

»Poslušaj me, Reza, zadnjikrat ti rečem, da me poslušaj,« se je obregnila Marinka skoro jezno ob njo. »Samo to mi povej, ali ti je Dolžan všeč?«

»Čemu me vprašaš, Marinka?« ji je Rezika trpko odgovorila. »Zadnjič, ko sva bile skupaj z Goričarjem, sem bedasto zatrjevala, da bo Dolžan moj, samo moj, pa če se podere ves svet. A kako naj bo zdaj moj, te vprašam, Marinka? Greh, moj prokleti greh...«

Naslonila je glavo na mizo in bridko zajokala. Marinka pa jo je stresla za ramena in jo pričela oštevati: »Molči že enkrat o tistem otročjem grehu! Dolžan je razsoden človek in pojde preko vsega tega. Samo glej, da si ga pridobiš, če ti je že tako všeč. Pctem pa govori! Zdaj pa bodi tiho in pojdi spat, ker bo že skoro polnoči.«

Zdaj se je Rezika udala in se je vlegla v svojo posteljo. Marinka je upihnila luč in šla v temi mimo Rezikine postelje. Napol se je sklonila nad tovarišico in ji rekla tiho in skrbno kakor mati svojemu otroku: »Ne meni se za nič in misli na Dolžana. In ti bo dobro, otrokec moj!«

A Rezika ni odgovorila ničesar, Marinka pa tudi ni pričakovala, da ji Rezika odgovori...

4.

Tedni so minevali in poletje se je nagibalo h koncu. Noči so postale nenadoma lepe. Ob večerih se je nebo razgrnilo čudovito jasno nad vso dolino. Megla ni več vstajala z reke in skozi noč je dihala mehka toplota, da je človek pričel sanjati, pa če je hotel ali ne hotel. S trških bogatih vrtov je dehtelo po poletnem cvetju in ta vonj se je širil po vsi dolini, da je bilo v nočeh prijetno kakor spomladi. Jesen je bila pred durmi, a človeku se je zdelo, da je še daleč, daleč, ker so se topli dnevi in noči tako lepo razgibavali nad gorami in dolinami in se je svet kopal v toploti in zadovoljstvu.

Potokarica ni čutila teh jasnih dni in noči, ki so se težko vlekli mimo nje. Kamor je pogledala, povsod so ji iz neznane teme vstajale rezke skrbi in se ji smejale s čudnim, odurnim posmehom, da se ji je srce stiskalo v nemi grozi. Po moževi smrti so se pričeli oglašati upniki; drug za drugim ji je z mrzlimi besedami kazal razne zadolžnice, podpisane od njenega moža. Te terjatve so se kopičile dan za dnevom, Potokarica jih je štela s tresočimi se rokami, gledala hladne številke in računala z raztresenimi mislimi. In pred očmi ji je končno zaplesala strašna vsota, vsota, ki ni pomenjala drugega nego propast Potokarjevega doma.

Potokarica se je sesedla in si zakrila obraz z rokami. Saj ni možu očitala ničesar, mož je bil blag in preveč zaupljiv. V svoji lahkomiselnosti pač ni niti slutil, da je privedel svojo domačijo do roba prepada. Potokarica si je krivdo očitala sama sebi. Čemu je bila tako brezskrbna in

čemu se ni prav nič menila za moževe poti in njegovo počenje? Lahko bi bila preprečila marsikaj, ako bi se bila vsaj nekoliko zmenila za gospodarstvo in bi moža odvrčala od poti, ki so vodile njega in njegovo družino v pogubo. Lahko, prav lahko, saj jo je mož ljubil in ji je bil udan z vso dušo. A zdaj šele so prišle skrbi, prišle pa so prepozno.

Mrav jo je stresal in v svojem obupu ni vedela drugega, nego da je vrgla vse pisane terjatve v mizni predal in pričela brezmiselno begati po hiši. A nikjer ni našla mru, ker jo je povsod preganjalo strašno vprašanje: Kako naj se izvijem iz propasti? A odgovora ni bilo od nikoder, pa naj ga je še tako iskala in pričakovala. Obredla je že vso hišo in pregledala vsak kotiček, ne da bi se zavedala, čemu počenja vse to. Ko je prišla nazaj v vežo, se je domislila, da je v hišici onkraj ceste že ni bilo nekaj let. Poiskala je v omari ključke in stopila čez cesto.

V prtljaju je stanoval upokojeni sodni uradnik s svojo ženo. Potokarica se ni oglasila pri njima, temveč je šla po stopnicah navzgor. Odprla je vrata Goričarjeve sobice in jo pregledala že s praga. A že se je obrnila in je stopila v Dolžanovo sobo. Povsod je videla velik red; na mizi so ležale knjige v lepi vrsti druga zraven druge. Poleg tintnika je zagledala nekaj popisanih pol in se je domislila, da Dolžan v prostih urah rad piše; kaj, tega ji pa ni povedal, ker se Potokarica ni zanimala za to.

Pogled ji je obvisel na sliki, ki je predstavljala njo, ko je bila še dekle, in še ni nič vedel o življenju. Stopila je bliže, da bi si ogledala samo sebe in še enkrat videla, kakšna je bila tedaj, ko jo je Potokar prvič zagledal. Bridko se je nasmehnila in je že hotela oditi iz sobe. A tedaj je obstala hipoma kakor prikovana. Zapazila je ob sliki tri sveže rože; z dolgimi peclji so visele ob okvirju in so se stiskale skoro tesno k obrazu mladega dekleta. Dve sta bili beli in sta se nagibali k licom, a tretja je bila rdeča in je kipela od spodaj navzgor k obrazu, kakor da je mladi deklici zrastle naravnost iz srca.

Potokarica je strmela. V srcu se ji je zganilo nekaj toplega, kar ji je nevzdržema sililo navzgor. Omahnila je na stal in si podprla glavo z rokami. Zajokala je potihoma in solze so se ji vsule iz oči in so kapale naravnost na popisane papirje, a Potokarica tega še opazila ni.

»Dolžan, kaj si mi storil?« je govorila glasno. »Saj sem vedela, da si dober človek. A da si tako dober človek, tega bi ne bila mislila nikoli... Ti, le ti si pokazal svoje srce, a vsi drugi so se obrnili od mene. Dolžan, Dolžan...«

V solzah pa se je topilo njeno gorje in se je tudi raztajalo. V razdvojeni duši ji je postajalo lažje; težka mora, ki ji je že dolge tedne stiskala boleče možgane, je odnehavala in njen pritisk je ni več bolel. Z rokavom si je obrisala skeleče oči in se je smehljaše zagledala v rože, ki so se stiskale k sliki, se stiskala k nji. In tedaj je hipoma slišala odgovor na vprašanje, ki jo je preganjalo vsako minuto: Kako naj se izvijem iz propasti?

»Še danes pišem svaku, naj pride in pregleda vse terjatve, še danes pojasnim Dolžanu vse razmere v naši hiši. Zavzela se bosta zame, če že prvi ne, drugi gotovo. In morda nazadnje vse le ni tako obupno, kot se mi zdi, in vidim pred sabo samo prazne strahove.«

Potolažena je odšla iz sobe in je še tisto uro brzojavila Potokarjevemu bratu, naj pride nemudoma. Prvič po moževi smrti je čutila v srcu nekaj toliko pogrešanega veselja in v nji se je budil pogum in rastle so moči, da se prične z vsemi silami boriti za trhli dom, ki ga ji je zapustil mrtvi mož. Čutila se je pomlajeno, ko se je zavedala, da je pravkar stopila v novo življenje, ki ne sme poznati omahovanja in brezdušnih, brezplodnih misli, ki so jo mučile zadnje dni, a ji niso prinesle ničesar. (Dalje prih.)

ZADRUŽNI VESTNIK

Železničarska splošna gospodarska zadruga.

Dne 18. aprila t. l. se je v prostorih Nabavljalne zadruge vršil ob 17. uri občni zbor Perutninarske selekcijske zadruge z o. z. v Ljubljani.

Poročilu upravnega odbora je sledilo blagajniško poročilo, iz katerega povzemamo, da je zadruga ob koncu lanskega leta štela 58 članov.

Ker je med železničarji že davno postojala potreba po medsebojni podpori in udejstvovanju tudi v drugih vejah narodnega gospodarstva, posebno pa z ozirom na potrebe nas, »malih« gospodarjev, je občni zbor soglasno sprejel predlog, da se »Perutninarska selekcijska zadruga« preosnuje v železničarsko splošno gospodarsko zadrugo!

Namen preosnovane zadruge v smislu sprejetih pravil je:

a) vzbujati in širiti zanimanje za umno in racionalno rejo naših domačih živali (govedi, drobnice, perutnine, kuncev, psov itd.) ter športno-ljubiteljsko rejo raznih sobnih in športnih živali (v akvarijih in terarijih, eksotične živali, kožuhovinarje itd.);

b) pospeševati med železničarji umno vrtnarstvo in sadjarstvo;

c) gojitev, zbiranje in predelavo raznih zelišč in gozdnih sadežev;

d) nabavljati in posredovati za svoje člane sposobne plemenske živali, krme, semenje in sadike;

e) predelavati gospodarske pridelke iz gornjih panog.

Zadruga hoče to doseči:

1.) s strokovnimi nasveti članom v rejskih in ostalih gospodarskih zadevah, s širjenjem izobrazbe članov po strokovnem čitvu, s predavanji, praktičnimi tečaji, združnimi razstavami in ekskurzijami;

2.) s čim ugodnejšo nabavo odnosno vnovčevanjem plemenskih živali, živalske hrane, zdravil, semenja, sadik, proizvodov in potrebščin ter s strogo selekcijo plemenskih živali;

3.) z zatiranjem in zdravljenjem raznih živalskih in rastlinskih bolezni in zajedalcev in

4.) z napravo vzornih hlevov, tekalšč in letališč (voljer), drevesnic, sadovnjakov, vrtov in slično.

Član zadruge lahko postane vsak uslužbenec in vse pomožno osebje, ki služi ali dela pri edinicah, ustanovah in podjetjih drž. železnic, ali ki prejema pokojnino ali podporo iz naslova prej označenega službovanja. Med slednje spadajo tudi penzionisti, provizionisti in miloščinarji bivše južne železnice. Prav tako smejo biti člani zadruge tudi vdove in otroci prej označenih

oseb, ne glede nato, ali prejemajo od države pokojnino, podporo, invalidnino ali ne.

Zadružni delež znaša Din 100.—

Na svoji prvi seji se je novoizvoljeni upravni odbor konstituiral takole: Predsednik tov. Kampuš Rafael, podpredsednik Rot Bogomir, tajnik Škof Zdravko, blagajnik Clemenz Viljem; odbornika dr. Mauri Anton in Streiher Miroslav; nadzorni odbor pa Ferlež, Božič in Seher Jaka.

Zadruga se je vpisala 5. maja v zadružni register in bo pričela z delo-

vanjem, čim dovrši potrebne predpriprave.

Njeno prvo delo bo, da razen pridobivanja novih članov s podporo naših že dobro fundiranih zadružnih organizacij nadaljuje od Nab. zadruga započeto akcijo za rejo angorskih kuncev, vzbujati med železničarji in njih družinskimi člani čim večje zanimanje za nabiranje raznih zelišč, gozdnih sadežev itd. in da nabavi svojim članom po možnosti in razpoložljivih sredstvih nekaj mladih čistokrvnih sanskih koci.

IZ UPRAVE.

Konstituiranje upravnega in nadzornega odbora.

Na svojih prvih sejah sta se konstituirala odbora naslednje:

Upravni odbor: predsednik tov. Klebel Emil; podpredsednik tov. Juh Leopold; tajnik tov. Luschützky Josip.

Poslovni odbor tvorijo: tov. Klebel, Juh, Luschützky, Čerček, Lavrič Joško in Artič Franc.

Blagovni odsek: tov. Klebel, Juh, Čerček.

Administrativni odsek: tov. Klebel, Luschützky, Čerček.

Redakcijski odsek: tov. Klebel, Juh, Lavrič in urednik »Zadru-garja« dr. Benko Leopold.

Nadzor nad kreditnimi posli vršijo: tov. Čerček in Masič Pavle v Ljubljani in tov. Artič v Mariboru.

Nadzorni odbor: predsednik tov. Furlan Jožef, podpredsednik tov. Šker-janc Ivan, tajnik tov. Feldin Hinko.

Vsebina: Pri sosedu (str. 129). — Zadruga nad vse! (str. 131). — Pred občnim zborom naših podpornih društev (str. 133). — Gosodarstvo: Človek in stroj (str. 134). Konserviranje jaje (str. 137). — Kuhinja: O juhah (str. 139). Riba in njen pomen za prehrano (str. 141). — Vrtin cvetlice: Najlepše dvoletne cvetlice (str. 144). — Naš otrok: Vzgojne možnosti v zgodnji mladinski dobi (str. 145). — Naravoznanstvo in tehnika: Na pot! (str. 147). — Iz naše zgodovine: Zadnji odsevi slovenske politične samostojnosti (str. 149). — Leposlovje: Zadnja moja šolska naloga (str. 152). Stari pristan (str. 154). — Zadružni vestnik: Železničarska splošna gospodarska zadruga (str. 150). — Iz uprave: Konstituiranje upravnega in nadzornega odbora.

»Zadru-gar« izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Z., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolodvorska ulica št. 39. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic r. z. z o. z. Ljubljana

Zadrugarji!

Da ste čim točneje poučeni o poslovanju zadruge v preteklem poslovnem letu in o poteku letošnje XIV. redne letne skupščine, ki se je vršila po delegatih dne 19. aprila 1936 v dvorani kina »Sloge« v Ljubljani, je sklenil upravni odbor, da Vam priobči po stenografskem zapisniku v izvlečku vse delo občnega zbora. Prepričani, da ugodimo s tem želji velike večine našega članstva, in da bo objava ugodno vplivala na razvoj zadružne zavesti, prosimo vse člane, da skrbno prečitajo to poročilo in nato mirno in trezno presojajo delo uprave in skupščine ter stanje in položaj naše ustanove, katero moramo vsi od prvega do zadnjega kot prepotrebno dobrotno najvestneje čuvati, ji z dobrohotnimi in izvedljivimi nasveti pomagati do še lepših uspehov in jo krepiti z vestnim izpolnjevanjem prostovoljno prevzetih obveznosti in dolžnosti, ki jih predpisujejo zadružna pravila, pravilniki in zakon.

S to odkrito in dobro mišljeno namero objavljamo potek XIV. redne letne skupščine.

Točka 1. dnevnega reda.

Ob določenem času, 7 ura 30 min., skupščina še ni bila sklepčna. Ponovno jo je otvoril predsednik upravnega odbora tov. Punčuh Mirko ob 8. uri na podalgi člena 35. pravil in poziva na skupščino, ki ste ga čitali v prilogi k »Zadrugarju« št. 3. Ta priloga vsebuje tudi letni računski zaključek za poslovno leto 1935, ki ga bodele potrebovali za presojo razprav pri točkah 2, 3 in 4 dnevnega reda skupščine. Za zapisnikarja je bil imenovan delegat Jordan Drago, za overovatelja sta pa bila izbrana delegata Likar Stane in Gale Rudolf. Ob otvoritvi je bilo navzočih 128 delegatov, ki so zastopali 6537 članov, število delegatov se je naknadno še zvišalo za 21.

Po ugotovitvi, da je bila skupščina, ki se vrši po delegatih, pravilno sklicana in pravočasno objavljena in da more polnoveljavno sklepati, pozdravlja predsednik najprej Nj. Vel. našega kralja Petra II. in predlaga, da se mu odpošlje vdanostna brzojavka, kar oduševljeno vsi navzoči odobravajo. Pozdravni brzojavi se naslovijo še min. predsedniku g. dr. Stojadinoviću, resornemu ministru g. dr. Spahi, ministru financ g. Letici, notranjemu ministru g. dr. Korošcu, ministru g. dr. Kreku in g. generalnemu direktorju drž. železnic. Pozdravi zatem zastopnika g. direktorja drž. železnic v Ljubljani viš. svetnika g. Planinška s prošnjo, da bi g. direktor tudi v bodoče podpiral stremljenje zadruge, nadalje zastopnika Zveze nabavljalnih zadrug v Beogradu upravna odbornika g. Ikoniča in g. Deržiča ter odposlanca Kreditne zadruge uslužbencev drž. železnic v Ljubljani g. Ontrato in Fratiño.

Ko je skupščina s trikratnim »Slava« počastila spomin v minulem letu umrlih članov, pozdravi predsednik vse delegate, tako one, ki se že leta in leta uveljavljajo v zadružnem pokretu, kakor tudi one, ki kot novoizvoljeni letos prvič zastopajo na skupščini interese članstva. Poudarja, da

je upravni odbor podvzel vse mere za združitev vseh zadrugarjev v ideologiji sloge, da bi jih dovedel na pota strpljivosti ter vzgojil vsakogar za pravega pobornika zadrugne ideje, ki priznava in izvršuje dolžnosti, ki jih nalagajo pravila in čut medsebojne vzajemnosti in pomoči. Žal, naporji niso dosegli popolnega uspeha, ker je mnogim našim zadrugarjem končni cilj našega pokreta še vedno ali lastna osebnost ali politični oziroma organizacijski vidiki. Želi, da bi vsi delegati na današnji skupščini obravnavali vprašanja zadruga v znamenju sloge in bratske ljubavi, ki terja, da podredimo interese posameznikov koristim skupnosti. Ako bodo delegati brez strasti in prežeti duha strpljivosti obravnavali zadružna vprašanja in potrebe, more skupščina zaključiti svoje delo z največjim uspehom v čast in korist nas vseh in v nadaljnji podvig prevažne naše ustanove.

Pred prehodom na dnevni red predlaga delegat Ogrinc, da naj skupščina s poimenskim glasovanjem izglasuje članom-nedelegatom, ki niso bili pripuščeni na skupščino, pravico prisostvovati na skupščini. Predsednik Punčuh pojasni delegatom, da je odredba upravnega odbora, s katero je določil, da se ne morejo pripustiti na letošnje skupščino, ki se vrši po delegatih, člani - nedelegati, v skladu s pravili zadruga in tudi z mišljenjem naše nadzorne oblasti, Zveze nabavljajalnih zadrug v Beogradu, ki je poslala zadrugi sledeče pismo:

»Na Vaših minulih letnih občnih zborih opažen je kot nikjer drugje, poseben način zborovanja, posebno, da se Vašim zadrugarjem, ki so na občne zbore pripuščeni kot poslušalci, na njih zahteve dovoljuje, da govorijo cele govore, kritizirajo delovanje uprave in letni račun, stavijo celo neprijavljene predloge, s čimer zelo motijo delo delegatov in ovirajo miren in pravilen potek skupščine, kar more biti v nekaterih slučajih celo v škodo zadruga.

Z ozirom na to okolnost in na predstoječe sklicanje Vašega letnega občnega zbora, je naš poslovni odbor na svoji seji dne 18. t. m. sklenil, sporočiti Vam po predlogu našega pravnega odseka sledeče tolmačenje tozadevnih predpisov Vaših pravil:

V primeru, da zadružnike na skupščini zastopajo delegati, in to je obvezno pri Vaši zadrugi po Vaših pravilih, dokler je število Vaših zadružnikov večje od 500, pripadajo vsa prava o udeležbi in sklepanju na skupščinah delegatom, izvoljenim po predpisih pravil. Člani zadružniki kot poedinci nimajo prava udeležbe. V drugih primerih pa, na pr. v izjavljanju predlogov in sklicanju skupščine, imajo člani vse pravice, ki jih predvidevajo pravila.

Priporočamo Vam, da Vaš občni zbor vodite in obdržite v smislu navedenih tolmačenj. V nadi, da boste na tem občnem zboru uspeli v korist in čast zadruga, ostanemo z zadružnimi pozdravi

Zveza nabavljajalnih zadrug.«

Pri poimenskem glasovanju je skupščina s 102 proti 43 glasom odklonila predlog del. Ogrinca, ki je vložil nato protest proti temu sklepu.

Točka 2. dnevnega reda.

Ko je skupščina z večino odklonila še predlog delegata Potočnika, naj bi se v dnevnem redu objavljeni točki 5 in 6 obravnavali pred točko 2 dnevnega reda, so prešli delegati k obravnavi točke 2 dnevnega reda, kjer se skupščina soglasno izjavi, da naj odpade čitanje poročila upravnega in

nadzornega odbora, ker so vsi delegati prejeli že pred dnevi ta poročila tiskana na dom. Poročili se glasita:

Zadrugarji — delegati!

V naslednjem Vam podaja upravni odbor v dopolnilo letnega računskega zaključka poročilo o svojem delovanju in o poslovanju zadruge v letu 1935.

Notranje poslovanje.

Po XIII. redni skupščini, ki se je vršila dne 14. aprila 1935, se je upravni odbor na prvi seji sledeče konstituiral:

Predsednik: Punčuh Mirko;
podpredsednik: Klebel Emil;
tajnik: Luschützky Josip.

V ožjo eksekutivo upravnega odbora, to je poslovni odbor, so bili izbrani: Punčuh Mirko, Klebel Emil, Luschützky Josip, Čerček Srečko, Juh Leopold, Črneka Zmago; namestnik Artič Franjo.

Radi podelitve dela so se stvorili odseki:

- 1.) blagovni (Punčuh, Čerček, Juh);
- 2.) administrativni (Punčuh, Klebel, Luschützky);
- 3.) redakcijski (Punčuh, Luschützky, Čerček in urednik »Zadrugarja« dr. Benko Leopold.

Kreditne posle sta opravljala v Ljubljani tov. Čerček in Zupan Ciril, v Mariboru Artič, nadzor nad knjigovodstvom je imel tov. Klebel, nad menzo tov. Zupan, z revizijo faktur je bil poverjen tov. Čerček, gospodar-ekonom je bil tov. Juh; za nadzorovanje prodajaln v Ljubljani je bil pooblaščen tov. Novak Ivan, v Mariboru tov. Breclj Franjo.

Upravni odbor je imel v letu 1935 16 sej in eno skupno z nadzornim odborom, poslovni odbor pa 27 sej; vse seje so bile sklepčne. Odseki so se sestajali po potrebi domala vsak dan.

Član upravnega odbora tov. Klebel se je udeležil XIV. tečaja mednarodne zadrugne šole v Baslu, tov. Punčuh in Čerček sta se pa po skupščini »Zveze« v Nišu udeležila skupnega ogleda bolgarskih zadrug v Sofiji. Dvema zadrugarjema je bila dana podpora radi ogleda nemških zadrugnih ustanov.

Zadruga je štela koncem leta 7722 članov, od teh: uradnikov 1297, zvančnikov 2125, služiteljev 63, delavcev 2185, dnevničarjev 46, upokojencev 1414 in vdov 593. Iz članstva zadruge so se črtali po pravilih oni, ki so bili v zadnjih letih premeščeni in so se izselili iz območja zadruge v druge direkcije. Med letom je pristopilo 378, izstopilo 382 in umrlo 55 zadrugnikov.

Zadrugni koledar in predvsem naše glasilo »Zadrugar« sta tvorila duševno vez med upravnim odborom in članstvom. »Zadrugar« je izhajal v 8000 izvodih, prejemale so ga vsi člani brezplačno. Člani so dobili tudi brezplačno zadrugni koledar. Da bi se znižal izdatek, je upravni odbor sicer pokrenil akcijo, da bi se izdal zadrugni koledar skupno za vse zadruge državnih uslužbencev dravske banovine, vendar te zamisli v preteklem letu nismo še mogli izvesti. Nadalje je bil upravni odbor s članstvom v stikih po prav številni pismeni korespondenci, po članskih sestankih in delegatskih konferencah. Slednjih je bilo 3, članskih sestankov pa 43.

V proslavo mednarodnega zadrúžnega dne je priredila zadruga za člane, delegate in za zadrúžno osobje dne 4. VII. v Ljubljani poučno in propagandno predavanje, dne 6. VII. pa v Ljubljani kot v Mariboru mladinska predavanja s pogostivitvijo dece zadrúžnikov. Prireditve v Mariboru je lepo uspela, v Ljubljani so pa pokazali člani zelo, zelo malo zanimanja za proslavo. Ob priliki konference zastopnikov zadrug dravske banovine, včlanjenih v Zvezi nabavljajlnih zadrug državnih uslužbencev, je imel dne 8. XII. v Ljubljani zelo poučno predavanje član upravnega odbora Zveze g. Ikonić; tega predavanja so se člani udeležili v naravnost porazno majhnem številu, kljub trikratnemu opozorilu v vseh treh ljublj. dnevnikih.

Našo zadrugo je obiskal meseca junija odlični mednarodni zadrúžni delavec dr. Gromoslav Mladenac iz Rumunije, meseca septembra pa 73 poljskih zadrúžnikov, ki so napravili daljšo turnejo po Jugoslaviji. Tako dr. Mladenac kot poljski gostje so se zelo pohvalno izrazili o naši ustanovi in njenem delu.

Iz upravnega odbora izstopijo letos tov. Klebel Emil, Novak Ivan in Zupan Ciril iz Ljubljane in Černeka Zmago iz Maribora.

Delo na socialnem, kulturnem in gospodarskem polju.

Zadruga je izdajala leta in leta mnogo za zadrúžno propagando, to je za poučevanje naših članov o gospodarskih zakonih, o zadrúžništvu in za širokogrudnejše pojmovanje poslovanja zadruge, ki ni za sebe zaokrožena edinica, temveč je le del celega gospodarskega organizma v državi, kjer smo odvisni drug od drugega in kjer vpliva drug na drugega. Besede so padle na rodovitna tla in člani so z razumevanjem sledili našim stremljenjem. Zato je večina članstva zmajevala z glavo, ko so začeli nekateri obsojati sedanje gospodarske-zadrúžne principe in obljubljali nekaj povsem novega. Pouk in poznavanje je le nekaj vredno. Ne velja samo za našo zadrugo, temveč splošno za naše življenje, da človek ne naseda vsakemu demagogu, ki obljublja danes to, jutri ono neizvedljivo in nedosegljivo stvar. S takim propagandnim delom smo nadaljevali tudi preteklo leto.

Med drugim smo nasvetovali našim članom na deželi, naj se lotijo nabiranja zdravilnih zelišč. Odzvalo se jih je sicer začetkoma zelo malo, a število nabiralcev se je sčasoma vendar nekoliko povečalo. Kmetijska družba, ki prevzema nabrane zdravilne rastline, hvali naše železničarje, da so zelo točni in vestni nabiralci. Prvo leto so že prejeli nad 35.000 Din za nabrane rože. Izgleda pa imajo naši člani, da zaslužijo na tak način letno na stotisoče dinarjev, — treba je samo delati. Če bi hoteli potrošiti tovariši, ki so sposobni za javno nastopanje in agitacijo, svojo energijo v te namene, bi donesli našemu slabo plačanemu članu ogromnih koristi.

Težko nalogo nam je naložilo vprašanje kako naj zadovoljivo rešimo prošnje za pomoč par sto naših članov — delavcev progovnih sekcij, ki so bili obveščeni, da bodo delali samo po 6 do 10 dni mesečno.

Če smo hoteli pomagati našim delavcem, je bilo treba trošiti denar, dajati smo morali podpore in raztegniti odplačilo na več obrokov.

Na prošnje je izdala zadruga 407 članom podpore, od teh 309 delavcem, 35 zvaničnikom, 9 uradnikom, 29 upokojencem in 25 vdovam.

Kot socialno ustanovo je vzdrževala zadruga v Ljubljani svojo menzo. V preteklem letu je razdelila železniška menza 2400 zajtrkov, 44.690 kosil in 8685 večerij, skupno torej 55.775 porcij. Dnevno prejema 15 abonentov

zajutrek, na dan izdamo od 140 do 180 kosil in 30 do 40 večerij. V menzi je uslužbenih 7 uslužbenk. Z vodstvom menze je poverjena učiteljica gđč. Margareta Prašnikar.

V menzi se vršijo kuharski tečaji za hčerke in žene železničarjev. V preteklem letu sta bila dva dnevna tečaja s po 15 učenkami in 2 večerna tečaja s po 20 učenkami. Skupno je obiskovalo 70 učenk kuharske tečaje.

Pod vodstvom strokovne učiteljice za šivanje g. Kristine Močnikove so se vršili dnevni in večerni tečaji za šivanje. V minulem letu sta bila dva dnevna in dva večerna tečaja s po 15 gojenkami.

Poučni tečaji se vzdržujejo iz lastnih sredstev ter je prideljena s strani banovine kot voditeljica teh tečajev učiteljica gđč. Prašnikarjeva.

O akciji upravnega odbora za zgraditev mladinskega doma v Gozdu Martuljku za letovanje okrepitve potrebne dece smo obširneje poročali v zadružnem koledarju.

Kulturnim železničarskim ustanovam v letu 1935 upravni odbor ni mogel dati znatnejših podpor v isti meri kot v minulih letih, ker ni razpolagal z dovoljnimi sredstvi v podpornem fondu. Da ni delo teh ustanov prestalo, je nudil začasno le brezobrestno posojilo, in sicer:

Narodno-železničarskemu glasbenemu društvu »Slogi« v L. jublani za nabavo uniforme Din 37.777.12.

Narodno-železničarskemu glasbenemu društvu »Dravi« v Mariboru Din 16.000.—.

Upravni odbor je v okvirju možnosti podprl vsako stremljenje članov, ki je bilo usmerjeno za izboljšanje gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja zadrugarjev in železničarjev.

Likvidnost zadruga.

Člani so vsled redukcije prejemkov omejili svoje gotovinske nakupe in so se v večji meri posluževali kredita, posebno v zadnjih mesecih leta, vendar je zadruga tekoče poravnala vse svoje obveznosti. V zadrugi ni bilo primera, da bi bil vsled nepravčasnega plačila zapadel plačilni rok kake fakture in da bi radi tega zgubila ugodnost blagajniškega skonta.

Gotovinski promet.

Blagajne so imele pričetkom leta 1935 gotovine	Din	97.561.81
tekem leta so prejele gotovine	„	53,953.068.39
Skupaj	Din	54,050.630.20
Tekom leta so izdale	„	53,997.134.08
Dne 31. XII. so imele gotovine	Din	53.496.12

Zaloge blaga.

Zaloga špecerije je bila ob koncu leta 1935 napram zalogi koncem leta 1934 večja, ker se je zadruga v zadnjem mesecu založila z večjo količino moke in s kolonijalnimi predmeti, pri katerih se je pokazala v tem času tendenca za zvišanje cen.

Tudi zaloga manufakturnih predmetov je napram zalogi koncem leta 1934 večja, deloma iz razlogov konjunktturnih nakupov, deloma, ker je zadruga otvorila v Mariboru novo prodajalno na glavnem kolodvoru. Upravni odbor za sedaj še ni mogel opustiti prodaje manufakture na ko-roškem kolodvoru, kar se bo pa po potrebi postopoma izvršilo.

Terjatve:

a) pri dobaviteljih znašajo Din 2,177.551·87. V tej postavki je vsebovana naša vloga pri »Fondu za zgradbo stanovanjskih hiš v Ljubljani« v vsoti Din 1,800.000—;

b) pri članih: Dolg naših članov je narasel koncem leta na Din 7,654.520·31. Porazdeljeno na Ljubljano in Maribor in ločeno za živila in manufakturo znaša dolg:

V Ljubljani 4867 članov Din 4,226.297·57 ali povpr. Din 868— na člana
v Mariboru 2855 članov Din 3,428.222·74 ali povpr. Din 1200— na člana

Skupaj . 7722 članov Din 7,654.520·31 ali povpr. Din 991— na člana

Od tega odpade na živila:

V Ljubljani Din 1,704.014·98 ali povpr. na člana Din 530—

v Mariboru Din 1,070.096·20 ali povpr. na člana Din 374—

Skupno . Din 2,774.111·18 ali povpr. na člana Din 359—

Na manufakturo in kurivo odpade:

V Ljubljani Din 2,522.282·59 ali povpr. na člana Din 518—

v Mariboru Din 2,358.126·54 ali povpr. na člana Din 825—

Skupno . Din 4,880.409·13 ali povpr. na člana Din 632—

Po višini dolga so zadolženi člani po stanju na dan 31. decembra 1935 naslednje:

				Maribor	Ljubljana	Skupno	
Od	0 do 1000	Din je zadolženo:		140	130	270	članov
„	1001 „ 2000	„ „ „		1071	1932	3003	„
„	2001 „ 3000	„ „ „		658	984	1642	„
„	3001 „ 4000	„ „ „		304	370	674	„
„	4001 „ 5000	„ „ „		160	139	299	„
„	5001 „ 6000	„ „ „		70	50	120	„
„	6001 „ 7000	„ „ „		33	20	53	„
„	7001 „ 8000	„ „ „		17	10	27	„
„	nad 8000	„ „ „		11	8	19	„
Skupno je zadolženih ∴				2464	3643	6107	članov
ali povprečno na člana dolžnika . .				1391	1160	1255	Din

Med letom je padel dolg naših članov precej izpod dolga, kot so ga imeli povprečno v prejšnjih letih. Po večini so bili člani sami toliko uvidevni, da so se izkopali iz dolga, ponekod pa je morala zadruga omejevati kredite in zahtevati pospešeno plačilo dolga. Ko so nam reducirali prejemke, se marsikdo ni mogel takoj znajti in je zašel ponovno v kupovanje živil na kredit in precej dolžnikov je prosilo za plačilo dolga v več obrokih. V splošnem pa lahko rečemo, da nimamo več onih visokih postavk pri posameznikih kot prejšnja leta. Če se je član zadolžil prekomerno, smo za kritje dolga po možnosti dobili potrebno jamstvo in poroštvo. V preteklem letu nimamo zaznamovati posebnih novih dubioz, bilo pa je plačanih več dolgov, ki smo jih smatrali za izgubljene.

Poglavje za sebe je zadolžitev progovnih delavcev, ki so imeli letošnjo zimo preobilo brezplačnega dopusta. Zadruga jih ni mogla pustiti na cedilu ter jim je nudila živila na kredit pod pogojem, da poplačajo narasli dolg

v 6 do 8 mesečnih obrokih. Občudovati moramo tu skromnost, poštenost in plačilno moralo večine naših progovnih delavcev, ki se niso hoteli zadolžiti v dovoljeni izmeri iz strahu, da bi ne mogli plačati naraslega dolga; želeli bi enako miselnost tudi pri drugih članih.

Naziranje nekaterih članov, da jim mora zadruga stalno pomagati s kreditiranjem, je popolnoma pogrešno. Vsak dolg je treba končno le enkrat poravnati, sicer gre v škodo vsem preostalim članom. Priznamo izjemne slučaje življenskih nesreč, ko član ne najde drugega izhoda iz zagate, kot da ostane v zadruzi dolžan, ali v vseh drugih primerih, pa če so prilike še tako mizerne, mora skušati vsak član splavati tako daleč, da nima v zadruzi dolga. Tudi to je rezerva, če je član brez dolga. Zadruga pa bi s tem, da kupujejo člani več v gotovini, lahko pridobila ogromen obratni kapital, najmanj 2 do 3 milijone dinarjev, ki bi ga lahko bolj plodonosno uporabila.

Posel evidence kreditov in ranžiranja je vedno težji, pa tudi drag za zadrugo. Na eni strani je res velika revščina in potreba ljudi, s katerimi je treba imeti usmiljenje, na drugi strani pa preti nevarnost dubioz. Če bi v vsej dobi tako ne pazili, bi imeli danes nad par milijonov dubioz. Člani nam sicer očitajo pri vsaki priliki, da dobe na kredit tudi pri trgovcu in izsiljujejo s tem pri nas nov kredit. Vendar to kreditiranje ni tako rožnato in kdor se zanima za to, dobi lahko vpogled v številne sodne zabrane, ki so se stavile na intervencije privatnih trgovcev. Upoštevati je treba tudi: trgovec, ki se ne briga pravočasno za plačilo takih terjatev, zaide v konkurz. Naj-li stori to tudi zadruga? Ne! Mi nočemo tega in ne smemo!

Poslovanje z denarnimi zavodi.

Gotovino smo nalagali v denarne zavode, ki so nam nudili jamstvo, da bo potrebna gotovina vedno na razpolago, kar je pri našem obratu velike važnosti. Vedno intenzivnejši postajajo stiki in poslovanje s Kreditno zadrugo uslužbencev državnih železnic v Ljubljani.

Kot nova postavka v aktivih se je letos pojavil znesek Din 300.000 za prioritetne delnice Ljubljanske kreditne banke. V letu 1932 so bančne ustanove druga za drugo izgubile svojo likvidnost in prenehale izplačevati naloženo gotovino. Tudi naša zadruga je bila pri tem prizadeta v skupnem znesku Din 394.580.—. Tekom leta 1933 in leta 1934 so se nam v smislu uredbe o zaščiti denarnih zavodov postopoma še izplačevale manjše vsote. V letu 1935 je znašal naš račun pri Ljubljanski kreditni banki Din 385.430.—. Na poziv Ljubljanske kreditne banke je upravni odbor sklenil, da pretvori večji del te stare zamrznjene vloge, ki se je obrestovala samo po 2%, t. j. Din 300.000 v prioritetne delnice tega zavoda, ki se obrestujejo po 4%.

Povečanje nepremičnin.

Vrednost nepremičnin se je v letu 1935 povečala z zidavo hišice v Gozdu Martuljku za Din 85.931.—. Ta hiša je namenjena v upravne in članske svrhe za zgradbo odmorišča v Gozdu Martuljku.

Kredit pri Zvezi nabavljalnih zadrug v Beogradu.

Kredit, ki nam je odprt pri Zvezi nabavljalnih zadrug na tekočem računu, smo redno izrabljali. Obrestna mera znaša 4%. Del kredita, t. j. Din 1,770.000.—, moramo plačati Zvezi do leta 1942, ostanek do leta 1951.

Kreditna sposobnost.

Nominalna vrednost podpisanih deležev od članov

à Din 300— znaša	Din 2,316.600—
Jamstvo v smislu člena 13. pravil	„ 4,633.200—
Rezervni fond	„ 6,872.786·40

Skupna kreditna sposobnost znaša torej . . Din 13,822.586·40

Fondi.

Rezervni fond se je zvišal od 6,866.372·14 na Din 6,872.786·40, in sicer z dotacijo iz čistega dobička za Din 1.248·60, z vpisninami pa za Din 5.165·66.

Dobrodelni fond je znašal ob početku leta 1935

z dotacijami	, , , Din 6.166·87
porabilo se je , ,	„ 4.134·25
Ostalo je	Din 2.032·62

Ker je bil ta fond jako nizko dotiran, se je večina podpor izplačala po sklepu XIII. redne skupščine iz tekoče režije.

Posmrtninski fond je znašal ob koncu leta 1934 Din 987.840·41 v letu 1935 se je izplačalo iz računa posmrtninskega fonda „ 56.509·07

Tedaj ostane . . Din 931.331·34

Na posmrtninah za 104 primere se je izplačalo Din 126.339—, razlika na vsoto Din 56.509·07 se je v znesku Din 69.829·93 krila iz garancijske štednje članov po predpisu poslovnika o štednji članov.

Garancijska štednja članov.

Garancijska štednja članov v letu 1935 znaša Din 3,397.822—
Na nakaznice, ki so prosili za nje, je bilo članom izdano
manufakture za „ 70.345·45

Preostanek štednje v znesku . . Din 3,327.476·55
je izkazan v bilanci.

Iz te štednje se izplača članom v gotovini in na dolg skupno Din 2,455.818·10. Preostala garancijska štednja je knjižena na posameznega člana zadrugarja kot trajna garancijska štednja.

Režija.

Kot vedno, predstavljajo največjo postavko v računu izgube plače in odškodnine osebju, katere znašajo v letu 1935 Din 2,629.212·48, in so napram letu 1934 višje za Din 44.407·63. Ta povišica izvira iz regulacije prejemkov nekaterim uslužbencem in radi sprejema trgovskih praktikantov.

Koncem leta 1935 je bilo v službi zadruga 172 uslužbencev in uslužbenk, in sicer: 7 poslovodij, 1 knjigovodja, 1 blagajnik, 4 skladiščniki, 58 trgovskih pomočnikov, 33 pisarniškega osebja, 4 šoferji, 30 skladiščnih delavcev, 6 šivilij, 5 točilk in natakarič, 6 snažilck, 8 razvaževalk mleka in 1 vajenec.

To osobje je imelo sledeče plače:

1 à Din 3.400.—	3 à Din 1.800.—	17 à Din 1.300.—	5 à Din 700.—
3 „ „ 3.200.—	2 „ „ 1.750.—	3 „ „ 1.250.—	5 „ „ 600.—
3 „ „ 2.500.—	6 „ „ 1.700.—	8 „ „ 1.200.—	1 „ „ 500.—
1 „ „ 2.400.—	1 „ „ 1.650.—	4 „ „ 1.150.—	8 „ „ 400.—
1 „ „ 2.300.—	9 „ „ 1.600.—	9 „ „ 1.100.—	3 „ „ 300.—
2 „ „ 2.200.—	2 „ „ 1.550.—	3 „ „ 1.050.—	1 „ „ 250.—
1 „ „ 2.100.—	15 „ „ 1.500.—	14 „ „ 1.000.—	1 „ „ 200.—
3 „ „ 2.000.—	3 „ „ 1.450.—	2 „ „ 950.—	
5 „ „ 1.900.—	10 „ „ 1.400.—	11 „ „ 900.—	
1 „ „ 1.850.—	3 „ „ 1.350.—	2 „ „ 800.—	

Mesto zaprošene božične in novoletne nagrade v denarju je upravni odbor določil za uslužbence Din 40.000.— kot prispevek k zgradbi letovanjske hišice v Gozdu Martuljku, kjer bi ceneno preživljalo svoj odmor okrepčila in oddiha potrebno naše osobje.

Kakovost osobja je skušal upravni odbor izboljšati s tem, da je sprejel mesto uslužbencev, ki so izstopili iz službe, kot praktikante štiri moške moči z dovršeno dvorazredno trgovsko šolo. Po vzgledu visokostojecih inozemskih zadrug, katerim so sledile zlasti bolgarske zadruge, so se zaposlili praktikanti pri prodaji v trgovini, da spoznajo obrate pri njihovih koreninah. S prehodom iz obrata v obrat, iz urada v urad, naj se to boljše kvalificirano osobje izšola v uslužbence, ki bi bili nekoč sposobni koristno in plodonosno prevzeti tudi vodilnejša mesta, ako bi jih poverila z njimi uprava zadruge. Meseca novembra je upravni odbor zvišal 34 uslužbencem mesečne prejemke, skupno za mesečni znesek Din 4.250.—. Plače so se zvišale le slabše plačanim in ki že daljšo dobo niso bili deležni izboljšanja. Opuščenim uslužbencem je plačala zadruga za nadurno delo na podlagi sodnega odloka Din 18.921-25, na podlagi medsebojne poravnave pa Din 10.017-75.

Plače upravnega in nadzornega odbora znašajo v l. 1935 Din 158.400.— in so se znižale napram letu 1934 za Din 16.400.—.

Upravni in nadzorni odborniki prejemajo mesečno:

2 à Din 1.200.—
3 „ „ 1.100.—
3 „ „ 900.—
2 „ „ 800.—
2 „ „ 700.—
4 „ „ 600.—

Odškodnine raznim znašajo Din 85.693-40 in so bile izplačane večinoma članom za razna dela za zadrugo, kakor za zbiranje vplačil po članih pri edinicah itd.

Potnine so znašale v letu 1935 Din 56.685-31, torej za Din 5.654-06 več kot v letu 1934. Utrošene so bile za stroške na trgovskih potih, intervencijah, zadrugnih konferencah, članskih sestankih za organe uprave in uslužbence:

a) v Ljubljani	Din 33.320-31
b) v Mariboru	„ 11.968—
c) za organe nadzornega odbora	„ 11.397—

Podpor in prispevkov je bilo izplačanih Din 44.146·65, in sicer članom Din 36.912·15 in raznim dobredelnim udstnovam 7.234·50 Din (na pr. društvu »Dom in šola« Din 300—, Mestnemu poglavarstvu za brezposelne Din 1500—, Društvu skrb za mladino Din 1400— in Otroškemu vrtcu v Mariboru Din 750— itd.).

Upravni stroški znašajo Din 48.700·10. Od tega zneska odpade na pravdne in odvetniške stroške Din 37.968—, Din 10.732·10 pa je bilo stroškov za sprejem zadružnih gostov, za proslavo dečjega zadružnega dne v Ljubljani in Mariboru, za šolnino vajencev itd.

Razvoz z vozili: Stroške razvoza smo pocenili z ekonomizacijo (zlasti z razdelitvijo razvoza v določenem terminu) za Din 28.828·43.

Obresti. Saldo na obrestih je v letu 1935 v breme višji za Din 44.704·31 kakor v letu 1934. Kakor je iz zadolžitve razvidno, je potrebovala zadruga v letu 1935, zlasti proti koncu leta, znatno več Zvezinega in tujega kapitala za nabavo blaga. Ta razpoložljiv kapital pa je v veliki meri doprinesel k zvišanju blagajniškega skonta, ki se je dvignil v letu 1935 na Din 690.090·46, torej za Din 135.182·13 več kot v letu 1934. Razpoložljiv kapital in izvršene adaptacije pa so omogočile znižanje najemnin za letnih Din 101.022·65.

Vzdrževanje — adaptacije. Pod vzdrževanjem hiš so vračunani stroški za vodo, dimnikarje in razne instalacije. Adaptacije so bile izvršene v Ljubljani za Din 71.206·02, in sicer za novo kanalizacijo in tlakovanje skladišč, razširjenje manufakturnega oddelka in gostilniških prostorov, napravo novih ograj itd., v Mariboru za Din 102.870·80, in sicer za novo ureditev prodajalne na Aleksandrovi cesti, za nove gostilniške prostore itd.

Menza in mlekarna.

Pri poslovanju v menzi in pri prodaji mleka smo imeli izgubo. Teh izgub, ki sicer nista znatni, ne bi imeli, ako bi bilo število abonentov v menzi večje in konzum mleka pri članih višji. Pri isti režiji bi imeli lahko več abonentov v menzi in tudi večje število odjemalcev mleka. Ponovno smo že v »Zadrugarju« opozarjali na možnost znižanja cene mleku pri višjem odvzemu. Odziv članov je vedno le malenkosten.

Trgovsko poslovanje.

Na naše poslovanje so vplivale razne okolnosti:

1.) Predvsem sklep zadnjih skupščin, da se daje kassaskonto. To je bila želja zlasti naših gospodinj, ki vedo dobro, da se mesečni prihranek 30 do 50 Din pri eventuelni pocenitvi živil porazgubi, medtem ko pomeni denar, ki ga dobi gospodinja koncem leta, 300, 600 pa tudi 1000 Din, vsoto, ki se ne zgubi, temveč koristno porabi za nakup potrebnih stvari, kot na pr. za obleko, pohištvo itd.

2.) Da se zbira garancijska stalna štednja, ki služi za osiguranje članovega kredita in ki omogoča, da dobijo člani (žene) 20 oziroma 15 % (pri delavcih 25 oziroma 20 %) od povprečnega letnega nakupa za primer smrti.

3.) Vračati moramo Zvezi nabavljanih zadrug izdano posojilo in nadomestiti potrebni obratni kapital z lastnim denarjem.

V teh okoliščinah se tedaj ne da izvesti, kar zahtevajo marsikateri člani, da naj se znižajo cene živilom in da ostanejo pri tem dosedanja

povračila. Prodajne cene se ravnaajo po nakupnih cenah na debelo. Od leta 1929 pa do danes smo znižali prodajne cene za ca. 40 %, ne po zaslugi odbora, temveč zato, ker so se pocenila živila v splošnem. Ako se živila pri producentu še znižajo, bo naravno znižala prodajne cene tudi Nabavljalna zadruga in obratno.

Prošlo jesen so se začele dvigati cene radi slabe letine in to predvsem pšenici in koruzi. Na porast cen je vplivala tudi italijansko-abesinska vojna in to posebno pri olju in bombažnih izdelkih. Vkljub redukciji plač se je znašel spet sladkorni kartel in začel povišavati cene sladkorju. Radi sankcij nismo več dobivali riža iz Italije, temveč smo ga morali dražje plačevati od drugod.

Mnogo trgovcev bije boj za svoj obstanek. Niso temu krive zadruge, temveč splošno obubožanje našega kmeta in delavstva sploh. Je čisto naravno, da se poslužujejo v tem boju za obstanek nekateri vseh mogočih sredstev in trikov. Zadruga ne sme temu slediti, ker ne more iti v poravnajo ali konkurz. Zadruge, ki so sledile takim metodam in so na pr. preveč kreditirale, so zašle v zagato in končno v konkurz. Zgubo pa so plačali člani iz deležev in jamstva.

Člani, ki ne vidijo več onega uspeha v naših zaključkih kot so ga videli včasih, si morajo znati to razložiti. Trgovci so delali takrat z velikim dobičkom; to je tudi zadrugi dajalo možnost, da je zbiralala rezervni fond itd. Danes pa se trgovci zadovoljujejo z najskromnejšim zaslužkom; tudi zadruga se mora tem cenam prilagoditi, efekt pa je seveda manjši. Prišel bo mogoče čas, ko bodo naše cene iste kot so v trgovini. Ali bomo smeli takrat ukiniti naše zadruge? Gotovo ne!

Ohraniti jih moramo, z njimi smo začeli uvajati in bomo uvedli pravičnejši gospodarski red.

Tabela o prometu naj nazorno pokaže delo v posameznih panogah odaje blaga:

Promet v prodajalnah v letu

1 9 3 4

Prodajalna	Gotovina	Kredit	Skupaj
Šiška	Din 4,438.693'—	Din 6,542.245'84	Din 10,980.938'84
Ljubljana gl. kol.	„ 4,176.833'07	„ 7,702.381'33	„ 11,879.214'40
Maribor kor. kol.	„ 3,152.482'63	„ 5,711.397'66	„ 8,863.880'29
Maribor gl. kol.	„ 1,025.545'50	„ 1,379.494'05	„ 2,405.039'55
Skupaj	Din 12,793.554'20	Din 21,335.518'88	Din 34,129.073'08
Manufaktura Lb.	Din 1,086.915'85	Din 5,322.595'12	Din 6,409.510'97
Manufaktura Mb.	„ 455.543'35	„ 2,407.408'80	„ 2,862.952'15
Skupaj	Din 1,542.459'20	Din 7,730.003'92	Din 9,272.463'12
Mlekarna:	Din 15.947'10	Din 299.794'20	Din 315.741'30
Prodano po nakaznicah:		Din 396.922'03	Din 396.922'03
Skupaj: špecerija, manufaktura, mle-			
karna in nakazn.	Din 14,351.960'50	Din 29,762.239'03	Din 44,114.199'53

1 9 3 5

Prodajalna	Gotovina	Kredit	Skupaj
Šiška	Din 4,295.013'50	Din 6,775.027'65	Din 11,070.041'15
Ljubljana gl. kol.	„ 4,163.318'80	„ 7,768.252'98	„ 11,949.571'78
Maribor kor. kol.	„ 3,024.100'65	„ 5,651.388'28	„ 8,675.488'93
Maribor gl. kol.	„ 1,034.456'55	„ 1,440.539'50	„ 2,474.996'05
Skupaj	Din 12,516.889'50	Din 21,653.208'41	Din 34,170.097'91
Manufaktura Lb.	Din 1,281.832'78	Din 5,703.032'24	Din 6,984.865'02
Manufaktura Mb.	„ 535.599'57	„ 2,596.912'45	„ 3,132.512'02
Skupaj	Din 1,817.432'35	Din 8,299.944'69	Din 10,117.377'04
Mlekarna	Din 12.717'50	Din 291.114'—	Din 303.831'50
Prodano po nakaznicah:		Din 456.253'40	Din 456.253'40
Skupaj: specerija, manufaktura, mle- karna in nakazn.	Din 14,347.039'35	Din 30,700.520'50	Din 45,047.559'85
Rekapitulacija:			
Celoten promet v letu 1934	Din 14,351.960'50	Din 29,762.239'03	Din 44,114.199'53
Celoten promet v letu 1935.	Din 14,347.039'35	Din 30,700.520'50	Din 45,047.559'85
Prirastek oziroma zmanjšanje:	Din — 4.921'15	Din + 938.281'47	Din + 933.360'38

K prednji tabeli glede blagovnega poslovanja še naslednje:

Porast prometa je dosežen v glavnem v manufakturni prodaji, ki je dosegla leta 1935 višino Din 10,117.377'04. Promet manufakture in galanterije je v splošnem zadovoljiv, bi bil pa lahko z ozirom na otvoritev nove prodajalne v Mariboru še povoljnejši. Da se to ni zgodilo, je pač pripisati letošnji izredno blagi zimi, ki je močno zavrla prodajo težjih zimskih materij in čevljev. V manufakturo je vključena tudi prodaja porcelana in stekla, promet v teh predmetih bi bil lahko obilnejši. Povprečna zaloga manufakturnega in galanterijskega blaga ter porcelana, ki se je v letu 1935 povečala, je dobro sortirana in ne vsebuje obležanega blaga. Zaloga porcelana in stekla je bila koncem leta 1935 precej velika, ker je vsebovala vagon robe, ki je prispel meseca oktobra in bo kril potrebo za leto 1936. Promet manufakture je v odnosu napram zalogi v porastu. Povprečna zaloga manufakture je bila leta 1934 razprodana 2.16 krat, leta 1935 pa 2.35 krat; zaloga zimskih čevljev 1.7 krat, čeprav je zaloga zimskih čevljev radi mile zime precej zaostala, zaloga porcelana na 1.2 krat.

Na nakaznice odpade Din 456.253'40. Mlekarna izkazuje promet Din 303.831'50.

Preostanek prometa, namreč Din 34,170.097'91, odpade na špecerijo, kolonijalne artikle in kurivo. Največji del, t. j. Din 9,073.000'— na mlevske izdelke, Din 6,826.000'— na sladkor, Din 2,474.000'— na kavine surogate, Din 1,740.000'— na alkoholne pijače, Din 1,658.000'— na žitarice in

riž, Din 1,642.000,— na milo in pralne pripomočke, Din 1,480.000,— na mast, Din 1,353.000,— na olje, Din 1,221.000,— na gorivo, Din 900.000,— na mesne izdelke, Din 857.000,— na monopolske artikle, Din 881.000,— na sveže in suho sadje, Din 696.000,— na delikatese in konzerve, ostanek pa na vse drugo. Zaloga živil samo iz tekočih artiklov in je tako sortirana, da lahko v vsakem oziru zadovolji vse potrebe zadrugarjev. Razen tega je blago zdravo in dobre kvalitete, tako da so pritožbe redke. Oprezno nabavo in poslovno solidnost dokazuje dejstvo, da je povprečna zaloga živil v zadnjih treh letih letno 7 krat razprodana, kar je za naš veliki obrat zelo povoljno.

Moka: Da nismo imeli leta 1935 vedno samo dobre kvalitete, je predvsem kriva slaba letina — iz slabe pšenice se pa brezdvomno ne more napraviti najboljša moka. V preteklem letu pšenica niti po 8 mesecih ni bila dozorela in še aprila in maja meseca je bila ponekod pšenica letine 1934 vlažna in se je zato vnela bodisi pri kmetu samem, bodisi v mlinu, kjer na to s svojimi pripravami niso bili pripravljeni. In tako smo prejeli v maju 1935 večjo partijo moke, ki je bila gotovo zmleta iz take pšenice. Ni tedaj kriv naš mlin, če je v središču pokrajine, kjer so slučajno lani vplivale klimatične razmere tako neugodno na rast in razvoj pšenice. Res, da v nekaterih drugih pokrajinah niso imeli podobnih težav, a vendar je bilo lani kljub temu vsepovsod dosti tarnanja o kakovosti moke. Radi nastale neprilike pa nikakor ne smemo opustiti lastnega mlina, ker nas je gotovo povprečno zadovoljeval in nas tudi osamosvojuje. Letos je zopet naša moka neprimerno boljša, ker je zadnja pšenica dobra, in kar je tudi važno, kmetje opuščajo setev tako zvane prolifik pšenice in se vračajo k starim preizkušenim in udomačenim vrstam. Dobavili smo pa članom pšeničnih mlevskih izdelkov leta 1934 2,310.600 kg v vrednosti Din 5,966.457,—, v letu 1935 pa 2,560.012 kg v vrednosti Din 6,602.592,—, torej leta 1935 za 249.412 kg v vrednosti Din 636.135,— več kot leta 1934.

Deželni pridelki: Pri nakupih le-teh je morala biti zadruga po izkušnjah iz leta 1934 zelo previdna. Slab gospodarski položaj je silil kmeta, da je prodajal neposredno konzumentu pogosto globoko izpod tržnih cen.

Kurivo: Ker nam Trboveljska premogokopna družba radi proste trgovine ne zniža cene premogu, so se člani s premogom večinoma oskrbovali po nizki ceni pri železniški upravi. Zato izkazujemo pri premogu slabši, z drvni pa jačji promet.

Podružnice: Po pooblastilu lanske XIII. redne skupščine je upravni odbor nadaljeval delo za ustanovitev podružnice na Jesenicah. Ker na Jesenicah ni bilo mogoče dobiti primerne zasebnega sveta in prostora, kjer naj bi se zgradila odgovarjajoča zgradba, smo vložili pri prometnem ministrstvu prošnjo za odstop železniškega zemljišča, ki smo ga po treznem preudarku smatrali za najboljšega za postavitev podružničnega poslopja. Ministrski svet je meseca januarja 1936 odobril in rešil, da se odstopi naši zadrugi v zakup za 30 let potrebni železniški svet, na njem zgrajena zgradba preide pa po tej dobi v last železniške uprave. Ker so načrti že zgotovljeni in ker ima zadruga na razpis gradbenih del tudi že ponudbe reflektantov-graditeljev, bomo lahko započeli v mesecu maju z gradnjo podružnične stavbe.

Končno pripominjamo še, da je vodstvo zadruge ponovno interveniralo in skušalo doseči brezplačen in poenostavljen način prevoza potrebščin

članom na progo; na žalost doslej ta stremljenja niso rodila zaželenega uspeha.

S tem zaključuje upravni odbor svoje poročilo v zavesti, da se je pošteno trudil za napredek zadruge, za dobrobit in koristi članov.

Za razdelitev poslovnega prebitka Din 6.575'88

predlaga upravni odbor skupščini sledeči predlog:

1. 50 % rezervnemu fondu	Din 3.287'96
2. 2 % za penzijski sklad	„ 131'50
3. 24 % za razne splošne kulturne in human. namene	„ 1.578'21
4. 24 % za razne gospodarske, prosvetne in humanitarne namene v korist članom zadruge	„ 1.578'21
100 %	Skupaj . . Din 6.575'88

UPRAVNI ODBOR.

Poročilo nadzornega odbora

Tovariši — delegati!

Kakor določajo to določbe člena 27. zakona o nabavljajalnih zadrugah ter člena 27. združenih pravil, je nadzorni odbor v minulem poslovnem letu 1935 nadzoroval celotno poslovanje naše Nabavljajalne zadruge. V ta namen si je nadzorni odbor razdelil delo nadzorstva tako, da sta bila poverjena dva odbornika z nadzodstvom upravnih zadev, druga dva z nadzorstvom nad knjigovodstvom in drugimi finančnimi zadevami ter slednja dva z nadzorstvom nad gospodarstvom.

Nadzorstvo upravnih zadev je obsegalo nadzor nad celim arhivom zadruge, nadzor nad sprejemom in izstopanjem članov, nadzor nad vso korespondenco, sejnimi zapisniki, davčnimi in taksnimi zadevami ter nadzor nad osebjem.

Nadzorstvo nad knjigovodstvom in finančnimi zadevami je obsegalo ves denarni promet, blagajne in blagajniške priloge, blagajniški dnevnik, knjigo deležev, knjigo upnikov in dolžnikov, knjigo hranilnih vlog, tekoče račune, letne izpiske iz glavnih knjig in računske zaključke, pregled faktur in zasledovanje tržnih cen.

Pod nadzorstvo gospodarstva je spadalo posebno nadzorstvo nad blagovnimi zalogami, nad nakupom in prodajo blaga, nad kalkulacijo cen, nad skladišči in skladiščnimi knjigami, nad razvozom živil po mestu in po progi, dalje nadzorstvo nad premičnim in nepremičnim inventarjem, nad zavarovanjem inventarja, nad plačami in kvalifikacijo uslužbencev ter nadzorstvo nad stanjem in upravljanjem rezervnih zakladov.

Nadzorni odbor je imel v minulem poslovnem letu 13 sej. Vse so bile sklepčne. Na sejah so se obravnavala poročila posameznih odsekov, podrobno obravnavala vsa revizijska poročila ter določevale smernice za nadaljnje nadzorstveno delo.

Nadzorni odbor je izvršil v minulem poslovnem letu 12 glavnih revizij. Poleg teh revizij je bilo izvršenih še več vmesnih revizij in to vsak mesec po vseh prodajalnah in uradih. Po vsaki izvršeni reviziji je bilo poslano

upravnemu odboru izčrpno poročilo, ki se je obravnavalo na sejah upravnega odbora. Po svojih članih je nadzorni odbor sodeloval pri polletni in letni inventuri ter moral ugotoviti, da se je ta izvršila z vso natančnostjo.

Priznati moramo upravnemu odboru, da je vsa revizijska poročila nadzorstva, ki so obravnavala razne nedostatke tako v upravi, trgovini in gošpodarstvu, uprav rigorozno obravnaval ter dajal odredbe za njih odpravo. Upravni odbor je stremel za tem, da s kvalitetnim blagom in s primernimi cenami zadovolji naše članstvo. Tudi je bilo interes članstva in njegov dobrobit glavno vodilno načelo pri vseh delih dosedanjega upravnega odbora. Pri tej priliki si dovoljujemo opozoriti, da bi bilo delo upravnemu in nadzornemu odboru veliko olajšano, če bi članstvo samo pomagalo odpravljati razne nedostatke s tem, da bi vestno poročalo o vseh teh nedostatkih pri prejemu blaga in o njega kvaliteti. Tu greši članstvo, če mesto da bi obveščalo upravni in nadzorni odbor, zadevo obravnava med članstvom samim ter kritizira vodstvo zadruga. To ni v interesu zadruga, tudi ni to zadružno! Kakor dela to upravni odbor po zadružnem glasilu ter poziva članstvo in delegate na vestno zadružno sodelovanje z raznimi podučljivimi in zelo zanimivimi zadružnimi članki, tako apeliramo tudi mi na Vas delegate, ki ste v stalnem stiku s članstvom, da jih stalno podučujete tudi o njihovih zadružnih dolžnostih za napredek naše najlepše gospodarske ustanove.

Na podlagi člena 23. zadružnih pravil izstopata letos iz nadzorstva člana Frole Ivan in Koprivec Ivan.

Na podlagi člena 27. zadružnih pravil je nadzorni odbor pregledal letni sklepni račun poslovnega leta 1935., primerjal ga z glavnimi in pomožnimi knjigami ter ugotovil, da je pravilno sestavljen.

Zaradi tega predlaga nadzorni odbor skupščini:

- 1.) da odobri poročilo upravnega in nadzornega odbora o delu in bilanci poslovnega leta 1935;
- 2.) da odobri predlog upravnega odbora o razdelitvi poslovnega prebitka za leto 1935 ter
- 3.) da izda razrešnico upravnemu in nadzornemu odboru za delo in račune poslovnega leta 1935.

V Ljubljani, dne 19. aprila 1936.

NADZORNI ODBOR.

Točka 3. dnevnega reda.

Predsednik obvešča skupščino, da sta revizorja Zveze pregledala tekom dvomesečne revizije delovanje zadruga v poslovnih letih 1934. in 1935. O izvršeni reviziji je poslala Zveza zadrugi poslovno pismo in poročilo, ki se mora prečitati na skupščini. To poročilo, poslano pod broj 12.424/II od 16. aprila 1936, se glasi:

»Razen poročila g. Vekoslava Cizlja in Rada Iršiča o pregledu vaše zadruga, ki vam ga dostavljamo s posebnim pismom, Vam sporočamo na podlagi Pravilnika o nadzoru zadrug in sklepa našega poslovnega odbora tudi ta-le

Izvleček iz poročila
za priobčitev občnemu zboru:

I. Revizija je izvršena po nalogu Zveze in se nanaša na poslovanje zadruga od 1. januarja 1934 pa do 31. decembra 1935.

II. Zaključni račun za leto 1934. izkazuje povoljen uspeh. Čisti višek Din 2.316.36 pa je pravilno razdeljen po določbah pravil in sklepa občnega zbora.

III. Imovno stanje na dan 31. decembra 1935 izkazuje Din 22.135.635— aktive, ki je realna in Din 22.129.059— pasive, ki vsebuje Din 1.881.460.78 garancijske štednje in Din 2.385.472.65 povračila članom; razlika med aktivno in pasivo Din 6.575.88 pa je čisti višek, kar dokazuje, da je zadruga tudi 1935. leto zaključila s prav povoljnim uspehom.

O posameznih vrednostih aktive in pasive je podana podrobnejša razlaga v detajlnem revizorskem poročilu o pregledu zadruga.

IV. Poslovanje.

1. Blagajniško poslovanje je v popolnem redu. Vodi se vestno in je po čilih upravnega in nadzornega odbora po pravilih često nadzirano.

2. Blagovno poslovanje je v zadnjem letu zaznamovalo rahel napredek. Promet se je zvišal napram letu 1934. za Din 933.360.32 od Din 44.114.199.53 na Din 45.047.559.85, čeprav je zadruga morala koncem leta 1934. opustiti svoje mesnice, iz česar sledi, da je uprava posvetila večjo pozornost ostalim panogam blagovnega poslovanja in v večji meri zadovoljila ostale potrebe svojega članstva.

3. Ristorno (povračilo). Zadruga posluje na principu povračila, torej prodaja le neznatno nižje od dnevnih tržnih cen, ne pa po najnižji ceni, ki bi jo sicer dovoljevala kalkulacija na podlagi ugodnega nakupa. Prednosti takega načina poslovanja je za zadrugarje dvojna; life-ranti in industrije, od katerih zadruga nabavlja, ne zaračunavajo zadrugi blaga dražje kot ostalim svojim odjemalcem, kar bi se sicer zgodilo pod pritiskom številnih trgovcev, ako bi znatno cenejša zadržna prodaja preveč očitno dokazovala dobičke privatne trgovine. Razen tega pomeni sistem ristorna na zadrugarje štednjo, kajti oni dobe ob zaključku poslovnega leta povrnjene razlike med nabavnimi in prodajnimi cenami po odbitku režijskih stroškov. V ta namen knjiži zadruga koncem vsakega meseca 8—9% od doseženega prometa na račun prihrankov. Od tega se članom izplača 6.5% od gotovinskega nakupa in 5.5% od nakupa na kredit; razlika do 8 oz. 9% se pa knjiži vsakemu posamezniku na račun štednje.

4. Ostalo. Zadruga je v svojem delokrogu z uspehom vplivala na znižanje cen perilu z izdelovanjem perila v lastni šivalnici, na znižanje cen mleku z lastno mlekarno, članstvo je zaščitila z lastno menzo in končno stoji pred realizacijo zamisli počitniške kolonije v Gozdu Martuljku.

Da bi materijelno pomagala svojim članom, je zadruga propagirala in organizirala tudi nabiranje zdravih zelišč, zgradila in oskrbovala kolektivni čebelnjak in prevzela nase inicijativo za organiziranje reje angorskih kuncev.

Direktnih podpor s strani zadruga pa so bili deležni člani iz posmrtninskega, revni in bolni pa iz dobrodelnega fonda.

V. Kreditiranje. Kreditiranje se ne vrši po predpisih pravilnika o oddaji blaga na kredit, zato je uprava opozorjena na dolžnost, da v bodoče prepreči prekomerno zadolževanje, da sme dovoljevati prekoračenje kreditov in odgoditve obrokov le v najnujnejših primerih, da zaračunava obresti vsem zamudnikom brez izjeme in oskrbi od vseh dolžnikov sigurne garancije.

Koncem leta 1935. je 5837 dolžnikov dolgovalo Din 7,654.520— ali povprečno na dolžnika Din 1.311—, pa je revizija priporočila zadrugi, da zniža kreditirano vsoto, da bi na ta način na drugi strani zmanjšala dolžne zneske in prihranila zadrugarjem obresti ter si zagotovila dovolj prometnega kapitala, ki je za uspešno blagovno poslovanje neobhodno potreben.

VI. Knjigovodstvo je ažurno, vodi se pravilno in natančno.

VII. Članov je zadruga imela na dan 31. decembra 1935. leta 7722 s 7722 deleži. 278 deležev še ni popolnoma vplačanih, toda končni rok vplačila še ni potekel.

VIII. Upravni odbor je svojo nalogo vršil po pravilih vestno in uspešno ter intenzivno posegal v vse panoge poslovanja.

Nadzorni odbor je vsestransko in stvarno nadziral poslovanje in zadovoljil predpisom pravil.

IX. V revizorskem poročilu je uprava v zvezi z raznimi nedostatkami, ugotovljenimi v poslovanju, opozorjena na dolžnost, da postopa v smislu zahtev revizije, posebej pa še:

1. da posveti problemu kala, ki je prekoračil dopustno višino, čim več pozornosti;

2. da v menzi in mlekarini izboljša rentabilnost;

3. da izboljša odnos med režijami in prometom;

4. da se pri vplačevanju in izplačevanju deležev pridržuje odredb pravil;

5. da se v pogledu kreditiranja članov pridržuje določb pravilnika o oddaji blaga na kredit, ki ga je predpisala Zveza.

Gornje zahteve so stavljene z namenom, da bi se poslovanje zadruga v vsakem oziru še bolj izpopolnilo in tako dosegel čim povoljnejši uspeh, saj je Nabavljalna zadruga usl. drž. žel. v zadnjih dveh letih s popolnim uspehom izpolnila pričakovanja in še v večji meri kakor pa kdaj poprej štutila svoje članstvo pred pretirano dobičkaželjnostjo privatne trgovine.

Uprava zadruga je s polnim razumevanjem urejevala poslovanje, proučevala pota in dajala smernice za nadaljnje delo. Nesebičnost in požrtvovalnost odbornikov, disciplina in strokovnost uslužbencev so doprinesle, da zadruga v najtežjih dneh splošnega gospodarskega zastoja in razsula ni le vzdržala pritisk, temveč je v zvišanju prometa in števila konzumentov v zadnjem letu celo zaznamovala napredek.

S svojo obsežno organizacijo je bila težavni nalogi dorasla in nudila svojemu članstvu ne le pravo mero in kakovostno najboljše blago, temveč je svojim odjemalcem poleg vseh socialno-kulturnih in humanih teženj, ki jih je dosledno zasledovala, prihranila lep ristorno in še naložila nekaj na štednjo.

S tem je v polni meri dokazala prednost združne organizacije pred kapitalistično, katera nima za cilj služiti konzumentu, temveč zasleduje le sebične namene. K tako lepim uspehom je doprinesla v veliki meri

zlasti zavednost onih članov, ki so vse svoje potrebščine nabavljali izključno v zadružnih prodajalnah in pa, kakor že poprej omenjeno, upravi, ki zasluži za svoje smotreno in vestno delo vso pohvalo in priznanje.«

Podpis: Savez nabavljalnih zadruga državnih službenika

Trajković s. r., drugi podpis nečistljiv«

Priporočeno.

Ta izvleček podpišejo vsi prisotni člani upravnega in nadzornega odbora na skupni seji dne 18. aprila kot dokaz, da se je prečital na seji.

Ljubljana, dne 18. aprila 1936.

Upravni odbor:

Punčuh s. r.
Brecelj s. r.
Zupan s. r.
Juh s. r.

Zmago Černeka s. r.
Artič s. r.
Luschützky Josip s. r.
Novak s. r.

Nadzorni odbor:

Škerjanc s. r.
Koprivec s. r.
Feldin s. r.
Frole s. r.

Prečitano na XIV. redni skupščini, dne 19. aprila 1936:

Drago Jordan s. r.
Punčuh s. r.

Gale s. r.

Likar s. r.
Luschützky s. r.

Punčuh: Slišali ste vsa poročila. Priglasil se je k besedi zastopnik direktorja g. višji svetnik Planinšek.

Planinšek: Spoštovani zborovalci! Kot zastopnik direktorja g. dr. Faturja se najlepše zahvaljujem za pozdravne besede, katere je iznesel uvodoma predsednik na direktorja g. dr. Faturja. G. direktor mi je dal nalog da Vam sporočim njegove pozdrave z željo, da bi ustanova uspevala tako kot dosedaj tudi v bodoče.

Zastopnik kreditne zadruge usl. drž. žel. g. Outrata: Dovolite mi dragi tovariši, da Vam prinašam od Vaše posestrine ljubljanska železničarske kreditne zadruge najtoplejše pozdrave in iskrene čestitke k 15-letnici obstoja Vaše Nabavljalne zadruge.

Kreditna zadruga ob tej priliki priznava materinsko dobrohotnost Nabavljalne zadruge v oni dobi, ko se je kreditna zadruga ustanavljala in v prvih dneh njenega razvoja, ko ji je bila nudena vsestranska podpora tako moralna, kot materialna. Delovanje Kreditne in Nabavljalne zadruge je šlo vseskozi roko v roki in s polnim razumevanjem nesebičnega združništva.

Naše načelo v bodočnosti naj bo: sporazumno in pravo združno delo, ki nas mora privedi do boljših časov.

S to željo še enkrat lepe združne pozdrave in mnogo uspeha današnji skupščini!

Zastopnik Zveze to v. Ikonie: Bračo zadrugarji! Pozdravljam Vas u ime Saveza nabavljalčkih zadruga. S ovim pozdravom u jedno hoću s obzirom na važnost današnjeg posla kojega imate da radite napomenuti, da bi Vaš rad rodio rezultate ovakve kako bi to bilo u interesu potrošača. Jedna je stvar. Niko ni u stanu zadrugu održati, zadrugu razvijati, ako ona nema temelja da zaštiti interes udruženih potrošača.

Samo kad smo udruženi, onda nismo ogroženi i to smo učinili na svoj način, da smo si ustanovili svoje zadruge. U našoj zemlji ima oko 100 nabavljачkih zadruga u Savezu.

Moramo jedno da znamo: Ne tražimo samo razpodelu dobara medju ljudima, nego moramo se znači s tim, da dobimo proizvodnju dobara u svoje ruke. Šta to znači, da onaj kapital, koji proizvadjja, mora da bude potpuno zadružan. Ako tu ne uspemo u tom pravcu, da dobimo proizvodnju dobara u naše ruke, onda nismo ništa učinili. Čim ostaje proizvodnja u rukama kapitala, mi ćemo imati uvijek teškoće i borbe, koje mi nećemo, jer idemo socijalno opredeljenim putem napred. Mi si moramo biti na čistom, da ona druga organizacija ima moć, snagu, sve ima protiv nama i je razvoj rada uvijek oteškoćen. Iz toga razloga moramo mi potrošači ići ovim putem, da dobimo proizvodnju u svoje ruke i tako su se koncentrisale zadruge i oskrbljavaju se životnim namirnicama s jedne strane, da na ovakav način izključe sve posrednike.

Radi toga treba, da imaju sve zadruge jedan kapital, da se naša moć razvija u tom pravcu i se nama na ovaj način omogućí opskrba sa jednog centralnog mesta za sve. Zato moramo imati i svoju proizvodnju.

Vaša zadruga u Ljubljani dobro uspeva u tom pravcu i moram da kažem tu u ime Saveza duboku blagodarnost za ovakav Vaš rad. Ustvarićemo još veće stvari, da buderno mogli parirati udarce po nama. Državni namještenici su se udružili u zadrugama zato, da kupuju svoje životne namirnice i sav posao zato obavljaju sami. Mi imamo pravo, da ovako radimo, to je prava društvena zajednica. Mi moramo da suzbijamo politiku kapitala, koji nije zadružan. U zadrugama pak moramo svi da radimo u združnom mišljenju, da smo si složni i jedinstveni, da radimo u zadrugama svi po svoji moći i vodimo samo jednu politiku, koja je čisto združna politika i ništa drugo.

Kako se razume ovo, da nikakva druga politika da vlada u zadrugi? To je, kada se ide za združna pitanja, ne more tu da niko ne misli na kaku drugu politiku, kada se rešavaju združna životna i gospodarska pitanja i niko da ne rukovodi sa kakvim drugim momentima, kako samo momentima potrošača, koja mora imati uvek pred očima. Kada počnemo u zadrugi s kakvim drugim momentima rukovoditi, onda smo već unesli u zadrugu vatru, koja će nam zadrugu zapaliti.

Na skupštinama moramo svi da mislimo na ovo što nas je dovelo do toga, da smo se združili u zadrugu, na to moramo svi misliti kad se ide za stvarati sklepe. Koji ne radi u ovom smislu, on radi protiv sebe ili protiv vlastnih interesa.

P u n ĉ u h : Izrekam vsem zastopnikom zahvalo.

Točka 4. dnevnega reda:

Razprava: a) o odobritvi računskega zaključka za leto 1935.

D u h o v n i k : Želel bi pojasnila glede postavke »Terjatve pri dobaviteljih Din 2,177.551—«, kake terjatve imamo mi pri dobaviteljih? Iz leta v leto je večja vsota, narasla je za Din 433.000.—.

D o l e n c : Imam bilanco I. delavskega konsumnega društva, ki ima 26 podružnic in 72 lokalov, pa znaša tam kurjava in razsvetljava Din 55.999.—. Pri nas pa Din 85.417.—, ko imamo le 4 lokale in to koncentrirane, dočim je tam drugače. Članstvo se čudi, od kod ta velika razlika.

Postavka »Potnine«: To društvo izkazuje v svoji bilanci »Revizijski in potni stroški« 42.674.— Din, vse podružnice so trikrat revidirane in plačajo celo voznino, med tem, ko je pri nas 80 % režijskih voženj, pa znaša pri nas vsota 56.685.— Din.

Nagrade: To društvo ima 500 članov več kot mi, postavka nagrade in podpore pa znaša Din 128.300.—, pri nas pa Din 158.000.—.

Pisarniške potrebščine: Delavsko kons. društvo izkazuje pri 36 podružnicah Din 10.560.—, pri nas pa Din 78.233.—; to da misliti.

Razno: V poročilu upravnega odbora se pravi, odškodnine raznim, ki so izplačane članom za razna dela za zadrugo, zbiranje plačil pri edinicah itd. Glede tega je treba vedeti, kaj vsebuje, saj to ne more biti skrivnost, radi katere nastajajo govorice po prog, kaj se dela, kam gre denar itd.

Bračič: Povračam se k poročilu upravnega odbora o poslovanju in lahko konstatiram, da je zelo izčrpno, bolj kakor druga leta. Vendar se tu čudim, če pogledam velike številke na 5. strani, kjer vidim dolgove, ki dosegajo do Din 8000.—. Dvomim, da je tako vsako leto. Da je Maribor najbolj zadolžen, je zaradi tega, ker je tam največ nenastavljenega osobja in se radi slabih plač morajo zadolževeti. Vprašam, ali je mogoče, da je upravni odbor dopustil, da se je delavec zadolžil za Din 8000.—?

Dalje vidim, da se daje nekim kulturnim društvom mesto podpore posojilo. Ali imamo toliko denarja? Ni tudi navedeno, s kakimi obrestmi in kdaj se bo posojilo vračalo.

Radi Gozda Martuljka ni bilo lani nič predvidevano, da se tam postavi hiša, smatram, da so se dotični krediti, ki so se dovolili upravnemu odboru od lanskega občnega zbora za to zadevo, prekoračili.

Nadalje bi Vas delegate vprašal; glasovali smo za in proti o tem, da se članstvo pripusti na občni zbor. Vzemimo danes primer, da smo sedaj na prostem in sklepamo pred članstvom. Bodite uverjeni, da bi bili linčani. (Medklici: Če Vam Vaši člani ne zaupajo — nam zaupajo!)

Korošec: Vsi člani zadrugarji imajo pravico prisostvovati in mi odgovarjamo članom, ki so nas volili, tu se pa događa, da gre predsednik in vzame Bračiču besedo... (Punčuh: konstatiram, da govori tov. Korošec neresnico, jaz tov. Bračiču nisem vzel besede, je to istina? Bračič: da!) Torej dobro. Radoveden sem, kako boste zagovarjali to svoje delo pred članstvom, ker ima članstvo pravice, ne samo plačevati dolgove, ampak tudi da sliši kako se dela na občnem zboru. Uprava je zaključila, da 7000 članov ne sme poslušati, kako se gospodari v zadrugi in da na občnem zboru debatira, znala si je zasigurati, da so danes proglašeni za izvoljene tisti delegati, ki niso bili izvoljeni. Vsi delegati molčijo, ki so danes tu od vladajoče skupine, ker pač morajo molčati. To so res malo zavedni zadrugarji in ne poznajo zadrugištva. To so slabi poslanci za občni zbor!

Punčuh: Najenergičneje zavračam besede zadrugarja tov. Blaža Korošca, da mi ne razumemo zadrugištva. Mi dobro razumemo in izvajamo zadrugištvo od prvotnih nalog dalje. Vem pa, da ga tov. Korošec ne razume, ker ne pozna prve naloge, ki jo zadruga nalaga svojim članom, to je, da postane njen dober odjemalec.

Tov. Duhovniku odgovarjam: Med terjatvami pri dobaviteljih je znana postavka 1,800.000.— Din, katero imamo vloženo v »Fond za zdradbo stanovanjskih hiš pri direkciji državnih železnic v Ljubljani«, dokler ne odkupimo stavbe na Masarykovi cesti. Ostale glavne postavke so za Ljub-

ljano Din 213.000—, za Maribor Din 165.000—, in sicer za bučno olje, pri katerem moramo naprej plačati bučnice, ko zaključimo dobavo za vso dobo do novine. S tem dosežemo za zadrugo znaten uspeh; enako za namizno olje. Poleg tega so tu še nekateri računi, ki na dan 31. decembra 1935 niso mogli biti likvidirani, bodisi po pogodbi ali iz kakega drugega razloga.

Tov. Dolenc je primerjal prvo delavsko konsumno društvo z našim. Ne morem iti na te primere, ker bi se morali podrobno proučiti vsi faktorji, ki diktirajo stroške na eni in drugi strani. Hočem jih preštudirati. Konstatiram pa lahko, da smo za kurjavo in razsvetljavo trošili le po dejanski potrebi in moram reči, da se specijelno s kurjavo po vseh naših lokalih štedi, kurimo mnogo z luščinami in drugimi odpadki. Pod razsvetljavo je upoštevana tudi električna pogonska sila. Ne vem, na kak način bi se tu moglo kaj prihraniti.

Potnine so pa vedno v skladu s poslom. Čim širši je posel, razsežnejši, čim bolj hočemo poznati in izkoristiti trg, tem večja je potreba, da gre ta ali drugi na pot. Skrčili smo potovanja na minimum in jih dopustili le takrat, kadar je bila dejanska potreba.

Nagrade. Moje mišljenje je, da so nagrade, ki so povzročene po danih razmerah, na pr. po številu upravnih in nadzornih odbornikov, članov, dislokacija itd., primerne. Za zamudo časa moramo odškodovati vse, ki vršijo delo za zadrugo. Stalna naša tendenca je bila, da so se stroški upravnega odbora zniževali, čimbolj je prehajalo podrobno delo iz ramen upravnih odbornikov na strokovno osebje. Upravni in nadzorni odbor ne dobiva sejin ali kake specijelne nagrade za kako delo v zadrugi. Ugotavljalo se je sicer pred volitvami na raznih sestankih, koliko zaslužijo odborniki še drugače pri zadrugi. To je neresnica. Upravni odbor tudi nima nikakega direktnega posla z dobavitelji. Vsi posli z dobavitelji gredo preko strokovnega trgovskega osebja. Taka sumničenja so samo slika dotičnega, ki to ugotavlja.

Pisarniške potrebščine so diktirane po dejanski potrebi. Tu kak prihranek ni mogoč. Samo za tiskovine, naročilnice, račune itd. je bilo izdano Din 43.650—. Preden oddamo obrazce v tisk, zahtevamo informacije o cenah v raznih tiskarnah, da čim ugodnejše zaključimo.

Odškodnine raznim: Malokdo je, ki bi za zadrugo prevzel kako delo zastonj. Naši režiserji ubirajo odtegljaje od članov, za delo jih je treba odškodovati. Pomagajo nam zopet drugi, da se ekspedicije blaga do članov najhitreje izvršijo, da nimamo škode.

Tov. Bračič pravi, da so dolgovi članov visoki. To je res in ravno radi tega je izšel predlog, da se da nagrada onim, ki se ne zadolžujejo, t. j. 1% več štednje onim, ki kupujejo živila za gotovino. Samo to je pravi pogon za članstvo, da kalkulira s svojimi dohodki in se s tem odvrča od zadolževanja. V ostalem se pa dajejo krediti v tej višini samo takrat, če da dotični sigurnost, da bo v predpisanih 8 do 10 obrokih plačal.

Posojilo kulturnim društvom: Lanska skupščina je odobrila, da smemo dajati podpore v isti višini za kulturne namene kakor prejšnja leta. Upravni odbor je vobče zaviral dajanje podpor. Po pravilih in zakonu imamo dolžnost, da dajemo neke vsote za kulturne in humanitarne namene. Napravili smo v letu 1935 tako, da smo dali samo posojilo, katero bi odplačevali,

odnosno od katerega po sklepu skupščine upravni odbor lahko vsako leto nekaj odpiše.

Tov. Bračič je omenil, da smo z deli v Gozdu Martuljku prekoračili pooblastila. Lanska skupščina je dala upravnemu odboru tudi pooblastilo, da sme izdati za investicije tudi preko Din 100.000—. Mislim, da je bilo to delo za humanitarno-socialne namene potrebno. Od zadrug se zahteva, da delamo in pomagamo kot skupnost na socialnem in humanitarnem polju. Umestno je, da se usmeri tako naše delo tako, da bo prišlo v korist čim večjega števila naših članov. Tako delajo tudi druge zadruge v inozemstvu in na vsem svetu.

Podal sem odgovor na stavljena vprašanja. Želi še kdo takega pojasnila?

Korošec: Jaz nisem vzrok, da ne kupujem v zadrugi, vzrok temu je skupina, ki je zavaladala v zadrugi od takrat, ko smo imeli mi še kontrolo. Za eno leto sem bil izključen (l. 1932). Prav od početka sem bil soustanovitelj te zadruge. Štiri do 5 let sem sodeloval v nadzornem odboru in takrat, ko smo res kopali ledino, sem bil agitator za zadrugo.

Takoj bom začel spet kupovati v zadrugi, ko bo imelo še ostalo članstvo kontrolo, svobodo glasovanja, da bodo delegati prišli do te svobode na občni zbor, da bodo lahko govorili in da ne bodo morali molčati kakor danes.

Duhovnik: Postavka 10: pri izgubi je v isti vsoti vnešena tudi v dobiček Din 31.600— v smislu zakona o neposrednih davkih.

Punčuh: Če hočemo, da ne bo isti predmet dvakrat obdavčen, ga je treba prijaviti v računu zgube in dobička.

Duhovnik: Pravila določajo v čl. 56., da se izkažejo dohodki posebej, kot: gostilna, manufaktura, menza itd. Tu ni razvidno, kako se je poslovalo v posameznih skupinah.

Punčuh: Vse posle, ki so samostojni, smo izkazali ločeno, smo jih razčlenili. Gostilna pripada k špecerijskemu oddelku. Letno poročilo navaja podrobnejše podatke.

Krasnik: Prosim, da tov. predsednik pove, zakaj ni prišel v Prevalje na tisto licitacijo hiš, ki je bila v časopisih objavljena. Prosim, da se pojasni, zakaj ste odklonili nakup stavbe, ker bodo iz onih stavb sedaj vsi železničarji vrženi na cesto.

Punčuh: Za nakup smo se interesirali. Po pogodbi smo dolžni, da z železniško upravo zamenjamo ali postavimo neko hišo dvojne čuvajnice ob Masarykovi cesti. Ker pa železniška uprava ni bila voljna sprejeti kompenzacije v Prevaljah, nismo mogli sodelovati na tej licitaciji.

Muraus: Dolžan sem, da v imenu delegatov iz Maribora dam odgovor delegatu Korošcu: On je izjavil, da moramo mi kot po nekem nalogu molčati. To najodločneje odklanjam. Mi molčimo, ker vidimo, da se od druge strani hoče čas zavlačevati. Kar se pa tega tiče, kar je Korošec izjavil, da bo kupoval v zadrugi takrat, kadar bo — po mojem razumevanju — drug režim, moram reči, da je slab tisti zadrugar, ki tako dela.

Mikec: Ko je bilo glasovanje glede članov, sem bil jaz proti priostvovanju na skupščini. Do sedaj že nekaj časa sem so izvestni ljudje na

vsak občni zbor pripeljali svoje drugarje, kakor h kaki dirki ali »fusbalu«, delegati pa niso mogli poročil poslušati. Mi bomo svojo dolžnost storili in vsem poročali in natanko članom razložili, kaj smo delali na občnem zboru.

Punčuh: S tem je raprava točka 4. a zaključena.

Čitali ste predlog nadzornega odbora, da naj se računski zaključek za leto 1935 odobri, kdor je ta predlog, naj dvigne roko!

Velika večina sprejme predlog.

b) o razdelitvi čistega dobička.

Kdo je za razdelitev čistega prebitka po predlogu upravnega odbora (v tiskanem poročilu)? Soglasno sprejeto. Proti nihče.

c) o razrešnici članov upravnega in nadzornega odbora.

Kdo je za razrešnico članov upravnega in nadzornega odbora?

Soglasno sprejeto. Proti nihče.

Korošec: Delegati akcijskega odbora zadružne liste glasujejo za razrešnico, ker je to za delo v letu 1935, dajejo pa nezaupnico odboru za delo v letu 1936.

Točka 5. dnevnega reda.

Predsednik Punčuh ugotavlja, da imajo delegati v predlogih, ki so jih tiskane prejeli, pred seboj vse predloge, ki se nanašajo na to točko dnevnega reda, to je predloge, ki zahtevajo eni celotno, drugi le delno (na voliščih IV, XII in XIII) razveljavljenje volitev delegatov z dne 23. februarja 1936, odnosno razveljavljenje s strani upravnega odbora razglašanih volilnih izidov, in nadalje tudi predloga, ki zahtevata, da se točka 5. dnevnega reda skupščine odstavi z dnevnega reda. Z ozirom na te predloge je potrebno ugotoviti, ali se bo točka 5. dnevnega reda obravnavala ali ne, in je dal na glasovanje predlog delegatov volišča XIV, da se odstavi z dnevnega reda obravnava točke 5. dnevnega reda. Skupščina je z veliko večino — proti je glasovalo 36 delegatov — sklenila, da se obravnava točke 5. stavi z dnevnega reda. Proti temu sklepu je priglasil protest del. Korošec.

Točka 6. dnevnega reda.

K predlogom, da se odstavi z odborniških mest člani upravnega in nadzornega odbora, ki naj bi bili krivi, da se je pri volitvah delegatov postopalo nepravilno in pristransko, in da se odstavi z odborniških mest in pozovejo na odgovornost člani upravnega in nadzornega odbora, ki naj bi bili zakrivili ozir. sozakrivili nerednosti in primanjkljaje v zadrugi mesariji, ugotavlja preds. Punčuh, da je bila članom upravnega in nadzornega odbora za delo v l. 1934 že dana razrešnica v minulem letu; če pa najde član kake nedostatke, se more obrniti na Zvezo nabavljajalnih zadrug, zahtevati od nje revizijo in staviti predlog, da se predpiše povračilo tistemu, ki je kaj zakrivil. Ker je stavljen od delegatov volišča XIV protipredlog, da se točka 6. odstavi z dnevnega reda, ga dá na glasovanje. Skupščina sklene z veliko večino, da se točka 6. odstavi z dnevnega reda.

Delegat Korošec opozarja, da se je lani na občnem zboru sklenilo, da bo uprava dala glede mesarije letos na občnem zboru pojasnila in iz-

raža nezadovoljstvo, da se ne pusti o mesariji razpravljati. Preds. Punčuh odgovarja, da je vsak član imel priliko in možnost prijave konkretnih dejstev upravnemu in nadzornemu odboru ali pa Zvezi v Beogradu, ki je pristojna odločati in postopati. Kar se tiče poročila na letošnji skupščini, je bilo sklenjeno lani, da se bo poročalo, če nastopijo kaki novi momenti. Novih činjenih ni nihče prijavil niti ugotovil; vsa odplačila iz računa mesarije se pa vršijo v redu.

Delegat Bračić vlaga na podlagi točke 12. protest, da sta bili točki 5. in 6. odstavljeni z dnevnega reda.

Točka 7. dnevnega reda.

Dopolnilna volitev članov upravnega in nadzornega odbora in volitev namestnikov za člane obeh odborov.

Punčuh: Ima kdo kak predlog za kandidacijski odsek?

Šinkovec: Predlagam v kandidacijski odsek naslednje tovariše: Škof, Petek, Šonc, Dermelj, Dvorak, Srakar, Černe Kolb, Vrečko, Šomaja, Buchmeister, Keršmanec, Jereb, Sovre, Jelenc, Majcen, Hübl, Tratnik, Pipar, Medvešček, Dežman, Mikec.

Smerdel: Predlagam v imenu članstva iz Maribora gl. kol., da naj se mesto odstopivših članov volijo vsi novi — nimamo sicer nič proti njim.

Lavrič: Predvsem nam je treba, da volimo kot združniki. Pred očmi mi je interes članstva našega, predvsem sloga in delo v skupnosti za ves železniški stan. Bojim se sicer na podlagi vtisov, da bom mogoče opravljal Sisifovo delo. Prosim, da me tovariši, ki stojijo že mogoče v naprej na odklonilnem stališču, mirno poslušajo in me skušajo razumeti.

Borba, ki se je vršila povodom volitev delegatov, je bila jako ostra in bodimo odkriti, do gotove mere neprimerna in nedostojna. Ne bom rekriminiral, navajal nekorektnosti, ker mislim, da na tem forumu danes to ne koristi. Škoda bi bilo naše zadruga, če ne zavlada sloga med nami. Jaz mislim, da je pametno, da primemo za delo vsi, ki imamo dobro voljo, in zato vabim, da sodeluje vse članstvo, v tem primeru vsi delegati. Prosim, da tovariši iz tako zvane opozicije stavijo svoje predloge, katere zastopnike želijo imeti v bodočem upravnem odboru, da se razmotrijo na skupščini, preden bo začel zasedati kandidacijski odbor. Prosim pa, bodite uvidetni in imejte koristi stanu pred seboj in našo zadrugo.

Z naše strani je volja tu, da se dá tako zvani opoziciji mesto v upravnem in nadzornem odboru. Če imate moža, dobrega, poštenega zadrugarja za upravni odbor, imenujte ga, isto za nadzorni odbor. To je odkrito mišljeno. Prosim, da se takozvana opozicija o tem izjavi.

Punčuh: Ni treba, da bi zgubljal mnogo besed. Tovariše naprošam, da ste razsodni in nominirate za bodoči upravni in nadzorni odbor ljudi, ki jim ne more nihče predbacivati nepravilnih dejanj napram zadrugi. Prosim, da v tej razsodnosti sprejmete proženo roko.

Korošec: Prav in na mestu je, kar je delegat Lavrič povedal, saj to imamo mi vedno na ustih, odkar smo bili izključeni od kontrole od one druge skupine. Če je danes dobra volja tu, upoštevajte predloge, ki jih

stavlja opozicija, preden pridemo do glasovanja. Prilika je danes, da se tu vse razčisti in se vsa mesebojna trenja in predbacivanja opuste.

Potem je še to: v zadrugi se mora enkrat nehati bagateliziranje, tisti večinski sistem in glasovanje. Kako lepo je povedal delegat Saveza, da mora biti delo v zadrugi sporazumno z vsemi nakupovalci. Lahko bi rekel, da je to šlo sedanji večini na njen naslov. Ne maram komu očitati, obrnem tako, ker niste pustili nobene kontrole s strani najmanj nadpolovici članov, da bi imeli priliko sodelovanja.

Prosim še enkrat, da je prilika tu, nas je malo, ampak sporazumemo se lahko in upoštevajte predloge te nesrečne opozicije.

Ikonič: Poslušam več odpočetka Vašu stvar. Tu je nekako levica i desnica, eni kažu opozicija, drugi vladajuća skupina. Ja pa kažem jednu reč: Sve to je u osnovi protiv zadrugi i pogrešno. Ne može da bude na zadružnoj skupštini opozicija i vladajuća skupina, nego samo to, da se raspravlja na skupštini samo o tome, da li je jedna stvar dobra ili ne. Kad kaže većina članstva, da je dobro, onda jest dobro, ako kaže većina, da nije dobro, onda nije. To nije ni vladajuća, ni opozicijska struja. U zadrugarstvu radim već 20 godina i radim u tome pravcu, gdje se radi na osnovi opozicije i vladajuće struje uvek ispade stvar u slabo zadruzi. Raspravljati mora se ovako, da sve članstvo razume, da je ovo zadružni posao.

Zato nije tu opozicije i vladajuće grupe, jer to jest komoraška politika. Posao zadruge ide za tim, da se nabavlja potrebna sredstva, koja se racionalno podeli medju članstvo. Kad se zadruga počne opredeljivati medju opozicije i vladajuće grupe, ovo ne more, da bude konstruktivna zadruga.

Korošec: Za to gre, da se likvidirajo nasprotstva. Sedaj, kakor bi rekel, je samo ena stran, ki je sama v zadrugi.

Bračič: Če hočete dokazati, da ste za sporazum, smo sklenili torej: Štirje odborniki upravnega odbora odpadejo in če nam prepustite te štiri upravne odbornike, kar je sorazmerno po številu glasov, je torej 6 Vaših in 4 naši. V nadzorni odbor nam dajte izpadli dve mesti. Bodite prepričani, da prihodnji občni zbori ne bodo več tako vroči.

Če bi to upoštevali, naj bi kandidacijski odbor sprejel za upravne odbornike naslednje tovariše: dr. Dekleva, Korošec, Gril in za Maribor Vrhovšek, ki je pošten in dober in mislim, da mu članstvo zaupa. Nadalje bi prihajali v poštev za nadzorni odbor: Žilič, Končar in kot namestniki: Potočnik, Krasnik, Andrejašič, Medved, Žorga, Hladnik, Pletersky. Če tega ne napravite, je škoda za vsako nadaljno debato.

Deržič: Meni je žal in težko, da danes na ta način razpravljate. Jaz nisem bil navzoč pri celi borbi za volitve delegatov. Imel sem pa upanje, da bo prišlo med slovenske železničarje spoznanje in pamet. Ne vem, kako boste odločili, predvsem imejte v spominu, kar Vam je tov. Ikonič povedal: zadružništvo ne pozna strank, ne večine, ne opozicije. Kar je tov. Blaž Korošec govoril, da neka večina pritiska manjšino ob zid, ni resnično. Jaz nisem bil ne v upravnem ali nadzornem odboru, ampak sem kot navaden član in potem kot delegat zastopal stališče, da tisti moment, ko zadruga zataji zadružna pravila in ideje, propade. Naša zadruga je doslej vsako

leto varovala zadrugne principe, tiste principe, ki so jih železničarji spoštovali že takrat, ko so v Mestnem domu ustanavljali to zadrugo, ko so nekateri tovariši rekli in stavili pogoj, da bodo samo takrat pristali na zadrugo, kadar bodo oni v njih komandirali, kadar jim bodo izročene v politično eksploatacijo. To je bila napaka in ta napaka je rodila drugo zlo. Ena skupina železničarjev je v zadrugi delala naprej in nosila vso odgovornost za delo in gospodarski uspeh slovenskega železničarja in je ustvarila močno Nabavljalno zadrugo, ki je danes svojim članom krepka opora. Druga skupina pa se je oklepala do zadnjega političnih konsumov, nas je napadala in hotela rušiti naše vrste. Ta skupina je bila na pogrešni poti in je slovenskemu železničarju veliko škodovala.

Kot delegat Zveze poudarim še enkrat ono, kar je moj prijatelj povedal, da delo v zadrugi ne bazira na opoziciji in večini, nego, da mora biti v zadrugi samo pravilno sporazumno zadrugno delo, in če kdo takega dela v zadrugi noče, potem zanj nima mesta v zadrugnih vrstah.

Danes vidim v članskih vrstah Nabavljalne zadruge marsikoga, ki je v dobah boljše gospodarske konjunktore zapravljajal denar po konsumih, ki so služili političnim namenom.

Nastopila je težka doba, ko nas pritiska slabo gospodarsko stanje. Sedaj prihajajo ti tovariši do spoznanja, da je v zadrugi pomoč. Če je to prvi korak ozdravljenja, ga pozdravljam. Želim pa, da bi prišlo do mirnega sodelovanja pametnih slovenskih železničarjev na čisti in pravi gospodarski zadrugni osnovi. Če pa boste tu stavili pogoje in se šli večine in manjšine, čisto in zadrugno listo, lahko ugotavljam, da ne služi to zadrugni ideji, ampak da ste na napačni poti — vede ali nevede — in dajete našim sovražnikom orožje v roke.

S r a k a r : Vsem je znano, da so se pred volitvami vršili pogovori za složen nastop in so bila ponudena tri mesta v upravnem in nadzornem odboru. Za nas je bilo jasno, da bomo zmagali. Mi nismo zmage pijani, iz naših vrst je stavljen predlog, da nekaj nudimo. Pred volitvami smo nudili tri mandate, ne smete misliti, da smete danes po vseh nelepah borbah zahtevati več.

P i n t e r i č : Zadruga je ustvarjena za to, da bi se živela in vse nujnejše potrebe za življenje dobavljale cenejše. Na naše delo gleda 7722 članov, med temi je delovnega ljudstva 6426, to mislim one, ki imajo izpod 1600 Din mesečnih dohodkov. Tem moramo nuditi to, za kar smo stvorili zadrugo. Zato je treba postaviti take ljudi, ki so trgovsko zmožni, ki imajo voljo in poštenje za sodelovanje, da bodo zadrugarjem dali to, radi česar smo se združili. Samo volitve so vsemu prepiru krive. Te se morajo vršiti javno. Vsak član dobi glasovnico v svoje roke, če bi vsak član dobil glasovnico v roke in svobodno odločal, bi imeli čistost. Pošteno delo se pošteno plača, to je moj program in s tega stališča vršim svoj posel.

B a č n i k : V Mariboru naj se postavi v odbor zastopnik upokojencev. Ta predlog stavim v imenu upokojencev iz Maribora in teh je 800.

P u n č u h : Vršni se glasovanje za kandidacijski odbor:

Za predlog tov. Šinkovca glasuje velika večina, proti okrog 30.

Pozivam kandidacijski odsek, da odide na delo in to čimprej konča. Med tem odrejam 5 minut odmora.

5 minut odmora.

Otvorjam prekinjeno skupščino in nadaljujemo s točko 7. dnevnega reda — dopolnilne volitve. Prosimo kandidatski odsek, da pove svoj sklep.

Škof: Kandidacijski odsek je soglasno sklenil, da predlaga skupščini naslednje tovariše za upravni odbor: Klebel Emil, Lavrič Jože, Masič Pavle;

za namestnike: Magajna Jože, Vidovič Franc, Repina Josip, Vrhovšek Vojteh, Muraus Alojzij;

za nadzorni odbor: Frole Ivan, Žorga Rudolf;

za namestnike: Šinkovec Franc, Koprivec Nande, Stanič Stanko.

Punčuh: Slišali ste predlog kandidacijskega odbora in ga dam na glasovanje.

Kdo je za predlog?

Večina sprejme, proti manjšina.

Žorga: Jaz odložim mesto v nadzornem odboru, zahvalim se za izvolitev, ker pri svoji službi ne morem vršiti teh dolžnosti.

Punčuh: Mnenja sem, da odklonitev tov. Žorge ni umestna. Sicer pa, lista je bila izglasovana, če kak tovariš odloži, pride na njegovo mesto prvi namestnik. Po izvršenih volitvah, dovolite, da se s tega mesta zahvalim izstopivšim tovarišem iz upravnega in nadzornega odbora za njih plodonosno delo v prosepah zadruge.

Točka 8. dnevnega reda.

Pooblastitev upravnemu odboru, do katere vsote sme zadolžiti zadrugo. (čl. 42. pravil, čl. 38. zakona).

Punčuh: Pred seboj imate pisan predlog: najvišja vsota do katere sme upravni odbor zadolžiti zadrugo, ne sme presegati 1200 Din na člana, kdo je za ta predlog?

Soglasno sprejeto, proti nihče.

S tem je rešen tudi predlog št. 1 na strani 1. dodatnih predlogov (k točki 8. dnevnega reda).

Točka 9. dnevnega reda.

Sklepanje o spremembi združnih pravil po predlogih upravnega odbora in članov.

Punčuh: Dobili smo razne predloge za spremembo pravil. Med temi je tudi predlog za znižanje deleža, za spremembo sestave upravnega odbora, za spremembo volitev članov upravnega in nadzornega odbora. Predloge imate pred seboj.

Konstatiram, da upravni odbor Zveze ni dal svojega pristanka za spremembo pravil. Radi tega se o spremembi pravil ne more razpravljati v smislu čl. 15. zakona. Tozadevni dopis Zveze se glasi:

K točki 9. dnevnega reda Vam sporočamo, da je naš upravni odbor rešil, da se predložene spremembe v smislu čl. 15. zakona v celoti odklonijo in da skupščina ne more pravnoveljavno razpravljati in sklepati itd. Dopis je od 17. februarja t. l.

Točka 10. dnevnega reda.

Sklepanje o spremembi pravilnika po čl. 31. pravil zadruge.

Punčuh: Tu imamo predlog za nov pravilnik o bodočih del. volitvah. Na drugi strani pa, da naj se sestavi redakcijski odbor, ki naj sestavi nov pravilnik do prihodnje skupščine. Z ozirom na ta predlog predlagam v imenu upravnega odbora, da naj se na letošnji skupščini o pravilniku po čl. 31. pravil ne razpravlja, ker v tekočem letu ne bo volitev delegatov. Nov združni zakon pa itak predvideva nov način zastopanja članstva. Radi tega smatram, da počakamo, da se duhovi tekom leta pomirijo in potem na prihodnji skupščini debatiramo — če bo potrebno — o novem pravilniku, ki bi vsestransko ustrezal.

Korošec: Ne gre tako, da se kar vse odklanja. Sprememba pravilnika je najvažnejša točka. Nov zakon o zadrugah bo tudi na proporni podlagi. Predložili smo predlog in za ta predlog je treba, da se reče, da ali ne.

Punčuh: V združni gospodarski ustanovi niso volitve najvažnejše vprašanje. Gospodarski problemi so odločujoče važnosti in tem smo dolžni posvetiti vso pažnjo. Danes pa zapravljamo čas z razpravami o moči posameznih skupin. Vrnimo se na združno delo, zato prosim, kdo je za predlog upravnega odbora, da se ta točka letos odstavi z dnevnega reda, naj dvigne roko?

Večina za predlog, proti 30 delegatov.

Ogrinc: Ker vidimo, da je za nas postranska stvar, da sedimo tu, ker se naši predlogi niti ne obravnavajo, prosim, da mi vsi v protest temu postopanju zapustimo ta forum in gremo kot poslušalci v ozadje. (Del delegatov zapusti svoje sedeže.)

Točka 11. dnevnega reda.

Sklepanje o spremembi pravilnika o upravljanju in uporabljanju dobrodelnega fonda v korist članom zadruge (čl. 50. pravil).

Punčuh: Stavljeno je več predlogov glede posmrtnine. Mislim, da se sedanji pravilnik še nadalje obdrži, ker se ne more trenutno iz sedanjih sredstev zviševati posmrtnina. Radi tega predlagam, da ostanemo pri sedanjem pravilniku, po katerem se pri določanju posmrtnine sešteje ves konsum in deli s celotno dobo let. Od tako dobljenega povprečnega letnega konsuma dobe delavci 25 %, nastavljeni 20 %, žene pa 20 % in 15 %, torej se celotna doba upošteva.

Zato predlagam, da se odklonijo predlogi k točki 11. dnevnega reda. Kdo je za to? Vsi za, nihče proti.

Točka 12. dnevnega reda.

Vse predloge, ki so jih stavili člani in delegati pravočasno, je upravni odbor dostavil delegatom radi proučitve že nekaj dni pred skupščino. O predlogih je skupščina razpravljala in glasovala po vrstnem redu, kot so bili tiskani in je pri tem:

1.) Odklonila predlog, a) da se naj ukine sedanji način honoriranja članov upravnega in nadzornega odbora, b) da naj nagrade članom upravnega in nadzornega odbora odmerijo delegati na letni skupščini po oceni dela in c) da se naj potnine izplačujejo v iznosu faktičnih izdatkov.

2.) Sprejela predlog, da se naj važnejši sklepi upravnega odbora objavljajo v »Zadrugarju«.

3.) Sprejela kot priporočilo upravnemu odboru, da naj v večjih središčih sklicuje vsaj dvakrat letno članske sestanke, prireja predavanja o zadružništvu in vpelje po »Zadrugarju« zadružno šolo s tem, da stavi razna vprašanja, na katera bi člani pismeno odgovarjali upravnemu odboru, ki bi nagradil najboljše odgovore.

4.) Sprejela predlog, da se naj delegatom dopošljejo predlogi in letni računski zaključek tako pravočasno, da jih morejo proučiti do skupščine.

(To se je letos itak izvršilo.)

5.) Sklenila, da naj se izplačajo delegatom, ki pridejo na skupščino, dnevnice vedno šele po skupščini.

6.) Odklonila predlog, da se naj ustanovi poseben fond za slučaj ponesrečenja, v katerega bi plačeval vsak član mesečno Din 2.—.

7.) Upravnemu odboru priporočila, da skuša zopet doseči brezplačen prevoz pošilk članom na progo.

8.) Upravnemu odboru naložila skrb, da bo koledar izšel pred novim letom.

9.) Odklonila predloge za ustanovitev zadružnih podružnic v Celju in na Zidanem mostu. Letos se otvori podružnica samo na Jesenicah, drugo leto naj se pa na skupščini po izkustvih, ki se bodo pridobila pri podružnici Jesenice, razpravlja o oživetvoritvi na drugih krajih, kjer bi bili podani pogoji za uspešno procvitanje.

10.) Odklonila predlog, da bi se vsaka izdana podpora imensko objavila v »Zadrugarju« in sprejela predlog, da se morajo deliti potrebnim članom zadruga podpore objektivno. Upravni odbor je poudarjal, da pri podelovanju podpor vedoma nikoli ni grešil.

11.) Odklonila predlog, da se naj ukinejo neaktivni oddelki. Upravni odbor pojasnjuje, da sta menza in mlekarna potrebni z ozirom na druge posle zadruga. Pri mlekarni bo zadruga uvedla točenje mleka v lastni režiji in upa, da bo s tem dosegla boljše uspehe. Pri menzi je običajno valovanje v zimskih mesecih. Obravnava zadeve mesarije je bila odklonjena že pri točki 6. dnevnega reda s tem, da se je ta točka odstavila z dnevnega reda.

12.) Sprejela predloge, da naj zadruga — v kolikor bi bilo to izvedljivo — a) kupuje blago za svoje potrebe v prvi vrsti od zadrugarjev, ako je blago na ponudbo in ustreza kakovost in b) da naj deželske pridelke nabavlja neposredno pri producentih, ne pa po posredovalcih.

13.) O cenovni politiki, ki naj jo vodi zadruga, nadalje glede znižanja cen življenjskim potrebščinam in manufakturnim predmetom, za izboljšanje kakovosti blaga, zlasti manufakture za uniforme in čevlje, so stavili delegati in člani 17 predlogov. Vsi ti predlogi so se kot stvarno sorodni obravnavali skupno in se je razvila o njih daljša, mestoma prav živa debata. Zastopniki predlogov so poudarjali potrebo znižanja cen življenjskim potrebščinam in manufakturi, grajali so kakovost manufakture in zatrjevali, da hodijo člani, ki razpolagajo z gotovino, blago raje kupovat v zasebne trgovine kot v zadrugo. Potrebno bi bilo znižati stroške režije in ne smeje bi se zvišati plače uslužbencem zadruge v času, ko se železničarjem prejemki znižavajo. P u n č u h odgovarja, da je zadruga stremela vedno za tem, da kupuje najugodnejše in da nabavlja čim solidnejšo robo. Ugotavljal je, da so se vršile nabavke vsaj na isti bazi kot pri nabavljalni centrali Zveze v Beogradu, pogosto tudi ceneje. Cenovne politike zadruga ne more spremeniti, izvzemši, ako bi znižala povračila; vsako znižanje prodajnih cen je zvezano z znižanjem skonta. Opozarja na to, da bomo itak morali misliti na skorajšnje znižanje skonta, ker nas bodo prisilile v to splošne gospodarske prilike. Trgovci so prisiljeni, samo da živijo, zadovoljevati se vedno z manjšimi dobički, in ako se držimo načela, prodajati vedno nekoliko pod tržnimi cenami, bo tudi pribitek zadruge k nakupnim cenam manjši in manjši radi tega tudi skonto. Režijskih izdatkov ni možno v večji izmeri znižati; s tem da bi vrnili Zvezi kapital, bi prištedili na obrestih, ali trenutno vrnitev še ni izvedljiva. To, da so se železničarjem znižali prejemki, ne sme biti razlog, da zadruga ne bi smela zvišati plač onim uslužbencem, ki že daljšo dobo niso bili deležni poviška in ki imajo nizke prejemke. Uslužbenci morajo imeti primerne plače, ako hočejo, da uspešno delajo. Nobena manufaktura ne more stoođtotođno zadovoljiti, tako tudi ne zadrugna. Dejstvo pa je, da je bilo zelo malo pritožb in da je število gotovinskih nakupov letos poraslo, kar dokazuje, da je naša manufaktura te gotovinske kupce, ki prosto razpolagajo s svojim denarjem, do neke meje gotovo zadovoljila. Uprava zadruge je bila vedno pripravljena, sprejeti vsak dober nasvet in ga je skušala izvesti. Ako bodo člani in delegati vse nedostatke in resnične hibe takoj prijavljali, bo to v veliko pomoč upravnemu odboru pri urejevanju poslov z dobavitelji. Prosi skupščino, naj odloči, da vodi zadruga še naprej dosedanje cenovno politiko.

Skupščina sklene: upravni odbor naj uravnava cene kot doslej, skrbi pa naj za čim boljšo kvaliteto blaga in točno poslovanje.

14.) Odklonila obravnavo predloga o plačevanju trošarin.

15.) Odklonila 9 stvarno sorodnih predlogov članov in delegatov zadevno razlike v skontu pri gotovinskih in kreditnih nakupih in je sklenila, da ostane zadruga pri sedanjem sistemu: Kdor plača takoj, dobi 1% višji skonto; pri članu na progi, ki plača v petih dneh po prejemu blaga, se smatra, da je izvršil gotovinski nakup.

16.) Odklonila predlog, da naj bodo delavci deležni enakih kreditov kot nastavljenči. Krediti se odmerjajo po kreditni zmožnosti posameznika.

17.) Sprejela predlog, da upravni odbor vsako leto ob obvestitvi člana o višini njegovega skonta, obvesti člana tudi o njegovem saldu in dolgu dne 31. decembra. — Nadalje skupščina:

18.) Odkloni predlog za ustanovitev krojaške in čevljarske delavnice in lastne pekarne.

19.) Sklene, da naj upravni odbor po svoji uvidevnosti in po potrebi še nadalje pošilja potnika na progo.

20.) Sprejme predloge, da mora biti postrežba za vse člane enaka in da se morajo uslužbenci napram članom vljudno obnašati. (Upravni odbor zastopa vedno to stališče.)

21.) Sprejme kot opozorilo upravnemu odboru predlog, da se pri pošiljanju živil na progo pridržavajo termini in ako je z ozirom na organizacijo poslov možno, naj oskrbi, da bodo člani na progi Zalog—Zidani most —Zaprešič prejemali živila vsaj do 6. v mesecu.

22.) Odkloni predlog, da naj zadruga uvede za naročanje potrebščin posebne tiskane naročilne bloke za celoletno rabo.

23.) Sprejme kot nasvet upravnemu odboru predlog, naj razmišlja o tem, kako bi se zadruga čimprej znebila dolga, ki ga ima pri Zvezi.

24.) V zvezi s predlogom, da naj upravni odbor daje podpore raznim društvom in osebam le do vsote, ki jo odmeri skupščina, se pooblasti upravni odbor, da daje podpore v kulturne in humanitarne namene v isti izmeri kot leta 1934.

25.) Odkloni predlog, da se naj ukinejo ubiralcem zadružnih terjatev pri članih odškodnine, ki jih je plačevala doslej zadruga za ta dela.

26.) Odloči k predlogu, da naj sklicujejo delegati na svojih voliščih vsaj vsake 3 mesece zadružne sestanke, da se morajo vršiti članski sestanki sporazumno z upravnim odborom zadruge.

27.) Sprejme predlog, da mora ostati glasilo »Zadrugar« na sedanji višini in odkloni predlog, da se ukinejo v njem filozofske razprave (Kar prinaša »Zadrugar« v tem pogledu, niso filozofski, ampak idejno zadružni članki!) in pripovedni spisi.

28.) Odkloni predlog, da se naj čisti dobiček ob zaključku bilance razdeli med člane in sklene, da ostane pri sedanjem izplačevanju štednje.

29.) Odkloni predlog, da se naj izdajajo članom obveznice o trajni štednji in dopolni pravilnik o trajni štednji.

30.) Sprejme kot nasvet upravnemu odboru, da določi v službenih edicnah zaupnike, ki bi skrbeli za pravočasno naročanje uputnic.

31.) Odkloni predlog, da naj zadruga v stanicah, kjer je večje število članov, preskrbi delavcem, zaposlenim z razkladanjem, delovne plašče in nadalje predlog, da se ukinejo pristojbine za tehtanje premoga in drv.

32.) Sprejme kot nasvet upravnemu odboru, da naj pri razpisu mest upošteva pri sprejemih v službo v prvi vrsti otroke železničarjev-članov.

33.) Odkloni predlog, da naj upravni odbor poroča na skupščini o višini dolgov članstva ločeno po kategorijah: višje, nižje uradništvo, zvaničniki I., II. kat., služitelji in delavci.

34.) Odkloni predlog, da se naj vpokliče v Mariboru v upravni odbor tudi zastopnik upokojencev ali kreira zanj mesto dežurnega.

35.) Naroči upravnemu odboru, da napram vsem, ki nastopajo med članstvom z lažmi in klevetami, postopa sodno — in jih po izreku sodbe izključi iz članstva zadruge.

36.) Odkloni predlog, da se letna povračila nakažejo članom po postajnih blagajnah.

Končno je obravnavala skupščina še predloge upravnega odbora, pri čemer je:

1.) Pooblastila upravni odbor, da sme sklepati kupoprodaje nepremičnin in izvrševati adaptacije tudi preko vsote Din 100.000.—.

2.) Odobrila predlog, da ob 15-letnici svojega obstoja zgradi Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic v Ljubljani v sporazumu s komitejem, ki upravlja vsoto, katero so v počastitev spomina Nj. Vel. blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. zbrali železničarji iz območja ljubljanske železniške direkcije, železničarski mladinski dom v Gozdu Martuljku in je odobrila za to investicijo vsoto Din 400.000.— s predpostavko, da sprejme zadruga navedeno zbirko železničarjev (ca Din 240.000.—) in da doseže še nadaljnje dajatve v obliki gradbenega materiala, povlaščenega prevoza i. t. d.

Pri debati, ki se je vršila pred odglasovanjem tega predloga, so nekateri delegati izražali pomisleke proti višini vsote Din 400.000.—, ki se naj votira za namene mladinskega doma, izražali bojazen, da bodo imele samo boljše situirane družine možnost, pošiljati otroke v dom in pripominjali, da bi bila boljša skrb za otroke, ako bi si ustanovili skupno z »Zvezo« v Beogradu lastno sladkorno tovarno, kjer bi dobivali cenen sladkor. Predsednik Punčuh razlaga, da mora tudi naša zadruga slediti vzgledom sorodnih ustanov v drugih državah, ki ustvarjajo mladinske domove, kjer se krepí mladina v počitnicah. Udejstvovanje zadruge na socialno-humanitarnem polju mora biti v prvi vrsti usmerjeno na skrb za zdravje otrok in družin malega človeka. Mladinski dom, za katerega so načrti že izdelani, bo reprezentiral vrednost ca Din 800.000.— in gospodarsko je popolnoma pravilno, ako dá zadruga predlagani znesek. Pogrešno je tolmačiti namero demagoško: Dom bo samo za višje; kajti dom je v resnici namenjen vsem! Že danes bi zdravniki radi pošiljali otroke v tak dom, ako bi obstojal, in brez dvoma bo naš bolniški fond upošteval naš dom, ko bo reševal prošnje za letovanje. Podpirale bodo letovanja organizacije, kreditna in naša zadruga, kar vse bo omogočalo otroku delavca, da bo preživel mesec lepih dni pod dobrim nadzorstvom v našem domu, iz katerega se bo zadovoljen in okrepan vračal k roditeljem, ki so bili medtem tudi oproščeni skrbi nadzirati ga in skrbeti zanj. Kar se tiče gospodarske osamosvojitve, je pa treba vedeti, da ima Zveza v tem pogledu tudi načrtan točen program in da bo po tem načrtu ustvarjala zadružne produkivne ustanove za naše koristi morda že v najbližji bodočnosti. Toda to je posebno vprašanje, ki nima zveze s humanitarnim udejstvovanjem zadruge.

13.) Točka 13. dnevnega reda.

Pri slučajnostih se je izvršila krajša izmenjava misli glede izvršenih volitev, zlasti kar se tiče mariborskih delegatov, ki se je zaključila z ugotovitvijo, da se je tudi pri izbiri mariborskih odbornikov oziralo na zahteve tako imenovane opozicije, kajti kot prvi namestnik je bil izvoljen tov. Vrhovšek, ki ga je nominirala v svojih zahtevah »opozicija«. Kakor je vsem Mariborčanom znano, bo v najkrajšem času prišlo do tega, da bo namestnik Vrhovšek prevzel funkcijo upravnega odbornika, ker bo en mariborski upravni odbornik v kratkem premeščen.

Ker se nihče ni več oglasil k besedi, je zaključil predsednik skupščino ob 14. uri 15 min., želeč vsem mnogo uspeha pri nadaljnjem zadružnem delu.

UPRAVNI ODBOR.

Naročila in reklamacije:

Člane s proge naprošamo, da pošiljajo naročilne liste s knjižico kar v zabojce ali pa tako, da jih prejmejo istočasno z embalažo. Primeri se večkrat, da prejmemo naročila tedaj, ko je bila roba za dotično progo že opremljena. V takih primerih bomo primorani zaračunati članom polno tovarnino. — Dalje prosimo člane, da priložijo vsaki eventuelni reklamaciji, ki jo je točno pojasniti, tudi originalni račun.

Poceni, nedolžno, a učinkovito sredstvo zoper zaprtje:

Redno odvajanje je prav tako važno za naše zdravje kot red v hrani. Dosti ljudi je bolnih, nervoznih in brez energije do dela, ker ne pazijo dovolj na to.

Eno najbolj nedolžnih, a učinkovitih in tudi sicer koristnih sredstev je — redno uživanje fig.

Namoči zvečer v skodelici ca 5 fig, použij jih zjutraj. Po večdnem uživanju prideš stalno v red. Tako namočene fige so dobre in zelo okusne, skoro kot sveže.

Ker nimamo spomladi sadja, zdaj še niti zelenjave, nam bodo domače suhe dalmatinske fige tudi sicer dobrodošle.

Zadruga jih prodaja po Din 5 za kg. Rabimo jih sedaj predvsem za zdravilo, kar jih ostane, jih pojedó otroci.

Gospodinje!

Zelo učinkovito in blagodejno sredstvo proti prehladu, davici, angini in obolenju na dihalnih organih je čaj z medom.

Med je najbolj redilno hranilo, ki pospešuje prebavo in ojačuje kri.

Esence za likerje:

vseh vrst prodajamo v steklenicah po 5 Din. Vsebina stekleničice zado-
stuje za 2 l dobrega likerja, ki si ga lahko sami pripravite doma. Liter
likerja Vas bo stal le ca. 25 Din. Navodila za izdelavo so nalepljena na
stekleničicah.

Kurivo:

Na zalogi imamo dovolj zdravih in suhih bukovih drv ter kolobarjev, ki
jih razvažamo od 12. do 22. v mesecu. Naročite pravočasno!

Prazne steklenice:

od mineralne vode (à 1.40 l) sprejemamo po ceni Din 3.— za komad, le
če je bila voda kupljena pri nas. Steklenice morajo biti popolnoma čiste
in opremljene z originalno etiketo.

Prodajalne:	Ljubljana:	Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
		Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641
	Maribor:	Koroški kol., Frankopanska cesta 34, telefon št. 2061
		Glavni. kol., Aleksandrova cesta 42, telefon št. 2825

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 5

veljaven od 20. maja 1936.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le
tako ob prejemu blaga!

Mlevski izdelki

Moka Ogg	kg	3'—
„ Og	„	3'—
„ št. 2	„	2'80
„ št. 5	„	2'60
„ enotna	„	2'75
„ ajdova	„	4'—
„ koruzna	„	1'75
„ krmilna	„	1'60
„ ržena	„	2'75
Otrobi, koruzni	„	1'10
„ pšenični debeli	„	1'50
„ „ drobni	„	1'30
Zdrob, činkvantin	„	2'75
„ koruzni	„	2'25
„ pšenični	„	3'50

Testenine

Domače

Fidelini	kg	6'—
Krpice	„	6'—
Makaroni	„	6'—
Polži	„	6'—
Rezanci	„	6'—
Špageti	„	6'—
Zvezdice	„	6'—

Jajčne

Makaroni	kg	8'50
Polži	„	8'50

Jajčne v kartonih

Makaroni	kg	9'50
Špageti	„	9'50
Jajnine vseh vrst	„	16'50
E. B. „ „	„	18'—

Riž

Carolina	kg	11'—
Ia	„	8'—
Ila	„	7'—

Deželni pridelki

Čebula, egiptovska	kg	4'50
Čebula, pražena »Cepo«	doza	6'—
Češenj	kg	10'—
Fižol, cipro	„	4'25
„ prepeličar	„	4'—
Grah, zelen	„	12'50
Ješprenj	„	3'50
Ješprenjek	„	7'50
Kaša	„	4'—
Koruzna, debela	„	1'50
„ drobna	„	1'75
Krompir	„	1'—
Leča, Ia	„	14'50
Piča za kure	„	2'—
Ptičja hrana	„	8'—

Sadje lužno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	13'—
Rozine, Ila	„	10'—
Slive, suhe, bosanske	„	9'—
Dateljni	kart.	11'—
Fige, dalmatinske	kg	5'—
„ v venci	„	7'—
Lešniki, tolčeni	kg	35'—

Limone	kom.	0'60
Mak, plavi	kg	16'—
Mandeljni, Ia	kg	46'—
Mandeljni, Ila	„	27'—
Orehi, celi	„	7'50
Orehova jedrca	„	24'—
Pomaranče	kom.	—'—
Rožici, celi	kg	5'50
Rožičeva moka	„	5'50

Sladkor

Kocke	kg	15'25
Sipa, drobna	„	13'75
„ debela	„	13'85
V prahu	„	15'25
Bonboni	„	25'—
„ Fourres, Ia	„	40'—
„ „ Ila	„	30'—
Bonboniere po velikosti	kom.	—'—
Kandis	kg	23'—
Margo slad	„	44'—
Šumeča limonada	kom.	1'—

Sol

Fina	kg	4'—
Morska	„	2'75
Namizna	„	3'—

Kava

Perl	kg	58'—
Portoriko	„	76'—

Surova, Ia	kg	62'—
„ Ila	„	51'—
Viktorija	„	46'—
Žgana	„	71'50
„ Rio	„	62'50
„ Special	„	84'50
Hag, mali	zav.	14'—
„ veliki	„	27'—

Zitna kava

Ječmenova, slajena za-		
družna	10'—	
Ječmenova, zadružna . . .	7'—	
Ržena, slajena, zadružna .	11'—	
Dr. Pirčeva	12'—	
Kneipp	12'—	
Proja	kg	8'—
Žika	„	13'—

Ostale kavine primesi

Cikorija Favorit	kg	15'75
„ Franck	„	16'50
„ kolinska	„	16'50
Enrilo	„	20'—
Figova kava	kg	21'—
Redilna kava	„	19'—

Mast

Mast Ia	kg	15'—
Mast Ila	kg	10'—
„ v dozah	doza	85'—
Ceres, bel in rumen . . .	kg	22'—
Čajno maslo Ia	„	32'—
„ „ Ila	„	28'—
Kuhano maslo	„	25'—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	*
Hrenovke	kom.	2'—
Jezik, goveji	kg	24'—
„ svinjski	„	*
Kare brez kože	„	*
„ s kožo	„	*
Kračje	„	*
Kranjske klobase	„	3'50
„ „ suhe	„	—'—
Meso, prekajeno, vratina .	„	*
Ocvirki	„	*

Plečeta, cela	kg	—'—
Prsni vršci	„	*
Reberca, brez kože . . .	„	*
Safalade	kom.	2'—
Salama, jetrna	kg	25'—
„ krakovska	„	22'—
„ letna	„	19'—
„ milanska	„	50'—
„ mortadela	„	—'—
„ navadna	„	10'—
„ ogrska	„	50'—
„ posebna	„	20'—
„ tirolska	„	21'—
Slanina, hamburška . . .	„	*
„ krušna	„	*
„ papricirana	„	*
„ prekajena, deb.	„	*
„ soljena	„	*
„ tirolska	„	18'—

Svinjske glave, brez kosti .	„	*
Svinjski parklji	„	5'50
Šunka, domača	„	*
„ „ kuhana	„	*
„ praška	„	*
„ zvita	„	*
Želodec, nadevan, kuhan .	„	—'—
Tlačenka	„	15'—

* Po dnevnih cenah, ki so izložene v prodajalnah.

Ribe — pastete

Polenovka, suha	kg	23'—
Rusi	kom.	1'—
Sardele, očiščene, v olju .	„	—'50
Sard. obr. s kaper., mala doza	4'—	
„ „ „ „ velika	8'—	
Sardine 1 kg	„	30'—
„ $\frac{1}{8}$ „	„	8'50
„ $\frac{1}{4}$ „	„	6'50
„ $\frac{1}{5}$ „	„	5'50
„ $\frac{1}{10}$ „	„	3'50
„	kom.	1'50
Slaniki	„	2'—
Tunina	doza	16'—
Pašteta, jetrna	„	5'—
„ sardelna	„	6'—
Guljaž, goveji	„	7'—
Vampi	„	7'—

Delikatese

Citronat	kg	100'—
Naš čaj	zav.	7'—
Čaj v dozah	doza	28'—
„ „ zavitkih	zav.	4'—
„ „ „	„	7'50

Čaj v zavitkih	zav.	9'—
„ „ „	„	17'—
„ brazilski »Mate« . . .	„	3'50
„ odprti	kg	120'—
Čokolada à $\frac{1}{4}$ kg	tabl.	10'—
„ „ $\frac{1}{10}$ „	„	4'50
„ „ $\frac{1}{20}$ „	„	2'50
„ z lešniki	kom.	1'—
„ „ „ „ $\frac{1}{10}$ „	tabl.	6'50
„ „ „ „ $\frac{1}{8}$ „	„	12'—
„ mlečna „ $\frac{1}{14}$ „	„	5'—
„ „ „ „ $\frac{1}{7}$ „	„	10'—
Drobtine	kg	6'—
Gorčica	„	17'—
„	koz.	6'50
Guljaž ekstrakt	zav.	4'—
Jajca, štajerska, dnevna		
cena		

Na progo ali z loko pošiljkami jih ne moremo pošiljati.

Juhan, mali	stekl.	6'—
„ veliki	„	12'—
„ na drobno	dkg	1'—
„ kocke	kom.	—'75
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	vel. zav.	14'—
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	mal. „	7'—
Kakao, Ia	kg	50'—
„ Ila	„	40'—
Kapri	„	45'—
Keks v zavitkih	zav.	6'—
„ „ „ „ à 1 kg	„	18'—
„ na drobno	kg	18'—
„ v pločev. dozah	doza	24'—
Kruh črn in bel	štruca	2'—
Kumarce, kozarec	od 12' - do 32'	
Kvargelni	kom.	—'50
Kvas	kg	38'—
Maggi, mali	stekl.	12'—
„ srednji	„	18'75
„ veliki	„	31'50
„ na drobno	dkg	1'60
„ kocke	kom.	1'25
Marmelada, jabolčna . . .	kg	19'—
„ „ doza		
à 1 kg	„	20'—
Marmelada, marelna . . .	„	29'—
„ „ doza		
à 1 kg	„	30'—
Med, cvetlični	„	17'—
„ ajdov	„	16'—
„ cvetlični, mali kozar. .	kom.	12'—
„ „ vel. „	„	20'—
„ „ mali lonček	„	1'50
„ „ sred. „	„	4'—
„ „ vel. „	„	7'—
Desert šnite	„	1'—

Napolitanke, dolge . . . kom.	1'—
" " " " . . . zav.	15'—
Oblati "	15'—
Otroški piškoti "	15'—
Ovomaltine, mala . . . doza	12'—
" srednja "	27'—
" velika "	48'—
Paradižniki, 1/5 kg "	4'50
" 1/2 " "	9'—
Sir, Chalet, Ia kom.	3'—
" " Ila "	1'50
" " Ila škatl.	7'—
" emendolski, Ia kg	25'—
" Parmezan "	80'—
" stiški "	22'—
" trapistovski "	20'—
" liptavski "	25'—
Soda, jedilna "	20'—

Pudingi in pecilni praški

Božanska jed zav.	5'—
Ctronin prašek za puding "	2'50
Čokoladne jedi "	4'20
Čokoladna krema "	3'50
Čokoladni prašek za puding "	2'80
Makronin prašek za puding "	4'20
Malinov prašek za puding "	2'50
Mandeljev prašek za puding "	2'50
Pecilni prašek "	1'—
Pripomoček za vkuhanje "	2'—
Rdeči zdrob "	3'50
Rumenilo "	1'—
Vanilijeva krema "	3'—
Vanilijin prašek za puding "	2'50
Vanilin sladkor "	1'—
Zmes za šartelj "	12'—

Dišave

Cimet, cel in zmlet zav.	3'—
Ingver "	3'—
Janež "	2'50
Kamilce kg	30'—
Klinčki (žbice), celi in zmleti zav.	2'50
Korjander "	2'50
Kumna "	2'50
Lavorjevo listje "	1'—
" zrnje "	1'—
Majaron kg	64'—
Muškatov cvet zav.	3'—
Muškatovi orehi kom.	—'50
Paprika, huda zav.	3'—
" sladka "	3'—
Piment, cel in mlet "	2'50
Poper, " " " zav.	3'—

Vanilija v šibkah kom.	1'75
Žafran zav.	—'75

Tekočine

Kis za vlaganje l	3'25
" nav., dvojno močni l	3'25
" vinski "	5'—
Olje, bučno "	12'—
" italijansko "	18'—
" namizno "	12'—
" olivno "	16'—
Francosko žganje, mala stekl.	10'—
" " srednja " "	24'—
" " velika " "	48'—
Brandy, à 0'17 l "	—'—
" " 0'35 l "	32'—
" " 0'70 l "	52'—
Liker, Florijan, grenki l	42'—
" " sladki "	42'—
" Pelinkovec "	32'—
" razni "	38'—
Rum Ia, à 1/2 l stekl.	34'—
" Ia, " 1 " "	58'—
" Ila, " 1/2 " "	20'—
Esenca za liker "	5'—
Rumova esenca "	8'—
Žganje, borovničar, à 1/2 l "	25'—
" brinjevec, " 1/2 " "	19'—
" hruševce, " 1/2 " "	19'—
" slivovka, " 1/2 " "	19'—
" tropinovec, " 1/2 " "	19'—
Vino, belo, štajersko l	12'—
" cviček "	11'—
" belo, dalmatinsko "	7—8
" črno, " "	8'—
" Opolo "	8'—
" Prošek "	20'—
" Vermut "	26'—
Malinovec, à 1/2 l stekl.	14'—
" odprti kg	18'—
Malinov sok kg	7'—
Radenska voda 14/10 l stekl.	7'—
" " 1/2 l "	3'50
Rogaška voda 14/10 l "	7'—
" " Donati 1 l "	6'50
Grenka voda Fr. Jožefova "	12'—
" " Palma "	10'—

Potrebščine za perilo

Mila	
Benzit zav.	5'—
Hubertus, sivo kg	9'50
" navadno "	10'50
" terpentin "	12'50
Merima "	12'—
Sunlight zav.	4'—
Schicht, navadno kg	11'50
" terpentin "	13'—
Zlatorog, navadno "	10'50
" terpentin "	12'50
Pralni praški	
»Ena«, milne luske kg	28'—
»Henko« soda zav.	3'—
Lux "	4'50

Perlon zav.	4'50
Persil "	6'—
Radion "	5'25
Snežinka "	4'50
»Tric« soda "	3'—
Ženska hvala "	2'50
Radost perle "	2'50
Teksil "	2'50

Druga potrebščine

Soda za pranje kg	2'—
Lug "	3'50
Boraks zav.	2'50
" caraki škatl.	5'75
Škrob rišev "	5'—
" " zav.	1'50
Plavilo v koskah "	2'50
Plavilni papir "	1'50
Pralni stroji, leseni, mali kom.	13'—
" " " vel. "	14'—
Pralni stroji, pločev. mali "	15'—
" " " vel. "	17'—
Vrvi za perilo 15 m	Cene po
" " " 20 "	kvaliteti
" " " 25 "	
" " " 30 "	
" " " 35 "	
" " " 40 "	
Obešalniki za sušenje perila "	20'—
Ščipalke za perilo kom.	—'25

Toaletni predmeti

Milo, Favorit kom.	8'—
" Glycerin "	4, 9
" kopalno mali	—
" " vel.	12'—
" Ideal "	15'—
" Karbol "	4'—
" mandeljano "	6'—
" Martja "	10'—
" Olivia mali	4'—
" " vel.	7'50
" domače "	3'—
" Osiris "	6'—
" otroške "	8'—
" za roke "	4'50
" Spelek "	10'—
" za britje Ia "	8'—
" " " Ila "	3'—
Cimean, robna krema tuba	6'50
Chlorodont, " " "	6'50
Doromat, " " "	8'50
Kalodont " " "	6'50
Odol mala stekl.	22'—
" " " sred. " "	35'—
" " " vel. " "	65'—
Olje, orehovo, pristno "	10'—
Olje za solnjenje in masažo "	8'—
Ustna voda Cimean "	18'—
Kolonska voda mala "	13'—
" " velika "	24'—
Esenca za kolonsko vodo "	16'—
Krema za kožo Cimean doza	10'—
Krema za kožo Elida nočna tuba	13'—
Krema za kožo Elida dnevna "	12'—

Nivea krema	doza	10'—
Uran „	doza	10'—
Parfum	stekl.	16'—
Puder Elida	škatl.	10'—
Vazelin „	doza	6'—
Šampon „	zav.	3'—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mala škatl.	5'—
„ „	sred.	7'—
„ „	vel.	12'—
„ rujava	„	5'—
„ rumena	„	5'—
„ bela	„	5'—
Mast za čevlje, črna	„	4'—
„ „ „ rujava	„	4'—
Belin	zav.	2'—
Olje za mazanje podplatov	stekl.	8'—
Krtače za blato	kom.	4'—
„ „ mazanje	„	1'50
„ „ svetljenje	„	12'—
Vezalke, črne, kratke	par	1'25
„ „ srednje	„	1'50
„ „ dolge	„	1'50
„ rujave, kratke	„	1'—
„ „ srednje	„	1'50
„ „ dolge	„	1'50
„ usnjene, črne	„	2'—
„ „ rujave	„	2'—

Razno

Brusači	kom.	13'—
Celofan, papir	zav.	3'50
Čistilo za parkete	mala doza	12'—
„ „ „	vel.	24'—
Črnilo	stekl.	3'—
Flit	mala doza	16'—
„ „	vel.	29'—
„ s škropilko	kart.	51'—
„ škropilka	kom.	22'—
Grafit	„	—50
Hobby, prašek	zav.	5'—
Hranilniki	kom.	40'—
Kadilo	kg	30'—
Kladiva za meso	kom.	12'—
Kolesa moška, poniklj.	„	1400'—
„ „ pokrom.	„	1500'—
Kolesa damska, poniklj.	„	1500'—
„ „ pokrom.	„	1600'—
Krtače za obleko	„	16'—
„ „ parkete	„	27'—
„ „ ribanje	„	4'—
„ „ roke	„	2'50
„ „ „ dvostr.	„	5'—
„ „ „ zobe, male	„	8'—
„ „ „ „ velike	„	12'—
»Mali sadjar«	knjiga	5'—
»Mali vrtnar«	„	5'—
Metle, male	kom.	8'—
„ „ velike	„	11'50

Metlice, otroške	kom.	5'50
„ „ za obleko	„	6'—
„ „ posodo	„	1'50
Morska trava Ia	kg	4'—
Muholovci	kom.	1'—
Nagrobne lučke	kart.	10'—
„ „ v keram. lončkih	kom.	4'—
Nočne lučke	škatl.	2'—
Obešalniki, mali	kom.	2'50
Olje za šivalne stroje	stekl.	4'—
Omela, bombažna	kom.	32'—
„ mala	„	12'—
„ za parkete	„	24'—
Ominol	„	2'50
Pasovi, usnjeni	„	8'—
Pasta za peči	škatl.	3'—
Peharji, srednji	kom.	4'—
„ „ veliki	„	4'50
Peresniki	„	1'50
Pergament papir	pola	1'—
Pesek za email posodo	zav.	1'—
„ „ „ „	„	1'50
„ „ „ „	„	2'—
„ „ alum.	„	2'50
Pile, trioglate srednje	kom.	5'—
„ „ „ velike	„	5'50
„ „ plošnate, male	„	9'50
„ „ „ srednje	„	11'—
„ „ „ velike	„	13'—
Platnene vrečice, male	„	6'—
„ „ „ srednje	„	12'—
„ „ „ velike	„	16'—
Prašek za čiščenje oblek	zav.	10'—
„ „ „ „ zlata	„	3'25
„ „ „ „ in srebra	„	3'25
Prazne pušice	kom.	5, 10
Predpražniki Ia	„	14'50 do 60
„ „ „ IIa	„	10'—
„ „ „ IIIa (slama)	„	4'—
Prijatelj gospodinj (za šte- dlnik)	„	170'—
Rahljači, brez ročaja	„	12'—
„ „ z ročajem	„	15'—
Sidol	doza	5'50
Svitol	„	4'80
Solnice, lesene	kom.	9'—
Stručnice, male	„	6'—
„ „ „ srednje	„	7'—
„ „ „ velike	„	8'—
Šukanec, bel, črn	„	„
„ št. 10—12	valj.	4'50
„ „ 16—36	„	3'50
„ „ 40—60	„	2'75
Sveče, dolge	zav.	6'—
„ „ „ „	kom.	1'10
„ „ „ „ kratke	zav.	6'—
„ „ „ „	kom.	—65
Svinčniki, navadni	„	1'50
„ „ „ tintni	„	3'50
Štivanke	zav.	1'50

Šmirkovo platno, belo	pola	1'50
„ „ „ sivo	„	2'—
Sparklet steklenice	kom.	150'—
„ „ „ patroni, polni	„	4'—
„ „ „ prazni	„	2'50
Sted Regulator obroči:	„	„
„ 160—220 mm	„	80'—
„ 230—270 „	„	100'—
„ 280—300 „	„	120'—
Sted Regulator plošče:	„	„
„ 18×12 col	„	150'—
„ 21×12 „	„	160'—
„ 24×12 „	„	170'—
Tepači, mali	„	8'—
„ „ „ srednji	„	13'—
„ „ „ veliki	„	18'—
Thermid stekl. in vložki	po vel.	„
Umetno gnojilo	kg	2'—
Vim	zav.	2'50
Vžigalice	zav.	10'—
„ „ „ „	škatl.	1'—
Zobotrebcji	zvez.	0'25
Žlice, navadne, jedilne	kom.	3'—
„ „ „ kavne	„	2'—
„ „ „ alpaka, jedilne	„	13'50
„ „ „ „ desertne	„	12'—
„ „ „ „ kavne	„	7'—
„ „ „ „ jed., krom.	„	14'—
„ „ „ „ desertne „	„	12'75
„ „ „ „ kavne „	„	7'25
Vilice, navadne	„	9—13
„ „ „ alpaka	„	13'50
„ „ „ „ kromirane	„	14'—
Noži, navadni	„	10—13
„ „ „ „ alpaka	„	23'—
„ „ „ „ kromirani	„	23, 27
Škropilke za vrt: okrogle	„	„
„ „ „ in ovalne po: 8, 11, 13, 161	„	„

Kurivo

Drva, bukova, cela . .	Po dnevni ceni
„ „ žagana . .	
„ mehka, v kolob . .	
Premog, trboveljski, kosovec	
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.	

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla i. t. d.